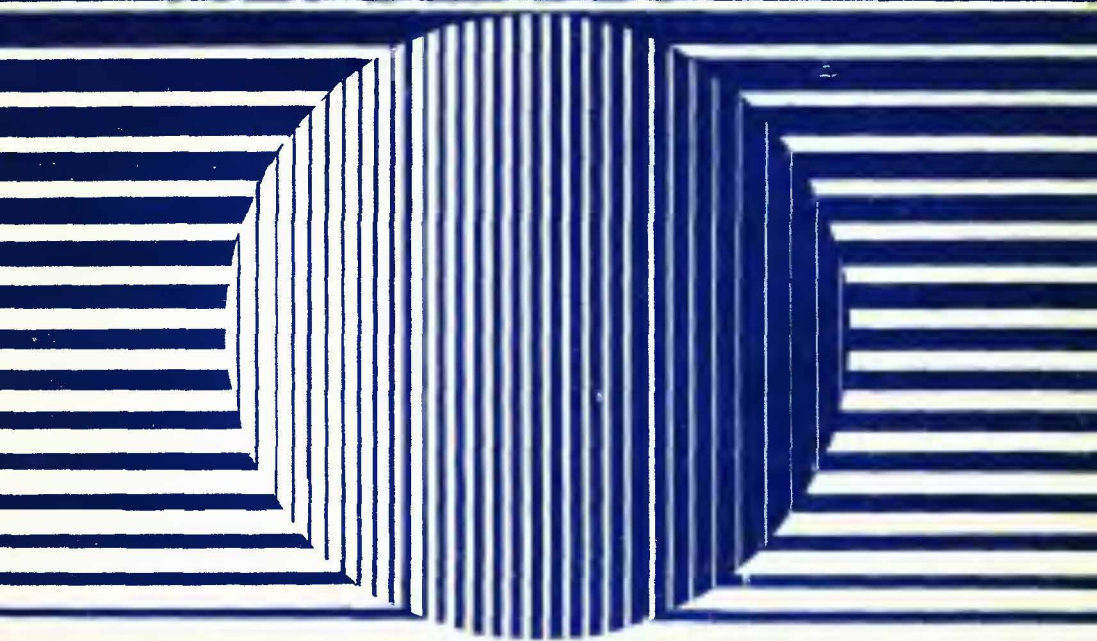

POLSKA AKADEMIA NAUK

OŚRODEK DOKUMENTACJI I INFORMACJI NAUKOWEJ

ZAGADNIENIA INFORMACJI NAUKOWEJ

1972

WARSZAWA

NR 1 (20)

POLSKA AKADEMIA NAUK
OŚRODEK DOKUMENTACJI I INFORMACJI NAUKOWEJ

ZAGADNIENIA
INFORMACJI
NAUKOWEJ

1972

WARSZAWA

NR 1 (20)

**Do 1971 roku czasopismo ukazywało się pod tytułem
„BIULETYN ODIIN PAN”**

**Adres Redakcji: Ośrodek Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN
Warszawa, ul. Nowy Świat 72 (Pałac Staszica)**

**Materiał przygotowany do druku w maju 1972 roku
WDN. Zam. 641. Nakład 500 + 25.**

T R E Ś Ć

Od Redakcji	5
1. M.Leska, K.Leski: Informacja naukowa jako dziedzina wiedzy	7
2. A.Diemer: Klasyfikacja, tezaurus... i co dalej? Problem "trzeciej generacji" w dokumentacji i informacji	29
3. A.Królikowska: Analiza potrzeb w zakresie publikowania wyników badań naukowych	44
4. H.Mytlik: Funkcje informacyjne biblioteki instytutu w szkole wyższej	55
5. J.Bańkowska: Kartoteka obrzeżnie dziurkowana: "Informacja naukowa i bibliotekarstwo"	67

R e c e n z j e i o m ó w i e n i a

1. Aktualne badania i postęp w dziedzinie dokumentacji i informacji naukowej /Current Research and Development in Scientific Documentation, No 15 - oprac. E.Stolarska/	78
2. Automatyczna klasyfikacja według słów kluczowych /Spark Jones K.: Automatic Keyword Classification for Information Retrieval - oprac. E.Stolarska/	81
3. Nowoczesna metoda informacji naukowej-System P.A.S.C.A.L. /Dussoulier N., Marlot J.: Un mode d'information scientifique moderne: le systeme P.A.S.C.A.L.-oprac. M.Łubieńska/	83
4. Zadania i organizacja Centrum Informacji Niemieckiej Akademii Nauk "Państwo i Prawo" w Poczdamie-Babelsbergu - NRD /oprac. J.Żaczekiewicz/	85
5. Informacja w naukach społecznych w Rumunii /Informacija v obščestvennyh naukah v Rumynii - oprac. H.Plak/ ...	91
6. Symposjum na temat zastosowania cybernetyki w prawie /Edžubov L.G.: Vsesojuznyj simpozium po problemam pravovoj kibernetiki - oprac. J.Pruszyński/	94
7. Zagadnienia bibliografii ustawodawstwa w ZSRR /Antonov V.V.: K sisteme bibliografii zakonodatelstva - oprac. J.Pruszyński/	96
8. Ważniejsze przepisy prawne dotyczące dokumentacji i informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej /B.Matusiak/	99

K r o n i k a

1. Szósty cykl wykładów w ramach dwuletniego kursu doskonalącego w zakresie informacji naukowej	106
2. Wykłady seminaryjne dla pracowników ODiIN PAN	107
3. Konferencja przedstawicieli bibliotek Polskiej Akademii Nauk	109
4. Reprografia w krajach socjalistycznych. Konferencja w Pradze w dniach 22-23 II 1972	111

5. Międzynarodowa wystawa specjalistyczna "REPRO 72". Praga 23 II - 2 III 1972	115
6. VII Międzynarodowy Kongres Cybernetyki /komunika+/	122
Bibliografia zawartości "Biuletynu Ośrodka Dokumentacji i informacji Naukowej PAN" za lata 1962-1971 /oprac. K. Gąsowska/	123

C O N T E N T S

Editorially	5
1. M.Leska, K.Leski: Scientific Information as a Field of Knowledge	7
2. A.Diemer: Classification, Thesaurus and What's Next? Problem of "Third Generation" in Documentation and Information	29
3. A.Królikowska: Analysis of Requirements in the Field of Scientific Research Result Publications	44
4. H.Mytznik: Information Functions of an Institute Library in a University	55
5. J.Bańkowska: Marginal Punched Cards File: "Scientific Information and Librarianship"	67
R e v i e w s a n d S u r v e y s	
1. Current Research and Development in Scientific Documentation /E.Stolarska/	78
2. Sparck Jones K.: Automatic Keyword Classification for Information Retrieval /E.Stolarska/	81
3. Dussoulier N., Marlot J.: Un mode d'information scientifique moderne: le systeme P.A.S.C.A.L. /M.Łubieńska/ ..	83
4. Tasks and Organization of the Information Centre of German Academy of Sciences "State and Law" in Potsdam-Babelsberg - GDR /J.Żaczekiewicz/	85
5. Information on Social Sciences in Romania /H.Plak/	91
6. Symposium on Cybernetics Application in Law /J.Pruszyński/	94
7. Problems of Law Bibliography in USSR /J.Pruszyński/ ...	96
8. Some Legislative Acts on Documentation and Scientific, Technical and Economical Information /B.Matusiak/	99
C h r o n i c l e	106
Bibliography of Contents of the "Biuletyn Ośrodka Dokumentacji i informacji Naukowej PAN" /Bulletin of the Documentation and Scientific Information Centre of the Polish Academy of Sciences/ 1962-1971 /K.Gąsowska/	123

OD REDAKCJI

Pierwszy numer "Zagadnień Informacji Naukowej", który oddajemy do rąk Czytelników, stanowi kontynuację dotychczasowego wydawnictwa Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN - "Biuletynu ODiIN PAN", zachowuje więc ciągłość numeracji zeszytów, zasadniczy układ, a przede wszystkim podstawowy zasięg tematyczny.

Dziesięcioletni dorobek "Biuletynu ODiIN PAN" podsumowany został niejako przez bibliografię zawartości za lata 1962 - 1971, którą prezentujemy w niniejszym zeszycie. Uwzględnia ona wszystkie zamieszczone dotychczas artykuły, recenzje, doniesienia, streszczenia oraz noty z kroniki, dając wraz z indeksem autorów pełny przegląd opublikowanych w "Biuletynie" materiałów.

Dotychczasowy tytuł, w powszechnym rozumieniu terminu "biuletyn", mógł sugerować dość wąski obszar problematyki, będącej przedmiotem publikowanych materiałów. Naszym zdaniem nowy tytuł jest bardziej adekwatny w stosunku do szeroko pojmowanego zasięgu tematycznego "Zagadnień Informacji Naukowej".

Rola i znaczenie informacji naukowej w świecie współczesnym stale wzrasta. Rozwija się teoria informacji, powstają nowe rozwiązania i systemy. Konieczne jest więc włączenie do tematyki czasopisma tego ogromnego zakresu zagadnień, biorąc przy tym pod uwagę fakt, że informacja jako dziedzina naukowa dąży do uwolnienia pracowników naukowo-badawczych od czasochłonnego wyszukiwania, gromadzenia i opracowywania materiałów niezbędnych w ich pracy twórczej.

Redakcja "Zagadnień Informacji Naukowej" stawia sobie za cel naświetlanie najważniejszych problemów informacji naukowej w świecie i kraju, tak obecnej jak i perspektywicznej, oraz popularyzowanie zagadnień informacji poprzez publikowanie prac czołowych teoretyków informacji i jej organizatorów zarówno polskich, jak i obcych. W czasopiśmie zamieszczane będą artykuły problemowe, omówienia syntetyzujące, przeglądy analityczne, recenzje, ważniejsze, wyselekcjonowane informacje.

Zamiarem naszym jest przede wszystkim propagowanie na łamach "Zagadnień Informacji Naukowej" nowych myśli, koncepcji i rozwiązań, umożliwienie konfrontacji różnych poglądów. Tematykę tę prezentować będziemy zarówno od strony teoretycznej, jak i rozwiązań praktycznych. Naświetlać będziemy problemy filozofii informacji naukowej, jej teorii i systemów, zagadnienia podstaw metodycznych i środków technicznych informacji w skali jednostek organizacyjnych, systemów małych i wielkich, a ponadto aspekty formalne, społeczne i ekonomiczne informacji na wszystkich szczeblach: zakładów, pracowni, ośrodków informacji, bibliotek, archiwów itp. - wszędzie tam, gdzie informacja ta powstaje jest gromadzona i przetwarzana.

Decyzją Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk nr 78/72 z dnia 18 maja 1972 r. został powołany Komitet Redakcyjny "Zagadnień Informacji Naukowej" w składzie: Janusz Albin, Jan Fajęcki, Alina Golińska Kazimierz Leski /redaktor naczelny/, Zdzisław Pawlak, Jerzy Pelc, Maria Szomańska /sekretarz redakcji/, Olgierd Wojtasiewicz, Krystyna Wyczańska, którzy będzie czuwać nad realizacją przedstawionych powyżej założeń.

Pragnieniem naszym jest szeroko pojęta współpraca z Czytelnikami. Będziemy też wdzięczni za wszelkie uwagi odnoszące się zarówno do treści, jak i formy naszego czasopisma, które pozwolą nam na stałe podnoszenie jego poziomu.

MARIA LESKA
IINTE
KAZIMIERZ LESKI
ODIIN PAN

INFORMACJA NAUKOWA JAKO DZIEDZINA WIEDZY

Niezbędność stworzenia podstaw teoretycznych i metodologicznych informacji naukowej. Próba jednoznacznego zdefiniowania pojęcia informacji naukowej i określenia jej zakresu. Różnorodność poglądów i punktów widzenia wynikających z ograniczonego stanu osiągnięć w tej dziedzinie. Teoretyczne i praktyczne koncepcje całokształtu informacji naukowej jako nauki w literaturze światowej oraz w pierwszych pracach podjętych w tym zakresie w Polsce.

Informacja naukowa, pomimo wielu osiągnięć w szczególności w ostatnich latach, pozostaje ciągle jeszcze na etapie teoretycznych podstaw swego rozwoju. Sytuację na tym odcinku można określić jako szukanie właściwych dróg i choć niektóre z nich rysują się już dość wyraźnie /np. zastosowanie w informacji technik komputerowych/, brak jednak pełnego obrazu potrzebnych badań w zakresie informacji. Dotychczasowy stan osiągnięć na tym polu jest jakby zbiorem fragmentów czy aspektów tego problemu. Nie jest to bynajmniej wynikiem przypadku, lecz następstwem procesu kształtowania się informacji naukowej, wyrastającej z potrzeb praktycznego działania, naciąku tych potrzeb na praktyczną działalność informacyjną. W warunkach ciągłego gwałtownego narastania masy materiałów, których opracowanie informacyjne i udostępnienie zainteresowanemu stawało się koniecznością, materiałów, które powinny być przetworzone dla umożliwienia ich wykorzystania, nie było czasu na ujednolicanie i uogólnianie metod działania, określanie zakresów ich zastosowania, na analizę, na podstawie której mo-

.

głaby być opracowana teoria rozwiązywania problemów informacji naukowej w skali ogólnej, bez względu na zakres i dziedzinę. Problem ten tym bardziej nie znalazł dotychczas rozwiązania, że w ogromnej większości przypadków dla badań w zakresie podstaw informacji naukowej nie stwarza się odpowiednich możliwości.

Stworzenie podstaw naukowych i metodologicznych było i jest tym trudniejsza, że - jak praktyka wykazywała - w działalności informacyjnej występowała często konieczność posługiwania się metodami specyficznymi dla różnych innych dziedzin, takich jak matematyka, logika, filozofia, cybernetyka, językoznawstwo, elektronika itp. Dosłowne przeniesienie tych metod na teren działalności informacyjnej nie było jednak możliwe; niezbędne okazywało się ich adaptowanie do potrzeb tej działalności. Wszystkie one, choć pochodzące z dziedzin różnych, niejednokrotnie bardzo od siebie odległych, przejmowane były w jednym celu, dla jednej działalności informacyjnej; milczącym założeniem było przy tym stworzenie praktycznie jednego systemu i to systemu dość monolitycznego.

Zarysowały się dwie drogi rozwiązania tak złożonego i skomplikowanego problemu: 1/ poprzez stopniowanie poszczególnych, zarysowujących się zadań i ich roboczą synchronizację oraz 2/ poprzez stworzenie jednolitej teorii dla całej tej powstającej nowej dziedziny wiedzy.

Żadne z tych dróg nie zyskało sobie wyraźnej przewagi; praktycznie rozwijały się one równolegle. Zaożęto więc two ryc dostosowane do potrzeb informacji uogólnienia lub uszczegółowienia metod przejmowanych z innych dziedzin, tworzyć wycinkowo odpowiednie metody w zakresach, dla których adaptować ich nie było można. W wyniku tego powstawały: a/ wzajemne niezgodności metod zastosowanych w informacji naukowej; b/ pewne "sprzeczności interesów" metod przystosowanych do potrzeb informacji z ich zastosowaniem w dziedzinach, z których zostały przejęte; c/ brak ściślejszego określenia zakresu zainteresowania informacji naukowej jako dziedziny - niejasności jej zaszczepiania się z dziedzinami pokrewnymi, a w konsekwencji nieskoordynowanie działalności.

Również poszukiwanie rozwiązania na drugi j, wyżej wspomnianej drodze napotykały liczne trudności. Zaistniały tu jed-

nak poważne nieporozumienia wynikające z całkowicie odmiennego pojmowania zakresu, który zostałby objęty nauką o informacji naukowej oraz ze stosowania różnej terminologii, na tle czego powstawały nieporozumienia tak w zakresie samych terminów/ problemy synonimiczności/, jak i ich znaczeń /homonimiczności/.

Chociaż próby określenia zakresu obejmowanego przez nową naukę mają już swoją historię, problem ten nie został jeszcze rozwiązany. Dopiero w latach sześćdziesiątych doceniono potrzebę stworzenia podstaw teoretycznych i metodologicznych informacji naukowej, przy czym większość prac i rozważań na ten temat poświęcona jest możliwie wszechstronnemu i jednoznaczному zdefiniowaniu informacji naukowej i określeniu jej zakresu problemowego.

Jedną z najstarszych prób określenia zakresu nauki informacji /information science/ jest definicja przyjęta przez "Conference on Trading Science Information Specialists, October 1961 and April 1962" /5/. Według tej definicji information science jest to "nauka badająca właściwości i zachowanie się informacji, czynniki warunkujące jej przepływ oraz środki jej przetwarzania w kierunku uzyskania optymalnej dostępności. Proces tej nauki obejmują powstawanie informacji, jej rozpowszechnianie, gromadzenie, organizowanie, przechowywanie, wyszukiwanie, interpretowanie i użytkowanie".

Pewnym rozwinięciem tej definicji jest określenie zakresu informacji przyjęte w 1967 r. przez H. B o r k o /1/: "Nauka informacji jest dyscypliną badającą właściwości i zachowanie się informacji, czynniki warunkujące jej przepływ, środki jej przetwarzania w celu uzyskania optymalnej dostępności i stosowalności. Zajmuje się ona całokształtem wiedzy o powstawaniu, gromadzeniu, organizowaniu, przechowywaniu, wyszukiwaniu, interpretowaniu, przesyłaniu, przekształcaniu i wykorzystywaniu informacji. Zakres ten obejmuje badania nad informacją występującą w systemach naturalnych i sztucznych, stosowanie kodów, badania nad urządzeniami i technikami, systemami, programowanie itp. Informacja jest nauką międzydyscyplinarną, stosującą naukowe metody badawcze, powiązaną z dziedzinami takimi jak matematyka, logika, językoznawstwo, psychologia, elektroniczna technika obliczeniowa, badania operacyjne, odwzorowywanie komu-

nikacja, bibliotekoznawstwo, zarządzanie itp. Obejmuje ona elementy badań podstawowych, stosowanych i wdrożeń". Borko podkreśla, że informacja naukowa, choć stała się już nauką samodzielną, reprezentowaną przez różne instytucje badawcze i wykładaną jako przedmiot w wielu uniwersytetach, jest jednak w poszczególnych przypadkach różnie rozumiana i interpretowana. Nawiązując do postawionych na początku problemów dokumentację określa jako jeden z wielu stosowanych składników informacji naukowej. Zajmuje się ona - wg Borko - zdobywaniem, przechowywaniem, wyszukiwaniem i rozpowszechnianiem zewidencjonowanej informacji dokumentacyjnej, przede wszystkim w postaci sprawozdań i czasopiśmiennictwa. Ze względu na swój charakter dokumentacja skłania się do wykorzystywania urządzeń do przetwarzania danych, technik reprograficznych oraz mikroform. Dla naukowców z zakresu informacji Borko widzi zadania badawcze, dydaktyczne oraz rozwiązywanie problemów stosowanych w działalności informacyjnej.

W opracowanej przez Michajłowa, Černego i Gilarewskiego monografii "Osnovy Informatiki" /12/, zakres badań tej dziedziny autorzy grupują następująco:

- 1/ badania działalności informacyjnej jako całokształtu procesów przygotowania dokumentów naukowych, ich gromadzenia, analityczno-syntetycznego opracowania, przechowywania, wyszukiwania i rozpowszechniania informacji znajdujących się w tych dokumentach;
- 2/ badania dokumentów jako materialnych nośników informacji naukowej;
- 3/ badania środków zabezpieczenia procesów informacyjnych.

Przed opublikowaniem drugiego, poprawionego wydania omawianej pracy, autorzy wprowadzili nowy termin, którym objęli problematykę teorii informacji naukowej, nazywając ją "informatyką" /13/.

Informatyka rozpatrywana jest przy tym nie tylko jako forma więzi wewnątrz nauki, lecz także jako forma wzajemnego związku nauki z przemysłem i innymi rodzajami działalności ludzkiej. Działalność naukowo-informacyjna rozumiana jest przy tym nie tylko jako całokształt procesów wykonywanych w specjalnych organizacjach i instytucjach informacyjnych, lecz również proce-

sów związanych z tworzeniem i wykorzystywaniem informacji dokumentacyjnej.

Przedmiot i zadania informatyki widzą oni w postaci prac naukowo-badawczych, które grupują następująco:

1. Badanie procesów informacyjnych:

- a/ gromadzenie i klasyfikacja informacji dokumentacyjnej,
- b/ metody tworzenia informacji pochodnej, opracowanie optymalnych form dokumentów pochodnych i wydawnictw,
- c/ metody przechowywania i wyszukiwania informacji semantycznej,
- d/ metody wydawania i rozpowszechniania informacji,
- e/ organizacja działalności naukowo-informacyjnej w różnych dziedzinach nauk i w różnych państwach.

2. Opracowanie metod analizy informacji semantycznej /określenie kryteriów oceny treści dokumentów, metody wyboru informacji najbardziej istotnej, metody językowego opracowania informacji itd./.

3. Opracowanie metod utrwalania informacji naukowej w postaci dokumentu.

4. Opracowanie systemów informacyjno-wyszukiwawczych, mających zastosowanie w różnych zbiorach i rodzajach informacji. Opracowanie języków informacyjnych oraz sposobów przekładu z języków naturalnych na języki informacyjne i odwrotnie.

5. Badanie możliwości zastosowania techniki maszynowej do zapewnienia warunków realizacji procesu informacji. Przeprowadzanie możliwości stosowania elektronicznych maszyn cyfrowych jako środka realizacji systemów informacyjno-wyszukiwawczych.

Proces naukowo-informacyjny autorzy dzielą na cztery podstawowe etapy:

1. Gromadzenie dokumentów naukowych.

2. Analityczno-syntetyczne opracowanie informacji dokumentacyjnej.

3. Przechowywanie i wyszukiwanie informacji.

4. Reprodukowanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych.

Dużą wagę w omawianej pracy przykładają się także do zagadnienia terminologii stosowanej w informacji naukowej. Uwzględnia się przy tym trzy grupy terminów:

- 1/ terminy własne informacji naukowej nie stosowane w innych dyscyplinach,
- 2/ terminy przejęte z innych dziedzin wiedzy w ich pierwotnych znaczeniach,
- 3/ terminy przejęte z innych dziedzin wiedzy, których znaczenie ulega zmianom wskutek adaptacji /na ogół unika się stosowania terminów tej grupy/.

Zakres informacji jako nauki zaproponowany został także przez K. L e s k i e g o /9/. Punktem wyjścia jest tu analiza całości procesu informacyjnego przeprowadzona na tle stałego wzrostu masy informacji zawartej w tworzonych ciągle na świecie nowych dokumentach oraz wynikająca stąd konieczność ich informacyjnego opracowywania i włączania do ogólnie dostępnego obiegu. Rozróżnia się pewne krańcowe typy potrzeb informacji naukowej i technicznej oraz cały wachlarz typów pośrednich. Dla zaspokojenia tych potrzeb konieczne jest przedstawianie informacji w odpowiednio zróżnicowanych formach i postaciach. Jednocześnie w poszczególnych etapach procesu informacyjnego wyodrębnia się grupy zagadnień związanych z wejściem informacji i jej gromadzeniem, jej zaklasyfikowaniem /usystematyzowaniem/, przechowywaniem, wyszukiwaniem, przetwarzaniem i wyjściem. Zróżnicowanie potrzeb informacji, a więc i jej typów, postaci itp. oraz specyfika etapów procesu informacyjnego i wzajemne powiązania tych etapów wpływają na wyłonienie szeregu problemów; w konsekwencji powstają zadania do rozwiązania w ramach problematyki informacji jako nauki.

Niemiecki teoretyk informacji naukowej J. K o b l i t z za punkt wyjścia do określenia informacji naukowej jako dyscypliny /7/ przyjmuje sprecyzowanie celu jej istnienia, a mianowicie stworzenie podstaw stałego optymalizowania przepływu informacji we wszystkich dziedzinach i na wszystkich płaszczyznach działalności społecznej, na wszystkich etapach działalności informacyjnej. Przedmiotem informacji jako nauki w jego ujęciu są:

- 1/ wszystkie sfery działalności informacyjnej,
- 2/ zagadnienia teoretyczne interesujące również i inne dziedziny nauki,
- 3/ powiązania informacji naukowej z działalnością w innych zakresach wiedzy,

4/ stosunki zachodzące między informacją naukową jako nauką a innymi dziedzinami wiedzy.

Problemy, którymi powinna zająć się nauka informacji:

- a/ teoria, metodyka, technika, organizacja wytwarzania, gromadzenie, wyszukiwanie i rozpowszechnianie informacji,
- b/ efektywność i skuteczność informacji naukowej,
- c/ metody propagowania środków technicznych działalności informacyjnej i usług informacyjnych,
- d/ metodyka i formy organizacyjne działalności kadr informacyjnych,
- e/ historia i ewolucja informacji naukowej,
- f/ istota, forma, struktura i wzajemne zależności informacji w poszczególnych dziedzinach,
- g/ istota, forma, struktura i metody analizy zapotrzebowania na informację,
- h/ psychologiczne, socjologiczne i neurofizjologiczne aspekty użytkowania informacji naukowej,
- i/ cechy wspólne /a także różniące/ dla informacji naukowej i innych związanej z nią ściśle dziedzin /np. bibliotekoznawstwa/ oraz zakres i forma współpracy między tymi dziedzinami,
- j/ powiązania informacji naukowej jako nauki z innymi dziedzinami mającymi znaczenie z punktu widzenia jej teorii, metodyki i technik, a przede wszystkim z filozofią, cybernetyką, matematyką, językoznawstwem, semiotyką, historią i naukami technicznymi.

Sprawę usamodzielnienia się informacji naukowej jako nauki rozważają H. B ü r g e r i W. B e r g e r w pracy "Wissenschaftliche-technische Information als Gemeinschaftsaufgabe" /2/. Uważają oni, że główną przyczyną stanowiącą o zmianach zachodzących w informacji naukowej i jej usamodzielnianiu się jako dziedziny wiedzy jest ciągle wprowadzanie jej nowych form i metod działania; czynnikiem stymulującym proces unowocześniania jest zarówno kierownictwo zakładów, jak i zatrudniona w nich kadra naukowców i fachowców. Podejście takie zapewnić musi informacji naukowej /a w tym i dokumentacji/ należne miejsce zarówno w nauce, jak i społeczeństwie. Muszą się one uniezależnić od supremacji bibliotek, dostosować do nowoczesnych środków te-

chnicznych kwalifikacje kadr działalności informacyjnej, w szczególności przez przyciągnięcie do tej działalności naukowców. W konsekwencji nastąpi dalszy postęp w rozwoju środków technicznych, wystąpi więc ponowne zwiększenie wymagań stawianych kadrom działalności informacyjnej. Będzie to zatem pewnego rodzaju reakcja łańcuchowa zachodząca na zasadzie sprzężenia zwrotnego.

Analiza wydawnictwa National Science Foundation^{x/} "Current Research and Developmant in Scientific Documentation" /3/, gromadzącego informację o badaniach prowadzonych w tej dziedzinie na świecie, pozwala na usystematyzowanie problematyki stanowiącej przedmiot tych badań w sposób następujący:

1. Potrzeby informacji i jej wykorzystanie /badania potrzeb użytkowników, wykorzystanie piśmiennictwa itp./.
2. Tworzenie dokumentów i ich kopiowanie /w tym m.in. skład automatyczny, mikropostacie dokumentów, ewidencjonowanie dokumentów, ich przechowywanie, metody zapisu i opracowania/.
3. Analiza językowa /lingwistyka matematyczna, leksykografia, przetwarzanie tekstów sformułowanych w języku naturalnym, psychologia języka, analiza semantyczna itp./.
4. Streszczanie, klasyfikowanie, kodowanie i indeksowanie /systemy klasyfikowania i indeksowania, analiza zawartościowa; klasyfikowanie maszynowe, badania słownictwa/.
5. Tłumaczenie /przekład maszynowy, materiały pomocnicze do tłumaczenia/.
6. Projektowanie systemów /ośrodki informacji, wyszukiwanie informacji, mechanizacja prac bibliotecznych, selektywne rozpowszechnianie informacji/.
7. Analiza i ocena dokumentów /badania porównawcze, określanie jakości indeksowania, modelowanie, metody kontrolne i doświadczalne oraz sposoby pomiaru wyników, badania jakości przekładów/.
8. Rozpoznawanie znaków i sygnałów /przetwarzanie szrazu znaku, analiza mowy/.

^{x/} Wydawnictwo National Science Foundation zostało także omówione w opracowaniu E.Stolarskiej: "Aktualne badania i postęp w dziedzinie dokumentacji i informacji naukowej" str. 78.

9. Systemy adaptacyjne /sztuczna inteligencja, automaty, rozwiązywanie zagadnień, systemy samoorganizujące się/.

Interesujący pogląd na problemy teoretyczne informacji naukowej reprezentuje E. E. G r a z i a n o /6/. Wszystkie przejawy informacji zaklasyfikowuje do trzech kategorii pojęć: materii, energii i idei. Sugeruje on zastosowanie do informacji połączenia metod fenomenologicznych i filozofii spekulatywnej.

Z punktu widzenia kategorii "materia" informacja zajmuje się elementami materialnymi takimi, jak książki, czasopisma, taśmy i bębny magnetyczne itp. Elementy te poddane są obróbce przy zastosowaniu środków technicznych w układzie współrzędnych czasu i przestrzeni. Dlatego zasadniczym zadaniem będzie ustalenie wartości tych współrzędnych dla danych przedmiotów; np. przemieszczanie się /przemiana/ przedmiotu w czasie i przestrzeni.

Drugim aspektem są stany energetyczne w różnych układach i ich modulacja. Przykładami mogą być zjawiska akustyczne, mechaniczne i elektromagnetyczne /włączając w to fale radiowe i telewizyjne, odwzorowanie optyczne stron książek, fale dźwiękowe powstałe w wyniku mowy ludzkiej, impulsy elektryczne przekazywane przez sieć telefoniczną, linie i siły magnetyczne oraz cały zakres fizycznych przejawów energii/.

Trzecią grupę zagadnień do rozwiązania przez naukę informacji stanowią procesy zachodzące w mózgu ludzkim /z wyłączeniem fal wydzielanych przez mózg, które obejmuje grupa poprzednia/, jak np. powstawanie idei, form logicznych, interpretacja, intuicja - związane w jakiś sposób z pojęciami przestrzeni i czasu. Są to procesy, których nie możemy określać środkami fizycznymi, i w związku z tym nie mogą być rozpatrywane w płaszczyźnie informacji. Możliwe jest jednak, że mogą być one powiązane z modulacją fal emitowanych przez mózg w sposób dający się określać.

Graziano wysunął hipotezę, że wszystkie te grupy łączy występowanie cech fizycznych /materia i energia/, umożliwiających człowiekowi uogólnianie form lub idei, które mogą występować także w innych współrzędnych czasu i przestrzeni, u różnych osobników. Można więc wnioskować, że "indywidualnie wytworzone pojęcia ogólne" mogą być przekazywane innym umysłom jedynie

za pośrednictwem elementów fizycznych, to znaczy środków /narzędzi/ elektromagnetycznych lub mechanicznych. W rezultacie u podstaw informacji naukowej leżą zjawiska fizyczne, elektromagnetyczne i mechaniczne, składające się z jednostek fizycznych nieciągłych, których postaci są zróżnicowane, którymi można operować w układzie współrzędnych czasu i przestrzeni. Jako przedmiot zainteresowania teorii informacji naukowej można więc uważać metody operatywnego identyfikowania dokumentów, rozróżniania elementów oraz przekazywania układów znaków w czasie i przestrzeni bez szkody dla ich wartości semantycznej. Teoria informacji składać się więc będzie ze zbioru stwierdzeń logicznych wykazujących wzajemne powiązania zjawisk omówionych w powyższych trzech grupach, a niezbędnych do ich prawidłowego przekształcenia za pomocą środków fizycznych.

Problem analizy teoretycznej zagadnienia informacji podjął H. T e i c h m a n n w "Kybernetik und Dokumentation" /16/ /terminem "Dokumentation" objęty jest całokształt zagadnień informacji naukowej/. Wychodząc z przesłanek historycznych /sprzeczne teorie Newtona i Huyghensa, przekształcenie Fouriera, teorie Wieners, Shannona itp./ - Teichmann wykazuje powiązania i podobieństwa zechodzące pomiędzy cybernetyką a informacją i doprowadza ostatecznie do zastosowania w informacji pojęcia entropii. Uważa przy tym, że wprowadzenie tego pojęcia do procesów informacyjnych otwiera duże możliwości przy rozwiązywaniu problemów informacji na drodze naukowej.

O. V o i g t w "Dokumentation in entwicklungsgeschichtlicher und informationstheoretischer Sicht" /17/, wychodząc z porównań elementów metafizycznego poznania filozofii greckiej z teoriami i postulatami nowoczesnej fizyki, wykazuje, że idee leżące u podstaw magii liczb pitagorejczyków jeszcze obecnie posiadają pewne uzasadnienie. Dziś także związki zachodzące między dowolnymi systemami mogą być wyjaśnione dopiero po stworzeniu modeli geometrycznych umożliwiających porównania ilościowe i liczbowe. Na podstawie wykazanych historycznie opóźnień realizacji wcześniej powstałych idei i rozwiązań wykazuje Voigt konieczność informacji oraz wylicza czynniki zapewniające jej najbardziej optymalny rezultat. Stawiając cel optymalizacji procesu informacyjnego, w czasie którego występować muszą straty

informacji wykazuje analogię do strat powstających w innych procesach fizycznych. Podkreśla przy tym związek procentowego wzrostu strat informacji z tempem i wzrastaniem wielkości zbioru i wyciąga wniosek o konieczności stosowania w informacji środków technicznych. Wskazuje przy tym na możliwość zastosowania matematycznej metody wyliczenia optymalnej wartości stanu uporządkowania zbioru; stosując prawa analogiczne do praw termodynamiki, dochodzi - podobnie jak Teichmann - do pojęcia entropii informacji. Dla uzyskania danych co do optymalizacji stanu rozwojowego informacji o zbiorze /o zawartości zbioru/ proponuje zastąpienie ujemnych wartości entropii równoważnymi wartościami dodatnimi zdolności rozwojowej informacji danego systemu. Przy takim założeniu Voigt dochodzi do wniosku, że zarówno przy określaniu wskaźnika wypełnienia zbioru jak i stawianych mu za pytań, stopień uporządkowania /informacyjnego/ zbioru leżeć musi w granicach od 0 do 1. Sposób graficznego przedstawiania tego rozumowania umożliwia nie tylko wybór pewnych metod postępowania, ale także wgląd w struktury metod naukowych, które w ramach procesu informacyjnego należy lub można stosować.

W opracowaniu "Informationswissenschaft zur Begründung einer eigenständigen Wissenschaft und zur Grundlegung eines autonomen Bereiches. Informationswissenschaften" /4/ A. D i e m e r, opierając się na nowoczesnej ogólnej teorii nauki, dąży do określenia samodzielnej nauki - informacji naukowej oraz wyznaczenia granic oddzielających ją od dyscyplin sąsiednich, takich jak informatyka, teoria informacji, dokumentacja naukowa i komunikacja. Wprowadza on, na wzór pojęcia cząstek elementarnych w fizyce, pojęcie "informem" jako podstawowy element - jednostkę procesu informacyjnego w jego trzech fazach zasadniczych: przy uzyskiwaniu informacji, jej przesyłaniu /przekazywaniu/ i wyszukiwaniu.

Terminem "komunikacja" określa Diemer przepływ ustnej informacji pomiędzy co najmniej dwoma źródłami - ludźmi. Terminowi "informacja" przypisuje on cztery znaczenia:

- czynność informatorów - informowanie,
- proces przepływu informacji,
- przekształcanie informacji,
- informacja jako komunikat.

Termin "dokumentacja" obejmuje teoretyczne i praktyczne zagadnienia opracowywania tradycyjnych nośników informacji - dokumentów piśmienniczych. Książka może być przy tym traktowana jako dokument albo jako zbiór "informemów". Terminowi "informatyka" nadawane są dwa znaczenia identyfikujące ją:

- 1/ z zakresem dokumentacji jako nauki,
- 2/ z problematyką elektronicznej techniki obliczeniowej /computer science/.

Przedmiotem nauki informacji /Informationswissenschaft/ są niematerialne elementy - "informemy" i wszystko, co ich dotyczy, w tym procesy informacyjne /należy tu rozróżnić teorię informacji, gdyż w tym ujęciu chodzi nie o przesyłanie informemu, lecz o przekształcenie jego stanu, przy jednoczesnym uniknięciu stanu niepewności/.

Ujęcie zagadnienia informacji naukowej przez A. M e r t e /10/ oparte jest na roli informatyki w społeczeństwie. Merta omawia terminy stosowane do określenia tej dziedziny, takie jak: informatyka, informatystyka, informatologia, egzzelektyka, dokumentalistyka, teoria informacji ukowej, semantyczna teoria informacji itp. Informatyka powataza na tle problemów przepływu informacji, jej wpływu na społeczeństwo. Można ją rozpatrywać podobnie jak nauki przyrodnicze i społeczne w aspekcie teoretycznym, doświadczalnym i stosowanym. Informatyka korzysta z metod matematycznych, logicznych, cybernetycznych. Można różne aspekty informatyki rozpatrywać jako części takich nauk jak językoznawstwo, socjologia, psychologia, filozofia i inne. Przedmiotem badań informatyki teoretycznej jest kompleks procesów, a w szczególności proces transformacji nowych zdobyczy nauki w informację; proces powstawania różnych typów źródeł informacji, zarówno pierwotnych jak i pochodnych; proces przekazywania informacji; wyposażenie techniczne dla realizacji procesów informacyjnych, modele ekonomiczne i organizacja przesyłania informacji. Oprócz wspomnianych powyżej metod przejętych z innych dyscyplin informatyka rozwija własne metody analizy zawartościowej, streszczania informacji, indeksowania źródeł pierwotnych, selekcji informacji odpowiadającej zapytaniu itd.

Zdaniem Merty informatyka jest dyscyplina syntetyczną o charakterze społecznym i naukowym; przedmiotem jej jest stu-

diowanie i tworzenie więzi społecznej i wymiana informacji. Informatyka graniczy i wiąże się z wielu dziedzinami nauki: matematyką i logiką matematyczną /analiza, algorytmizacja operacji przechowywania, wyszukiwania i rozpowszechniania informacji, pomiar selektywności systemów informacji, porównywalność i zdolność współdziałania tych systemów itp./, językoznawstwem i semiotyką /tworzenie języków informacyjnych, ujednolicanie terminologii, normalizacja itp./, cybernetyką i matematyczną teorią informacji /optymalne komprimowanie informacji pierwotnej, zmniejszenie do minimum nieokreśloności i szumu informacyjnego, określanie parametrów maszyn informacyjnych, układanie programów dla procesów informacyjnych itp./, elektroniką /urządzenia do zdalnego wejścia i wyjścia informacji/, reprografią i teorią automatycznego rozpoznawania znaków, teorią i budową systemów /określanie właściwych relacji pomiędzy instytucjami informacyjnymi centralnymi i peryferyjnymi/.

K. Otten i A. Debons zdają sobie sprawę z ogromnego rozwoju zagadnienia informacji naukowej i powstałej w związku z tym nauki o informacji, która ciągle poszerza swój zakres i zajmuje się coraz wnikliwiej badaniami problemów informacji. W opracowaniu "Towards a Metascience of Information: Informatology" /14/ autorzy szeroko zarysowują zakres nauki informacji jako metanauki.

Informacja i operowanie nią stanowią podstawę metanauki informacji - informatologii, której istota przejawia się w operacjach przetwarzania i łączności informacyjnej. Pozycję tej metanauki określają m.in. wspólne podstawy rozumienia, badania wszystkich związanych z informacją nauk i technik, wspólne ramy działania i wspólny język dla naukowców i techników związanych z działalnością informacyjną. Do czynników wyznaczających rolę metanauki informacji zalicza się również potrzebę integrowania różnych teorii zajmujących się z jednej strony wszelkimi przejawami informacji, z drugiej zaś - stosunkiem człowieka do tych przejawów i zjawisk. Zakres postulowanej metanauki informacji określa zestaw specyficznych zapytań i problemów, na które nauka ta powinna znaleźć rozwiązanie i odpowiedź. Celowe jest stworzenie koncepcji szkolenia, które odpowiadałoby potrzebom metanauki informacji, jej rozwoju i doskonalenia.

W celu zbadania istoty informacji i jej zjawisk konieczne jest odpowiedź na dwa pytania:

- 1/ czy informacja jest zjawiskiem tak podstawowym i powszechnym jak materia i energia?
- 2/ czy różne operacje dokonywane na informacji oparte są na zjawiskach podstawowych i czy z tego powodu są one różnymi postaciami pewnych podstawowych relacji?

Odpowiedź na oba pytania jest pozytywna. W konsekwencji następuje rozwój nowej nauki, a ściślej - metanauki.

Do zakresu zjawisk objętych "informatologią" autorzy zaliczają /oczywiście w pewnych tylko aspektach/ komunikację międzyludzką, technikę obliczeniową, sterowanie automatyczne, niezależnie od ich postaci /nowości, wiedzy itp./.

Zasadniczy charakter informacji i jej przetwarzania wynika z istoty przeprowadzanych operacji:

- różne formy przetwarzania informacji mogą być realizowane za pomocą wielokrotnego powtarzania operacji elementarnych /np. przez stosowanie komputerów/,
- informacja, w każdej z jej postaci, może być przekazywana poprzez jeden i ten sam proces /komunikacja/.

Metanauka informacji służy trzem istotnym celom:

1. Umożliwia opisywanie danych dyscyplin w oparciu o wspólne podstawy metodologiczne, rozpatrywane w kategoriach abstrakcji, w większym stopniu, niż jest to możliwe w ramach każdej z tych dyscyplin z osobna.
2. Zapewnia wspólny język naukowcom i technikom z różnych dyscyplin.
3. Ustala środki niezbędne dla przenoszenia uzyskanych osiągnięć z jednej dziedziny do drugiej.

Potrzebę istnienia metanauki informacji uzasadniają następujące czynniki:

- stworzenie wspólnej podstawy badania dyscyplin i technik związanych z informacją,
- konieczność ustalenia wspólnego języka i wspólnych technik informacyjnych,
- konieczność przerzucenia mostów pomiędzy teorią abstrakcyjną, dążącą do teoretycznego wyjaśnienia zjawisk informacji, a teorią opisującą stosunek człowieka do zjawisk informacji.

Metanauka informacji powinna odpowiedzieć na następujące pytania:

- Czy pojęcie informacji selektywnej powinno objąć mierzenie informacji semantycznej i jakościowej? /teoria informacji, semantyka/.
- Czy różne formy przetwarzania informacji mogą być analizowane w postaci wspólnych procesów elementarnych i czy można te procesy opisywać za pomocą praw ogólnych? /logika matematyczna, teoria automatów, elektroniczne przetwarzanie danych/.
- Jakie mogą być sposoby porównywania różnych metod przetwarzania informacji zapewniających podobne rezultaty i jakie kryteria umożliwiają zróżnicowanie złożoności i skuteczności operacji informacyjnych? /elektroniczne przetwarzanie danych, lingwistyka matematyczna/.
- W jaki sposób można określać znaczenie informacji i jak istnieje związek pomiędzy znaczeniem i przyjętym systemem wartościowania? /psychologia, filozofia, semantyka/.
- Jakie prawa powodują, że języki naturalne osiągają zdolność formułowania i komunikowania nowych pojęć i idei? /językoznawstwo, semantyka/.
- Jakie istnieją powiązania między postaciami energii, materii i systemu porządkowania /lub struktury/ i jakie jest zastosowanie tych postaci w przedstawieniu informacji /selektywnej/?
- Jakie prawa fizyczne powodują ograniczenia w komunikacji, przetwarzaniu informacji i jej przechowywaniu? /teoria komunikowania, badanie czynności mózgu, badanie procesów zapamiętywania/.
- Jakie prawa rządzą organizacją informacji w procesie gromadzenia i wyszukiwania informacji masowej? /psychologia eksperymentalna, bibliotekoznawstwo, elektroniczna technika obliczeniowa, badanie czynności mózgu/.
- Jakie prawa rządzą rozpowszechnianiem informacji przy uwzględnieniu procesów percepcji poznawczej? /psychologia, teoria samoprzystosowalnych systemów, cybernetyka/.

- Czy informacja posiada cechy stymulujące twórczość i czy twórczość jest funkcją przetwarzania informacji pozwalającą na określenie praw rządzących tym procesem? /cybernetyka, sztuczne mózgi, semantyka/.
- Jakże prawa rządzą gromadzeniem informacji, jej aktualizowaniem i przyswajaniem? /psychologia wychowawcza, bibliotekoznawstwo, elektroniczna technika obliczeniowa/.

Badania nad istotą i sakresem informacji naukowej prowadzone były również w Polsce. Zagadnienia te były analizowane m.in. przy pracy nad tezaurusem informacji naukowej /8/. Już we wstępnych badaniach literatury zarysowały się różnice i niejasności terminologiczne, wynikające ze stosowania przez różnych autorów i w różnych środowiskach różnych określeń dla jednej i tej samej dziedziny wiedzy. Przykładem może być terminologia stosowana w pracach omawianych w niniejszym artykule. W języku niemieckim zamiennie traktowane są np. takie terminy jak: "Wissenschaftliche Information", "Wissenschaftlich-technische Information", "Dokumentationswissenschaft". W języku angielskim dość powszechnie stosowany jest obecnie termin "information science", obok takich terminów jak "documentation" czy "information". W języku polskim zanika już termin - a właściwie nabiera innego znaczenia - "dokumentacja naukowo-techniczna", a wymiennie traktowane są terminy: "informacja naukowo-techniczna i ekonomiczna" i "informacja naukowa". Mimo różnic terminologicznych zarówno określenia wszystkich tych terminów, bez względu na język, w jakim są formułowane, jak i wprowadzane dla sprecyzowania ich znaczenia definicje, są w większości przypadków prawie jednoznaczne lub przynajmniej bliskoznaczne. Występuje to u takich autorów jak: Michajłow /13/, Koblitz /7/, Borko /1/, Otten, Debons /14/, przy czym ci ostatni wprowadzają rzadko spotykany termin "informatologia".

W naszych badaniach i pracach przyjęliśmy termin "informacja naukowa". Wyszliśmy przy tym z założenia, że czynność opracowywania informacyjnego dokumentów i informowania o nich jest w określony sposób usystematyzowana i podporządkowana pewnym zasadom, które sprzyjają optymalizacji informacji, zarówno jej formy, ujęcia, zawartości, jak i dostosowania do po-

trzeb odbiorcy-użytkownika tej informacji; jest więc dokonywana metodami naukowymi. Dzieje się tak bez względu na materiał, o którym przekazuje się informację, jak i jej poziom i przeznaczenie /tak samo opracowuje się informację o rozprawie naukowej z zakresu filozofii, biologii czy astronautyki, jak i o nożu, który należy używać w określonych warunkach przy toczeniu wałka/. Nie jest zatem istotny przedmiot informacji /dokumenty naukowe czy techniczne, czy też o treści ekonomicznej, medycznej czy jakiegokolwiek innej/, lecz metoda, jaką jest ta informacja opracowywana. Ta cecha informacji jest dominującą, najbardziej charakterystyczną dla dziedziny, której różne nazwy przytoczyliśmy powyżej. Słuszne wydaje się więc przyjęcie terminu "informacja naukowa".

Dla dziedziny, którą nazywamy informacją naukową, przyjęliśmy następujące znaczenie: jest to dziedzina wiedzy obejmująca całokształt zagadnień teoretycznych i praktycznych związanych z działalnością informacyjną a w szczególności z gromadzeniem, dokumentowaniem, selekcją, wyszukiwaniem i przetwarzaniem informacji, jej zapisem oraz rozpowszechnianiem i udostępnianiem, odpowiednio do określonych celów i potrzeb użytkowników, zarówno od strony przedmiotu informacji, jak i metod i stosowanych dla ich realizacji technik.

W tak pojmowanej informacji naukowej można wyróżnić trzy podstawowe piony-działy:

a/ teorię, którą za Michajłowem i innymi autorami nazywamy informatyką^{x/}, s rozumieemy jako dyscyplinę nauki, której przedmiotem badań są prawidłowości procesów informacyjnych, źródła informacji i zasady optymalizacji ich wykorzystania oraz metody i środki stosowane w działalności informacyjnej. Celem informatyki jest wypracowanie podstaw optymalnych metod, technik i środków gromadzenia, przechowywania, przetwarzania, analityczno-syntetycznego opracowywania, zapisu, wyszukiwania, rozpowszechniania i udostępniania informa-

^{x/} Obecnie w Polsce wprowadzono termin "informatyka" również w następującym znaczeniu: "informatyka jest to dziedzina działalności naukowo-technicznej i organizacyjnej, obejmująca całokształt metod, środków technicznych i działalności ludzkiej, związanych z automatycznym, zakodowanym gromadzeniem i przetwarzaniem wszelkiego rodzaju informacji".

cji. Wchodzą tu więc takie problemy, jak teoria systemów i języków informacyjno-wyszukiwawczych, teoria klasyfikacji i przekładu i inne;

- b/ metodykę - metody, sposoby i techniki działań informacyjnych w ramach procesu informacyjnego, wypracowane w oparciu o osiągnięcia informatyki, przeniesione niekiedy z innych dziedzin, jednak zawsze dostosowane do potrzeb informacji naukowej. Metody te, choć tworzone dla poszczególnych etapów procesu informacyjnego, są zawsze koordynowane z punktu widzenia całego procesu /np. środki i techniki wejścia jednego systemu informacyjnego są zarazem środkami i technikami wyjścia innego systemu informacyjnego/. Metody te powinny również uwzględniać potrzeby i specyfikę dziedzin związanych z informacją w zakresach, w których informacja naukowa z nimi się zajeżdża;
- c praktykę - działalność informacyjną w aspekcie organizacji i przebiegu procesu informacyjnego. Działalność ta obejmuje całokształt organizacji działań i czynności nastawionych na praktyczne realizowanie celów i zaspokajanie potrzeb informacyjnych poprzez odpowiednio przystosowane środki metodyczne i techniczne wypracowane zgodnie z pkt.2.

Omówione i częściowo scharakteryzowane powyżej przykłady ujęcia całokształtu zagadnienia informacji jako nauki stanowią jedynie pewien przegląd poglądów, których dobór został dokonany w celu ukazania najistotniejszych, a różnych punktów widzenia. Wydaje się, że poglądy te można pogrupować następująco:

- podejście teoretyczne - określające metody ujęcia problemu. Do grupy tej należałoby zaliczyć opracowania Teichmanna, Bürgera i Bergera, Graziano, Voighta, Diemera, Ottensa i Debonasa;
- podejście analityczne - określające zasięg problemu, przede wszystkim w oparciu o jego analizę. Do grupy tej można by zaliczyć wypowiedzi Doloma, Borko, Michajłowa, Černego i Gilarowskiego, Leskich, Merty;
- podejście analityczno-doświadczeniowe; do grupy tej zaliczyć trzeba niewątpliwie analizy dokonane przez National

Science Foundation. W pewnym sensie zakwalifikować tu można także pracę Koblitz, chociaż w zasadzie znajduje się ona na pograniczu podejścia analitycznego i analityczno-doświadczalnego.

Ogólnie jednak trzeba stwierdzić, że różnorodność poglądów i punktów widzenia na zagadnienia informacji wynika m.in. z dość ograniczonych jeszcze osiągnięć w tej dziedzinie. Z całą pewnością jednak jest to już obecnie osobny dział nauki, posiadający wyodrębniony przedmiot badań, metody i narzędzia badawcze oraz strukturę organizacyjną. Granice tej dziedziny są bardzo trudne do nakreślenia; styka się ona z bardzo wieloma dyscyplinami, niejednokrotnie dostosowuje do swoich potrzeb ich słownictwo i metody, wkracza zdecydowanie w ich zakresy działania stosując jednak w tych przypadkach własne metody i narzędzia badawcze. Wydaje się, że upłynie jeszcze sporo czasu, zanim informacja naukowa, jako dziedzina nauki, przybierze określony, ostateczny kształt. Nasuwa się tu zresztą pytanie, czy sformułowanie takie jest dopuszczalne? Czy jest bowiem dziedzina wiedzy, o której można by z całą pewnością powiedzieć, że granice jej są już ściśle i niezmiennie sprecyzowane? Jeśli by to nawet było możliwe w rozpatrywanym przypadku, byłoby to wręcz niepożądane. Przed informacją naukową leży bowiem taki ogrom zadań, wynikających z jej założeń, warunków, w których się rozwija, że ściśle określenie jej granic mogłoby spowodować jakieś ograniczenia i deformację. Nie dając więc do petryfikacji żadnego ze wspomnianych powyżej elementów nie możemy jednak założyć całkowitej dowolności rozwoju informacji naukowej jako międzydiscyplinarnej gałęzi nauki. Konieczne jest nadanie temu rozwojowi kierunku zgodnego z zadaniami stawianymi informacji naukowej. Zadania te wysuwać będzie nie taki czy inny kierunek nauki, czy osiągnięcia techniki, lecz rozwój nauk w najszerszym znaczeniu tego słowa i wynikające stąd potrzeby różnych warsztatów pracy, przede wszystkim warsztatu naukowego i polityki naukowej jako funkcji ogólnego rozwoju człowieka i społeczeństwa. W tym aspekcie konieczne wydaje się poświęcenie możliwie największej uwagi studiom nad informacją naukową, jej celami, zadaniami i powiązaniami z innymi dyscyplinami nauki i dziedzinami gospodarki. Wszystko to musi być

tak elastyczne, aby umożliwić uwzględnienie zmian zachodzących w czasie. Studia takie, uwzględniające aspekt analityczno-syntetyzujący, powinny być prowadzone w powiązaniu z realną działalnością informacyjną na użytek wszystkich dziedzin wiedzy, muszą być ukierunkowane na zaspokajanie ich potrzeb bieżących i rozwojowych.

Ponieważ jednak informacja naukowa jest ściśle związana z człowiekiem, a jej właściwym zadaniem jest przemiana człowieka z nie poinformowanego w poinformowanego /bez względu na to, czy informację otrzymuje bezpośrednio człowiek, czy też działające dla niego urządzenia/, wszelkie prowadzone nad informacją studia i badania powinny brać pod uwagę ten właśnie aspekt.

L i t e r a t u r a

1. Borko H.: Information Science: What is it? Amer. Docum. 1968 nr 1
2. Bürger H., Berger W.: Wissenschaftlich-technische Information als Gemeinschaftsaufgabe. ZIID-Z 1965 nr 2
3. Current Research and Development in Scientific Documentation. National Science Foundation, Office of Science Information Service: No 14 - 1966, NSF - 66-17 No 15 - 1969 NSF - 69-8
4. Diemer A.: Informationswissenschaft: zur Begründung einer eigenständigen Wissenschaft und zur Grundlegung eines autonomen Bereiches. Informationswissenschaften. Nachr. f. Dokum. 1971 nr 3
5. Dolom F.T.: The Role of the Information Scientist. Inf. J. Machine Studies 1969 nr 1
6. Graziano E.K.: On a Theory of Documentation. Amer. Docum. 1969 nr 1
7. Koblitz J.: Zum Wesen und Entwicklungsstand der Informations- und Dokumentationswissenschaft. ZIID-Z 1968 nr 4
8. Leska M., Leski K.: Tezaurus Informacji Naukowej. IINTE/ODiIN PAN, Warszawa 1972
9. Leski K.: Niektóre problemy perspektywy informacji naukowej i technicznej. Nauka Polska 1965 nr 1

10. Merta A.: Informatics as a Branch of Science. w: Theoretical Problems of Informatics. FID 435, WINITI. Moskwa 1969
11. Michajlov A.I., Černyj A.I., Giljarevskij R.S.: Informatik. Grundlagen. Staatsverlag DDR, Berlin 1970
12. Michajlov A.I., Černyj A.I., Giljarevskij R.S.: Osnovy informatyki. Izd. Nauka, Moskwa 1968
13. Michajlov A.I., Černyj A.I., Giljarevskij R.S.: Informatyka - novoje nazvanie teorii naučnoj informacii. Nauč. Tiechn. Inform. 1966 nr 12
14. Otten K., Debons A.: Towards a Metascience of Information: Informatology. Journal of the American Society of Information Science Vol. 21:1970 nr 1
15. Rozsa G.: Proces przechodzenia nauki w bezpośrednią siłę wytwórczą a informacja naukowa. Biul. ODiIN PAN 1965 nr 1/6
16. Teichmann H.: Kybernetik und Dokumentation.-Nachr. f. Dokum. 1967 nr 1
17. Voigt O.: Dokumentation in entwicklungsgeschichtlicher und informationstheoretischer Sicht.-Nachr. f. Dokum. 1968 nr 1-2

SCIENTIFIC INFORMATION AS A FIELD OF KNOWLEDGE

S u m m a r y

It is only since fifties or more strictly speaking sixties of this century that the necessity of creating theoretical and methodological foundations of scientific information has been duly recognized. In the first period the greatest emphasis was laid on the explicit definition of the conception of scientific information and its scope. It has been found that variety of opinions and viewpoints resulted among others from the fact of unimportant achievements in this field as yet.

The authors are discussing theoretical and practical conceptions of scientific information as a science. The directions of searching for solutions have been drawn up in three groups: 1/ theoretical approach when the method of conceiving the problem is defined,

2/ analytical approach when the scope of the problem is determined /on the basis of its analysis in the first place/,

3/ analytical and experimental approach.

In this light the results obtained in this respect in Poland are discussed.

НАУЧНАЯ ИНФОРМАЦИЯ КАК ОБЛАСТЬ ЗНАНИЯ

Р е з ю м е

Только в 50-х годах, а точнее лишь в 60-х годах нашего столетия была оценена должным образом необходимость создания теоретических и методологических основ научной информации. В течение первого периода наибольший упор делался на четком формулировании понятия научной информации и определении ее объема. Установлено, что существование различных точек зрения является, в частности, результатом небольших успехов в этой области.

Авторы рассматривают теоретические и практические концепции всего объема научной информации как науки. Пути поиска решений представлены авторами в трех группах:

1. теоретический подход, определяющий методы трактовки проблемы,
2. аналитический подход, устанавливающий границы проблемы, исходя из анализа самой проблемы,
3. аналитико-экспериментальный подход.

На основе этих характеристик рассматриваются результаты, полученные в Польше.

ALVIN DIRMER

Universität Düsseldorf
Philosophisches Institut

KLASYFIKACJA, TEZAUROS... I CO DALEJ?

Problem "trzeciej generacji" w dokumentacji i informacji

Stały rozwój nowoczesnej dokumentacji i informacji. "Informacja" jako jednostki wiedzy. Tezy określające dotychczasową informację. Krytyka założenia bezwzględnego systemu interpretacji. Konieczność zmian organizacyjnych w procesie informacyjnym. Nowa koncepcja placówki informacyjnej.

W miarę jak śledzi się dyskusję o językach informacyjnych /lub dokumentacyjnych - sprawa stosowania jednego z tych terminów jest ciągle przedmiotem rozważań/, odnosi się wrażenie, że wiele jest jeszcze problematycznych aspektów tego zagadnienia, niekiedy nawet mówi się o pewnym kryzysie. Dotyczy to zarówno podstaw teoretycznych, uzasadnień, krytyki, jak i praktycznej realizacji. Różnice zdań występują w istocie pomiędzy zwolennikami poszczególnych języków dokumentacyjnych, z właściwie ich dwóch grup podstawowych - klasyfikacji /w ramach których dyskutowuje się poszczególne ich typy/ oraz tezaurusów.

Poniższych wyjaśnień nie należy traktować jako odpowiedzi na zarzuty i krytykę; piśmiennictwo z tego zakresu jest dostatecznie bogate. Należałoby raczej wyjść poza ramy tej dyskusji i postawić kilka pytań, które spowodować mogą zupełnie nowe naświetlenie tego problemu. W tym też sensie należy rozumieć podtytuł niniejszego opracowania, w którym zakłada się konieczność stałego rozwoju nowoczesnej dokumentacji i informacji. Odpowiednio zasady klasyfikacji i budowane w oparciu o nie systemy klasyfikacyjne można traktować jako pierwszą generację zagadnienia systematyzacji, koncepcję tezaurusów określa się natomiast jako należącą do generacji drugiej. Generację trzecią określili się w miarę rozwoju tego zagadnienia.

Należy wyjaśnić znaczenie, w jakim zastosowano słowo "generacja". Ze słowem tym obecnie kojarzy się na ogół radykalne przeciwstawienie się pokoleń; można by zrozumieć błędnie, że chodzi o likwidację istotnych i ważnych jeszcze obecnie elementów dokumentacji i informacji - języków dokumentacyjnych. W istocie jest inaczej - występuje tu zagadnienie ewolucji, którą należy rozumieć jako przemianę struktury oraz przesunięcie środka ciężkości zagadnienia, przy czym zostaje całkowicie zachowane znaczenie języków dokumentacyjnych.

Ponieważ takie właśnie rozumowanie chcemy zastosować w odniesieniu do całego rozwoju tej problematyki, konieczne jest jego krótkie przedstawienie, chociaż prawdopodobnie fachowcy uznają to za truizm. Dla pełnego zrozumienia tego zagadnienia wydaje się to jednak nieodzowne. Przyjęta koncepcja dotyczy spraw wychodzących poza ramy działalności bibliotecznej, chociaż zasadniczym jej przedmiotem jest biblioteka. Zakłada się przy tym, że:

1. Każda książka reprezentuje - jako jednostka zakresu tematycznego - jakieś poznanie lub dziedzinę wiedzy.
2. Istnieje jeden wielki, absolutny system wiedzy, w którym każda jednostka wiedzy może zostać właściwie umieszczona. Z punktu widzenia filozoficznego system ten można odnieść do odpowiedniego systemu ontologicznego. Przede wszystkim jest tu zapewniona możliwość definiowania pojęć. Wszystkie istniejące systemy - filozoficzne, biblioteczne i inne - zakładają istnienie takiego idealnego systemu.

Analogicznie do kantowskiej interpretacji zasad filozoficznych - nowoczesny rozwój określony być może jako przewrót kopernikański w koncepcji wiedzy. Ze podstawę określenia zakresu

nie będziemy już przyjmować książki ani nawet dokumentu, lecz jednostkę wiedzy. Książki, dokumenty itp. stają się w tym przypadku zbiorami - lub dokładniej to określając - pomieszczeniami zbiorów - jednostek wiedzy. Uwzględniając specyficzne treściowe znaczenie tej nowej jednostki, najbliższym określeniem jej byłoby termin "informem".

Omawiany tu rozwój można przedstawić schematycznie:

1. Poziom $X/A/$ $\longrightarrow$ Regał
2. Poziom $X/A, B, C \dots D/$ $\longrightarrow$ Regał
 "/przewrót kopernikański"/ $\longrightarrow$ Katalog rzeczowy
3. Poziom $A/X/, B/X/, C/X/$ $\longrightarrow$ Zbiór "informemów"
przy czym X oznacza książkę lub dokument,

$A, B \dots$ zbiór jednostek wiedzy, tj. "informemy".

Należy ponadto dodać, że "informem" jest to dana jednostka wiedzy, która odpowiada "intencjonalnej rzeczywistości", jest więc ona zawsze związana z jakimś nośnikiem "obiektywnym", czyli inaczej "międzypodmiotowym". Może ona występować w formie pojęciowej lub fizycznej. Zgodnie z omówioną w innym miejscu teorią łączenia względnie teorią konsubstancjalności głoszoną przez językoznawców, "informem" nie jest jednoznacznie związany z przypisanymi mu danymi, lecz w określonych okolicznościach - z jakimiś danymi związanymi z tymi okolicznościami.

Przyjmując powyższe założenia, uwzględniające "przewrót kopernikański", można wyciągnąć wniosek, że zasadniczym działaniem, któremu podlegają "informemy", nie jest ich porządkowanie lub klasyfikowanie, lecz ich uzyskiwanie i przekazywanie. Istotne są przy tym różne kryteria, jak np. kryterium adekwatności, szybkości przekazywania, opłacalności itp.

Zakładając, że stwierdzenie to jest słuszne, trzeba liczyć się z faktem, że na ogół dla pozostałych przedstawicieli języków informacyjnych brzmi ono jak heresjs. Powinna być możliwa wymiana informacji bez posługiwania się językami informacyjnymi, należałoby więc przewidzieć możliwość zrezygnowania z takich środków, jak metody klasyfikacyjne czy tezauryusy. Ten sam skutek można by osiągnąć przy zastosowaniu innych środków, np. stosując teorię gier lub inne metody organizacji i zarządzania. Mówiąc ściślej możliwości takiej nie można wykluczyć.

Pociąga to za sobą dalsze konsekwencje. Jeśli bowiem dopuszczamy powyższe możliwości, to one z kolei stawiają pod znakiem zapytania i poddają krytyce dotychczasowe założenia działalności informacyjnej. Należy zatem wprowadzić trzy ograniczenia, stosowane dotychczas również w informacji:

- a/ ograniczenie się do zakresu dokumentacji tekstowej /językowej czy literackiej/,

b/ wzięcie pod uwagę przede wszystkim dokumentacji pochodnej, tj. sygnałnej lub omawiającej,

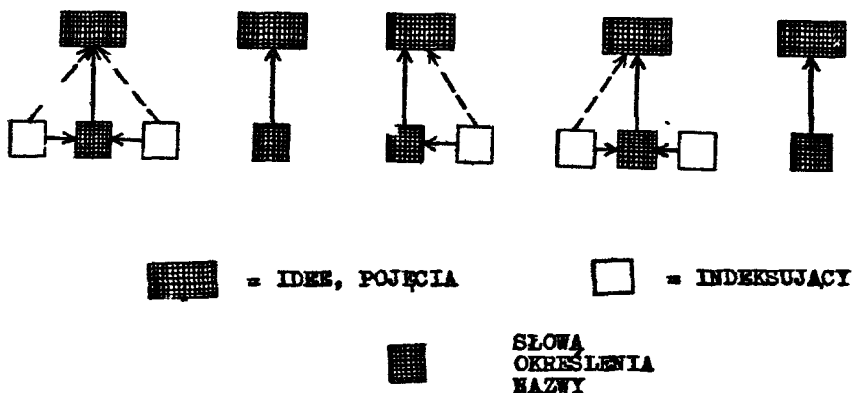
c/ założenie dobrej praktycznej umiejętności stosowania nowoczesnej elektronicznej techniki obliczeniowej.

Przyjmując takie założenia możemy stwierdzić, że dotychczasowa działalność informacyjna opiera się na trzech podstawowych tezach:

1. Teza o absolutnej identyczności zawartości treściowej, związana z nauką Platona o "pojęciach", które można określać za pomocą słów, deskryptorów itp.
2. Teza o absolutnej identyczności punktu odniesienia autora, indeksującego i wyszukującego informację /użytkownika/.
3. Teza o absolutnej uniwersalności i jednoznaczności uniwersalnego systemu klasyfikacyjnego, zarówno w aspekcie ekstensjonalnym i intensjonalnym.

Ad 1. Niezależnie od opracowywanego tekstu indeksujący ten tekst wychodzi zawsze z założenia, że jego zawartość jest jednoznaczna, tzn. zawarte są w nim jednoznacznie określone informacje. Zawartość treściową jak i zespół informacji traktuje się jako dane bezwzględne. Koncepcja ta oparta jest na założeniu istnienia absolutnego /obiektywnego/ zakresu idei, pojęć. Patrząc na to z punktu widzenia filozoficznego - pojęcia te i idee stanowią sumę wiedzy, tak jak i liczby widziane z pozycji filozofii platońskiej. Idee te, czyli pojęcia, określa się poprzez nazwy, przy czym niejednokrotnie dla określenia jednego pojęcia potrzeba wielu słów. Słowa te "w zasadzie" są zbędne, zostaną później wyeliminowane, bądź zredukowane do deskryptorów. W tym przypadku określenie "deskryptor" dobrze pasuje do tej koncepcji informacji. Takie postawienie zagadnienia narzuca konieczność uwzględnienia okoliczności, że pojęcia bezwzględne "przechodzą" w języki informacyjne lub są w nich zawarte. Sprawę tę wyjaśniono na rys. 1.

Ad 2. W odniesieniu do tej tezy przeprowadzić można rozumowanie analogiczne. Tradycyjna dokumentacja, czyli informacja, przy wszystkich różnicach teoretycznych i praktycznych, wychodzi z platońskiego założenia bezwzględnej identyczności wszystkich ludzi i systemów - i to nawet w różnych aspektach. Zakłada się identyczność strukturalną wszystkich biorących udział w proce-

Rys. 1

sie informacyjnym: autora, indeksującego i wyszukującego. Oznacza to, że indeksujący dokładnie wie, co mówi autor, wie nawet - choć brzmi to jak paradoks - czego będzie potrzebował użytkownik. Konieczne jest bowiem nie tylko ujęcie zawartości treściowej danego dokumentu za pomocą danego języka informacyjnego, lecz także pytanie, kierowane w odniesieniu do danego zagadnienia powinno być najpierw "przetłumaczone" na język informacyjny, stworzony przez określoną grupę ludzi. Przyjmuje się więc założenie, że indeksujący lub placówka informacyjna wie, o co pytający chce się zapytać.

Założenie takie może być ostatecznie przyjęte w odniesieniu do informacji numerycznej, jak też i dla nauk ścisłych. Pozostaje jeszcze do rozważenia, jak przedstawia się to zagadnienie w innych naukach oraz dziedzinach nie posługujących się metodami naukowymi.

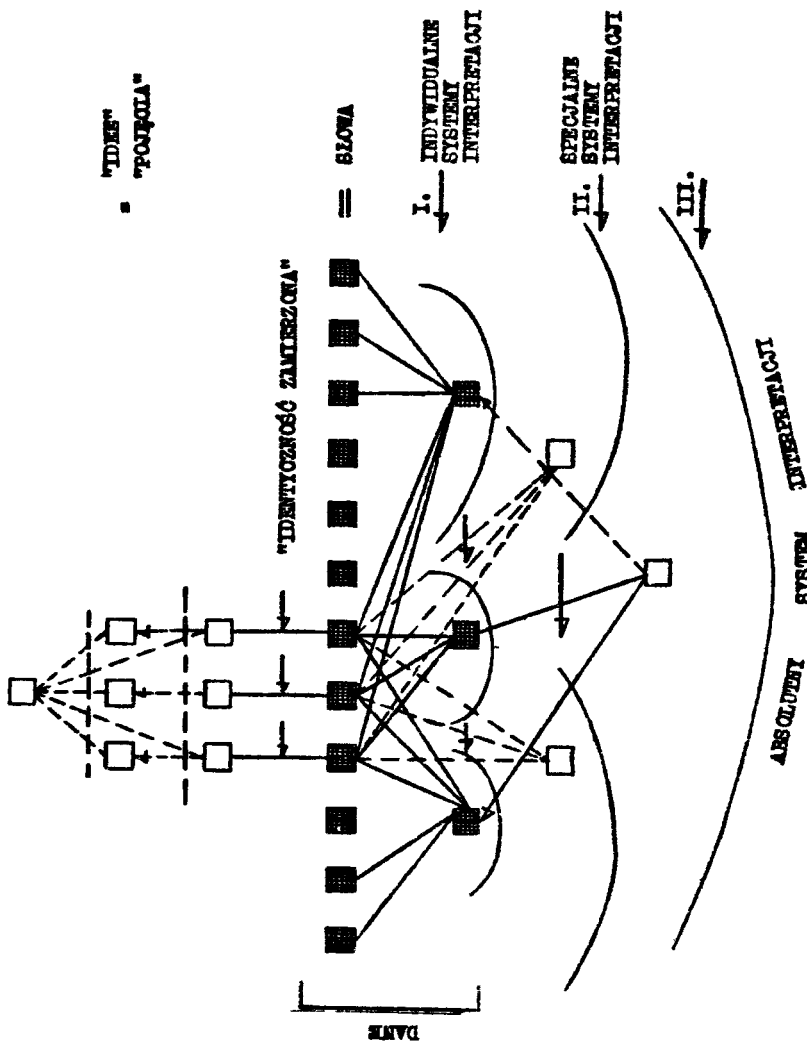
Ad 3. Nad całym tym zagadnieniem ciąży idea systemu uniwersalnego w pełnym tego słowa znaczeniu. Weźmy za przykład prace nad UKD, przy czym zakłada się, że będzie to system bezwzględny, ciągle ulepszany, uzupełniany, pogłębiany itp. Nasuwają się dwa przykłady: pierwszym z nich są poglądy niektórych zwolenników Hegla, którzy twierdzili, że mistrzowie stworzyli system, chodzi

tylko o jego udoskonalanie. Drugim przykładem może być epizod z pamiętników Maxa Plancka o jego nauczycielu, który uważał, że jeżeli chodzi o system, to wszystko już zostało dokonane, należy jedynie "wyczyścić niektóre zakamarki".

Gdy rozpatrujemy problem w oparciu o tekst /można rozważyć go także w aspekcie języka/, spostrzegamy braki danych w wartości treściowej; jest ich równie mało jak przy rozpatrywaniu słów - danych o pojęciach czy ideach. Co więcej, zazwyczaj jest odwrotnie: podane są jedynie elementy określające sens, a więc zestawienia głosek, które można określić za pomocą danych fizycznych, tzn. takie, które podlegają percepcji jako znaki^{x/}. Oznacza to, że dysponujemy znakami - kamieniami w grze w warcaby. Dopiero poprzez ich percepcję lub przy ich zastosowaniu, jako znaków o określonej treści, wiążemy je z ideami, pojęciami itp. oraz przyswajamy je, słuchając lub czytając. Idee i pojęcia są tu założone w danym systemie interpretacyjnym jako podmioty. Stwarzamy więc w ten sposób określony zamknięty świat i w procesie komunikacji wychodzimy z założenia, że wszyscy inni, współuczestniczący w tym procesie, rozumieją to tak samo. Takie założenie stanowi nieodzowny warunek wzajemnego porozumienia się. Ponieważ jednak jest to tylko postulat, a nie rzeczywistość, należy mówić o identyczności zamierzonej^{xx/}. Jest więc oczywiste, że najpierw przyjmuje się wspólną podstawę interpretacji, która ze swej strony jeszcze bardziej uzasadnia jedynie zamierzoną identyczność idei czy pojęć /rys. 2/. Na rysunku 2 polami zakreskowanymi oznaczono konkretne podmioty i dane - a zatem dźwięki, znaki pisarskie. Dane systemy interpretacji wymagają możliwej identyczności rozumienia, jakkolwiek możliwe są także zróżnicowania, o czym będziemy jeszcze mówili. Nad tym wszystkim ciąży dążenie do bezwzględного systemu interpretacji, który zawsze należy zakładać. Bez względu na teksty, które napotykamy, zawsze przyjąć należy możliwość absolutnego wzajemnego zrozumie-

^{x/} Patrz model semiotyczny zbudowany przez Ch. Morrisa i A. Diehlera: Grundriss der Philosophie t.1:1962 s. 121.

^{xx/} W tym punkcie filozofia głęboko wnika w problematykę informacji naukowej. Problemy te można rozpatrywać jedynie w ramach fenomenologicznej filozofii transcendentnej.

Rys. 2

nia się - oczywiście przy założeniu identyczności pożądaney. Wynika stąd, że identyczność traktowana zazwyczaj jako absolutna ma w istocie naturę identyczności zamierzonej i jako absolutna może być traktowana jedynie formalnie. Przy przechodzeniu do określen treściowych ujawniają się zróżnicowania faktyczne. Możemy to wykazać uwzględniając trzy aspekty:

1. Zakres dyscyplin lub dziedzin wiedzy.
2. Aspekt językowy /języki specjalistyczne, języki obce/.
3. Aspekt historyczny.

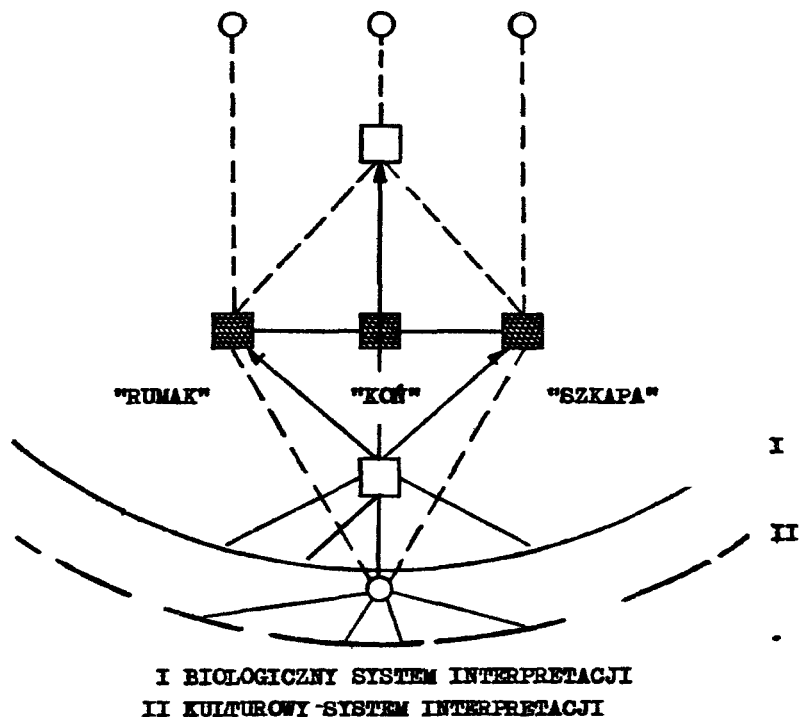
Ad 1. Przy indeksowaniu faktograficznym uwzględnia się przede wszystkim treści specyficzne dla danej dziedziny, a zatem indeksowanie opiera się na teaurusie tej dyscypliny. Przeważnie zakres jej jest dość ograniczony, co umożliwia stosowanie względnie określonej terminologii. Jeżeli jednak ten sam zakres tekstów rozpatrywany będzie z punktu widzenia innej dyscypliny, może się okazać, że posługuje się ona zupełnie innym teaurusem. Może wtedy zaistnieć stan, w którym trzy słowa A, B, C reprezentowane będą w pierwszym teaurusie przez A, a w drugim - przez C. Rozpatrzmy tu często dawany przykład: dane są trzy słowa "rumak", "koń", "szkapa". W biologii występować będzie naturalnie tylko termin "koń", natomiast "rumak" i "szkapa" nie znajdują tu zastosowania. Wszystkie te terminy występują jednak w kulturze języka /rys. 3/.

Podany przykład ma jednak ogólne zastosowanie. Będzie to miało znaczenie przede wszystkim wtedy, gdy wprowadzimy jednolity system informacji, w którym poszczególne zespoły informacji korzystać będą z różnych tekstów, bądź też różne zespoły posługiwać się będą tym samym tekstem.

Ad 2. Zależności występujące pomiędzy poszczególnymi dziedzinami lub dyscyplinami można również znaleźć pomiędzy językami. Przy wiernym tłumaczeniu, opartym wyłącznie na systemie klasyfikacyjnym lub teaurusie, wychodzimy zazwyczaj z naiwnego założenia, że możliwe jest jednoznaczne przyporządkowanie znaczeń poszczególnych słów. Naturalnie opieramy się przy tym na platońskim rozumieniu pojęć absolutnych. Przytaczamy poniżej dwa proste przykłady, zaczerpnięte z języka angielskiego i niemieckiego:

- I. /Mind- / Body = Leib / sele/ /w psychologii/
 Body = Körper /w języku potocznym/
 Field = Körper /w matematyce/
 II. Belles Lettres = Schöne Wissenschaften
 Humanities
 /Moral sciences, = Geistes - Wissenschaften
 Sciences humaines/
 Science = /Natur-/ Wissenschaft
 = Exakte Wissenschaften

Oba przykłady nie wymagają żadnych dodatkowych wyjaśnień;
 drugi przykład nawiązuje do trzeciego rozpatrywanego aspektu.

Rys. 3

Ad 3. Fakt, że praktycznie cała obecna działalność dokumentacyjna i informacyjna pierwotnie obejmowała tylko nauki przyrodnicze spowodował, że nie brano pod uwagę różnic występujących w czasie. Poza tym czasokres objęty działalnością informacyjną jest zbyt krótki, aby spostrzec, przy porównywaniu teczarsów, że terminologia stosowana w 1950 roku różni się od terminologii z roku 1970.

Można tu podać przykłady choćby z zakresu nauk przyrodniczych. Jak klasyfikuje się na przykład nowe odkrycia, które następnie dopiero otrzymują nazwy /promienie x, czyli promienie Röntgenaitd./. I jeszcze inny istotny przykład. Na UKD wyraźnie zaważył światopogląd z przełomu wieku XIX i XX, a odtworzenie "ideologii" UKD jest rzeczą bardzo interesującą. Przykładem może być to, że zakłady odwykowe dla alkoholików, jako instytucja dla leczenia nałogowców, znalazły się w UKD w dziale "etyka", a tym samym w filozofii. Jest to obecnie rzeczą trudną do zrozumienia.

Przykładów krytycznych można by cytować wiele. Należy jednak wyciągnąć wnioski, z których najważniejszy brzmi: dotychczasowe indeksowanie, oparte na systemach klasyfikacyjnych i teczarsach prowadzi do interpretowania tekstu. Oznacza to, że w określonej, wąskiej perspektywie odpowiednie dane mogą być widziane tylko tak, jak jest to możliwe w danych warunkach. W istocie należałoby uzyskać coś przeciwnego. Jedynie znaki można traktować jako dane - są to tylko i zawsze dane w pierwotnym znaczeniu tego słowa; zadaniem indeksowania nie będzie więc interpretowanie, lecz jedynie "oznaczanie tematyczne" w sensie dokumentacji pochodnej - wskazującej. To założenie teoretyczne jest realizowane w konkretnej działalności poprzez przyjmowanie zawsze danych tekstowych wiążących się tematycznie. Metodę tę przedstawimy na przykładzie dokumentacji filozoficznej. Brane pod uwagę "znaczenia" czy to danych słownych, czy tekstowych wywodzą się zawsze z przedstawianych powyżej systemów interpretacyjnych.

Funkcję indeksującego należy jeszcze sprecyzować w innym aspekcie. Większość pracowników naukowych informacji uważa, że rola ich polega m.in. na wyjaśnianiu terminologicznym i precysowaniu znaczeń, jednak tylko w odniesieniu do stosowanej przez nich terminologii fachowej. Natomiast nie jest nigdy zadaniem

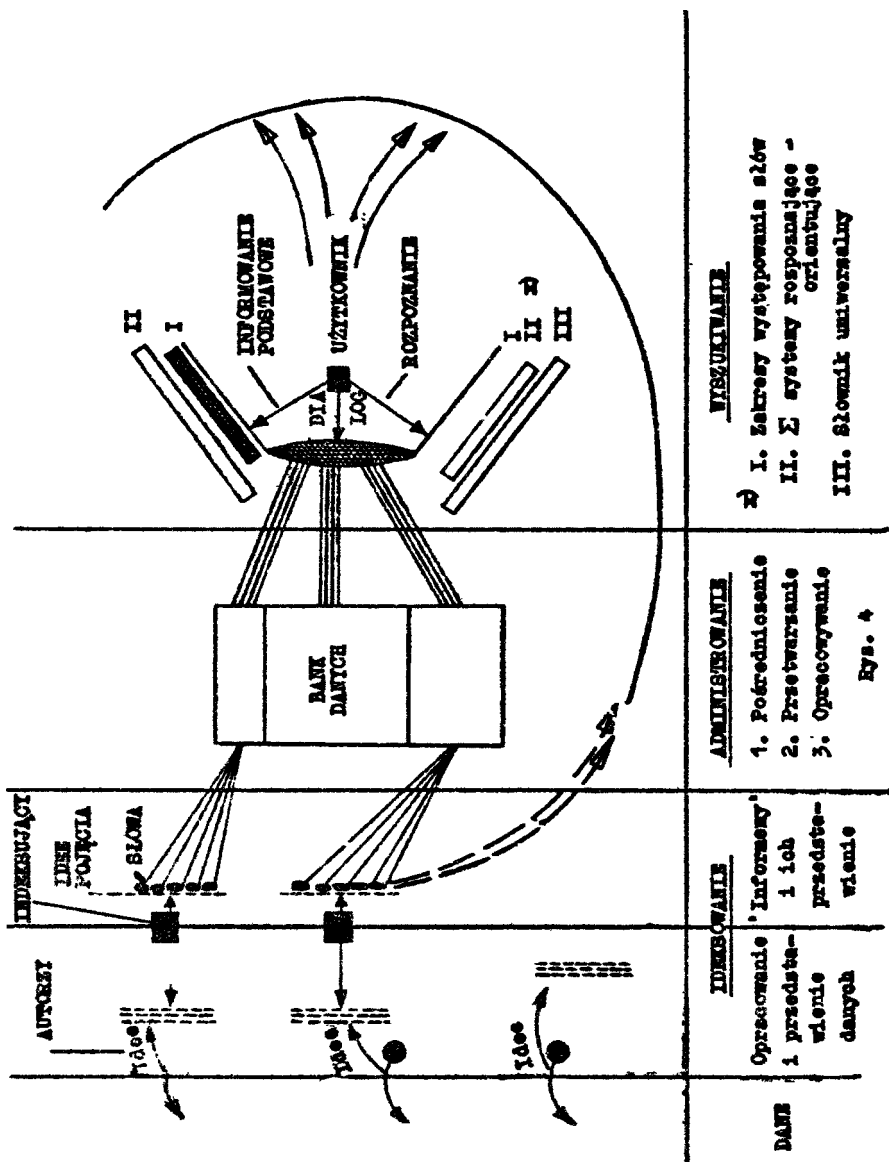
indeksującego zajmowanie się sakr a specyficznych terminów fachowych. Powinno to być im wręcz zabronione, gdyż należy do zakresu działania wyłącznie naukowców - specjalistów z danych dziedzin. szczególności odnosi się to do takich nauk, jak literaturoznawstwo i socjologia, które nie posiadają ustalonej terminologii. Właśnie tu należy zabezpieczyć oryginalność tekstu i jego ujęcie przez autora. Wszystko inne mieści się w zakresie czynności manipulacyjnych; niebezpieczeństwo ukryte w tych czynnościach wyrasta wraz ze stopniem wgłębiania się w zakres nauk humanistycznych. Przy czym wystąpi ono w największym stopniu w naukach politycznych lub informacji politycznej. Każda grupa ma tu swoją odrębną terminologię, implikującą niejednokrotnie jakąś ocenę. Jeśli postulat ten nie zostanie spełniony, staniemy wobec niebezpieczeństwa przeinaczania informacji. Zagadnienie to jest szczególnie istotne w obecnej sytuacji, kiedy przygotowuje się dwa wielkie projekty: system banków informacyjnych Niemieckiej Republiki Federalnej oraz UNISIST.

Jeśli wyjaśnienia powyższe są słuszne, a naszym zdaniem nie można ich zakwestionować, to jesteśmy zmuszeni wyeliminować z zagadnień informacji istotę platonizmu. Wyraża się to w nowej koncepcji indeksowania, nie uwzględniającej interpretowania, tj. bez języków informacyjnych.

Przyjęcie tej zasady powoduje konieczność zmian organizacyjnych w procesie informacyjnym. Indeksujący występuje jedynie jako pośrednik. Wyszukujący informację i pytający o nią powinni być odpowiednio sorientowani i dysponować bezpośrednim dostępem do informacji. Załączony projekt /rys. 4/ wyjaśnia koncepcję takiego systemu informacyjnego, przy czym tak pojęty system mieścić się będzie w ramach uniwersalnego systemu informacji.

Istotną sprawą jest koncepcja placówki informacyjnej dla użytkownika /stawiającego pytania/, którą można rozpatrywać w trzech etapach:

1. dialog z zespołem informacji sygnałnej,
2. ogólna orientacja /rozpoznanie/,
3. informowanie zasadnicze.

Rys. 4

Ad 1. O dialogu tym informowano już w szeregu publikacji, będzie on również przedstawiony później. Istotną cechą tego dialogu należy jednak podkreślić już w tym miejscu: powinny w nim być uwzględnione cztery różne zespoły informacji.

Ad 2. Rozpoznanie przeprowadzone będzie trzystopniowo: w zakresie występowania słów, ogólnego systemu rozpoznawania oraz słownika uniwersalnego.

Rozpoznanie wstępne, przede wszystkim każdorazowo przeprowadzane w zakresie danej dziedziny, następuje poprzez badanie zasięgu występowania danego słowa. Każde słowo /nie pojęcie/ posiada pewien zakres zdolności występowania w tekście /systematyczny, historyczny, międzyjęzykowy itp./. Teoria i praktyka tego zagadnienia została wyczerpująco omówiona przez Henrichsa.

Każdy zakres występowania słowa ma z kolei szereg dalszych związków zależności. W tym momencie zaczynają odgrywać rolę systemy klasyfikacyjne i tezaury, przy czym funkcja ich zmienia się - nie stanowią one już wzorców dla interpretacji, lecz służą tylko jako pomoc przy rozpoznawaniu.

Naturalnie i tu niezbędne jest uwzględnienie teorii systemu uniwersalnego. Większość fachowców jest przekonana, że teoria ta - w tradycyjnym rozumieniu - praktycznie jest niemożliwa; mogą się oni jednak mylić. Pewne jest natomiast, że uniwersalny system nie może być zbudowany w postaci jednolitego schematu. Wydaje się jednak, że będzie możliwe - przeprowadzając znów pewną analogię w semantycznym ujęciu całokształtu wiedzy - przedstawienie go jako szlifowanego diamentu, czyli po prostu brylantu. Każda fasetka będzie przedstawiać jakiś system porządkowania, tak aby można było mówić o fasetowym systemie klasyfikacyjnym.

Wszystko to stanowiłoby jednak tylko rozpoznanie kierunkowe i przestrzenne. Konieczne jest jeszcze zbudowanie słownika uniwersalnego. W słowniku tym znajdzie się każde słowo, wszystkie dane stanowiące informację wskazującą. Będzie to "nić przewodnia" służąca za podstawę dla schematu rozpoznania.

Ad 3. Informowanie zasadnicze ma zapewnić informację pierwotną. Celowe okazało się gromadzenie informacji w postaci wizualnej i takie jej oferowanie. Zagadnienia techniczne udostępniania takiej informacji są już częściowo rozwiązane.

W celu znalezienia pewnych punktów zaczepienia w tym schemacie organizacyjnym należy jeszcze, poza źródłami pierwotnymi, zbudować uniwersalną encyklopedię. Podczas gdy słownik uniwersalny będzie traktowany jako informacja wskazująca, encyklopedia uniwersalna zawierać będzie definicje "klasyczne", czyli praktycznie wstępne informacje podstawowe.

Słownik uniwersalny i encyklopedia uniwersalna spełnią jeszcze jedną wspólną funkcję. W powiązaniu mają one zapewnić to, co dawniej było postulowane jako uniwersalna podstawa informacji. Ich współdziałanie byłoby warunkiem możliwości wszelkiego informowania.

Obecnie zrealizowany został dopiero pierwszy stopień /na rysunku pola zakresowane/, dalszy okres organizacji budowy i rozbudowy stanowi zadanie przyszłości.

Tłumaczył: Kazimierz Leski

CLASSIFICATION, THESAURUS AND WHAT'S NEXT?

Problem of "Third Generation" in Documentation and Information

S u m m a r y

In view of the constant development in the field of modern documentation and information the author considers necessary to proceed from classification and thesaurus principles to "third generation" by the latter being meant a structural transformation through information evolution and shifting the gravity centre of the problem without diminishing the importance of informational languages. The author distinguishes "informans" as units of knowledge and describes the principles of handling them hitherto.

The author submits to a critical examination the hitherto accepted assumption of an absolute interpretation system. He defines the nature of intended identity taking into consideration three aspects:

- scope of disciplines or areas of knowledge,
- language aspect /specialistic language, foreign languages/,
- historical aspect.

The author considers unavoidable making organizational modification in the information process adapted to a new indexing concept eliminating contents interpretation by the indexer. New conception of informational establishment will be contained in the scheme of universal information system.

КЛАССИФИКАЦИЯ, ТЕЗАУРУС И ЧТО ДАЛЬШЕ?

Проблема "третьего поколения" в документации и информации

Резюме

В связи с постоянным развитием современной документации и информации, автор видит необходимость перехода от принципов классификации и тезаурусов к "третьему поколению", что следует понимать как изменение эволюционным путем структуры информации и перемещение центра тяжести, сохраняя при этом значение информационных языков.

Автор выделяет "информемы" как единицы знания и определяет принципы сперирования ними.

Автор критикует существующие до сих пор принципы абсолютной системы интерпретации, выявляет природу намеренной идентичности, учитывая при этом три аспекта:

- круг дисциплин или же объем знаний,
- языковые аспекты (специализированные языки, иностранные языки),
- исторические аспекты.

Автор считает необходимым проведение организационных перемен в процессе информации, приспособленной к нуждам новой концепции индексирования, исключавшей интерпретацию содержания индексирующим. Новая концепция информационного центра будет, однако, находиться в рамках универсальной системы информации.

ALEKSANDRA KRÓLIKOWSKA

**Instytut Podstawowych
Probleatów Techniki**

**ANALIZA POTRZEB W ZAKRESIE PUBLIKOWANIA
WYNIKÓW BADAŃ NAUKOWYCH**

Analiza naukowej produkcji piśmienniczej jednego z instytutów naukowych za okres 10 lat. Stwierdzenie niewłaściwych proporcji liczbowych pomiędzy poszczególnymi kanałami wydawniczymi. W celu poznania przyczyn tego zjawiska przeprowadzenie na terenie instytutu ankiety w sprawie wydawnictw własnych. Omówienie wyników ankiety, która potwierdziła działanie znanego prawa Bradforda o rozproszeniu prac naukowych.

W jednym z instytutów naukowych prowadzących badania podstawowe i stosowane postanowiono prześledzić główne kanały wydawnicze, przez które przechodzi naukowa produkcja piśmiennicza powstała na terenie tego instytutu. Instytut ten zatrudnia ponad 460 osób, w tym w działalności podstawowej - ponad 360, a pracowników ściśle naukowo-badawczych - około 200. W instytucie od lat działa sekcja wydawnictw, w której opracowuje się redakcyjnie publikacje ukazujące się w:

- 3 regularnych czasopismach /z których 2 ukazują się w jęz. angielskim/,
- 5 wydawnictwach ciągłych /2 w jęz. angielskim/,
- 3 seriach wydawniczych - książkowych.

Ogółem roczny plan sekcji wydawnictw wynosi około 526 arkuszy wydawniczych. Średnio zatem na 1 pracownika naukowego przypada w instytucie prawie 2,6 arkusza wydawniczego rocznie. Znamy skądinąd produktywność tego środowiska wynosi w skali rocznej 2,7 pracy na autora. W naukach ścisłych, do których omawiany instytut należy, przyjmuje się za przeciętną wielkość pracy około 1 arkusza.

Mimo więc wystarczającego własnego portfela wydawniczego zauważono, że nie wszystkie opracowania powstałe na terenie instytutu są publikowane we własnych wydawnictwach.

Celowość wysyłania części prac powstałych na własnym terenie do wydawnictw obcych, również zagranicznych, nie podlega dyskusji. Za właściwe przyjmuje się, jeśli przynajmniej połowa prac ukazuje się w wydawnictwach macierzystych. Zapewnia to większą zwartość ilustracji wyników badań naukowych danego środowiska, podnosi atrakcyjność wydawnictw własnych itp.

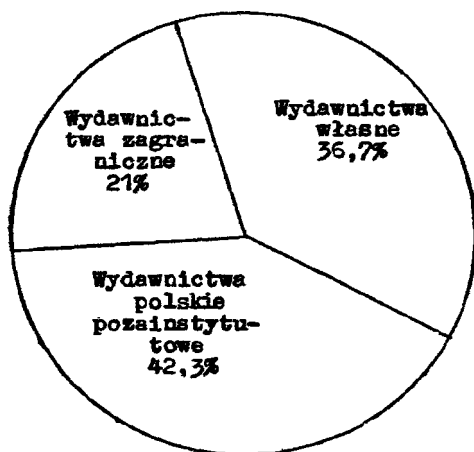
Analizie poddano prace wydane w latach 1961-1970. Postanowiono wyłonić 3 zasadnicze grupy wydawnictw, w których ukazują się opracowania powstałe na terenie instytutu:

- 1/ wydawnictwa instytutu,
- 2/ wydawnictwa polskie pozainstytutowe,
- 3/ wydawnictwa zagraniczne.

Po przebadaniu wydawnictw z okresu dziesięciolecia okazało się, że:

- w wydawnictwach własnych instytutu ukazało się 36,7% prac powstałych na terenie instytutu,
- w wydawnictwach polskich pozainstytutowych - 42,3% prac,
- w wydawnictwach zagranicznych - 21% prac.

Graficznie przedstawiono to na rysunku 1.

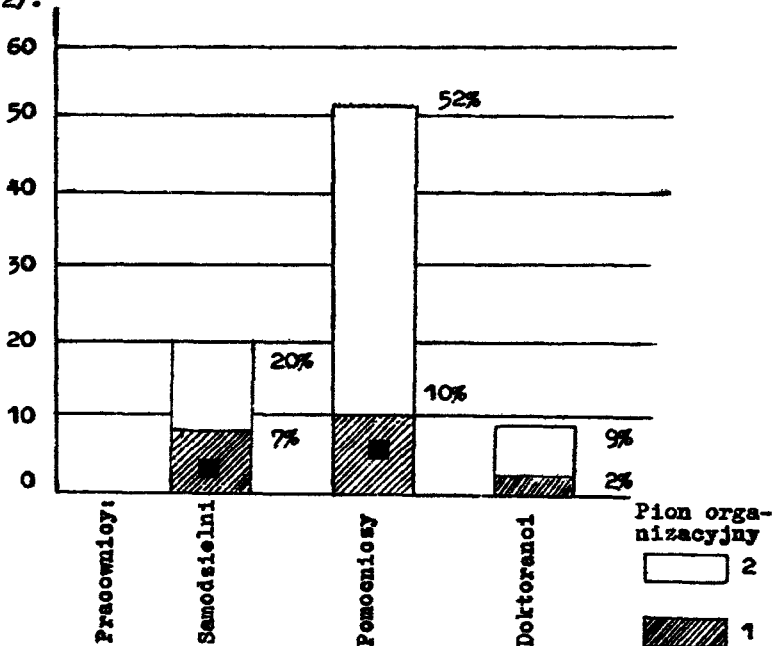

Rys.1

Uzyskane z wyliczeń i przedstawione proporcje uznano za niekorzystne. Aby głębiej poznać przyczyny tworzenia się określonych kanałów wydawniczych, przeprowadzono na terenie instytutu ankietę w sprawie wydawnictw własnych. Ankieta, która była anonimowa, zawierała 6 punktów; wypełniona ankieta charakteryzowała przynależność pracowniczą respondenta w instytucie, określała wielkości procentowe jego publikacji w wydawnictwach własnych, oceniała poziom naukowy czasopism instytutu itp. /wzór ankiety w załączeniu/.

Badana zbiorowość składała się z pracowników naukowych samodzielnych i pomocniczych oraz doktorantów; uwzględniono przy tym podział na pion organizacyjny instytutu.

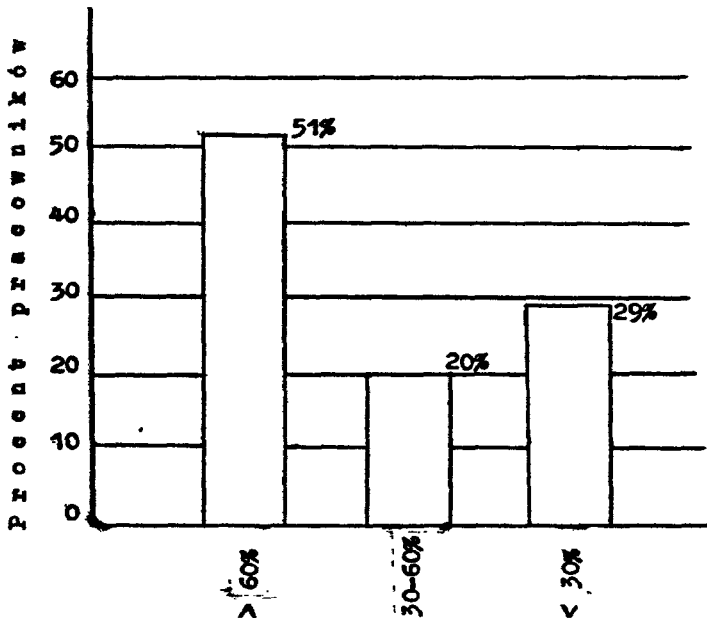
Wysłano 240 ankiet, otrzymano wypełnionych 90, co stanowi 37,5%. Uzyskane odpowiedzi można zatem uznać za reprezentujące pogląd badanego środowiska. Udział poszczególnych grup zbiorowości w ankiecie w sposób graficzny przedstawiają histogramy /rys. 2/.

Rys.2. Procentowy udział pracowników w ankiecie

Odpowiedzi na drugie pytanie ankiety, dotyczące ilości prac opublikowanych w wydawnictwach własnych w ciągu ostatniego pięcioletnia, pozwoliły na określenie następujących wskaźników procentowych, zilustrowanych ponadto graficznie histogramem /rys. 3/:

- 51% pracowników opublikowało w wydawnictwach własnych < 30% prac,
- 20% pracowników opublikowało w wydawnictwach własnych 30%-60% prac,
- 29% pracowników opublikowało w wydawnictwach własnych > 60% prac.

Rys.3. Procent publikowanych prac w wydawnictwach własnych

Rozkład powyższych danych, wyliczony dla poszczególnych grup pracowniczych /wg pionów organizacyjnych instytutu oraz kategorii pracowników naukowych samodzielnych i pomocniczych/, pozwolił na przeprowadzenie pewnych analiz porównawczych i ujawnienie wśród kadry naukowo-badawczej tendencji w zakresie publikowania prac własnych.

Punkt 3 ankiety dotyczył oceny poziomu naukowego pięciu wybranych wydawnictw instytutu. Procentowe wartości tej oceny wystawionej przez pracowników naukowych przedstawiają się następująco:

Poziom naukowy	Wydawnictwa instytutu					
	1	2	3	4	5	średnio
Dobry światowy	31	14	7	3	11	13
Średni światowy	37	21	38	6	21	25
Słaby światowy	5	10	18	15	12	12
Brak poglądu	27	55	37	76	56	50

Większość respondentów wyrażała pogląd, że wydawnictwa własne reprezentują średni światowy poziom naukowy. Ocena zarówno pracowników samodzielnych, jak i pomocniczych była podobna we wszystkich swoich stopniach. Odpowiedzi na pytanie trzecie pozwoliły uszeregować kolejność wydawnictw instytutu wpływającą z oceny pracowników naukowych, a także stopień popularności poszczególnych tytułów, na co wskazywał procent odpowiedzi w rubryce "nie mam wyrobionego poglądu".

Punkt 4 ankiety zmierzał do wydobycia przesłanek, którymi kierują się autorzy wysyłając swoje prace do czasopism obcych. Przyczyny, dla których autorzy publikują swoje opracowania poza instytutem, można uszeregować następująco:

1. Czasopisma instytutu nie docierają - zdaniem respondentów - do zainteresowanych ich pracami odbiorców.
2. Autorzy pragną wzmocnić swoją pozycję naukową poprzez publikacje w czasopismach zagranicznych.
3. Dłuższy cykl wydawniczy; tu padały uzupełnienia "niż za granicą", co oznaczałoby, że długość cyklu wydawniczego w instytucie w porównaniu do innych czasopism polskich jest w normie.
4. 32% respondentów uważa, że wydawnictwa instytutu są mało wyspecjalizowane tematycznie, zaś 20% stwierdziło, że ich tematy badawcze nie mieszczą się w profilu żadnego z wydawnictw własnych.

5. Ostatnim powodem "ucieczki" z wydawnictw instytutu jest publikowanie niektórych czasopism w języku polskim.

Odpowiedzi na tę część ankiety dostarczyły kierownictwu instytutu wielu cennych informacji.

Na przykład przesłanka nr 1 wskazuje na celowość nieustannego korygowania rozdzielników wysyłkowych wydawnictw instytutu, rozpowszechnianych w drodze wymiany zagranicznej. Wymianę tę instytut prowadzi z około 400 kontrahentami. Ponadto nasuwa się wniosek o konieczności rozpoczęcia regularnej reklamy wydawnictw własnych, rozprowadzanych poprzez prenumeratę. Zagadnienie interesująco i wnikliwie prowadzonej reklamy zagranicznej własnych wydawnictw naukowych jest dotychczas zagadnieniem nie rozwiązany przez centralnego nakładcę publikacji naukowych w Polsce. Nie stwierdzono istotnych różnic w odpowiedziach na tę część ankiety pomiędzy grupami pracowników samodzielnych i pomocniczych, nawet w zakresie przesłanki dotyczącej wzmocnienia pozycji naukowej autora za granicą.

Następnym wnioskiem, który wypływa z tej części ankiety, jest konieczność rozszerzenia tematyki niektórych wydawnictw własnych, bowiem prace 20% pracowników nie mieszczą się w profilu żadnego z wydawnictw instytutu.

Wobec tego, że aż 19% respondentów uzasadnia swoje tendencje do publikowania za granicą faktem, iż odpowiednie wydawnictwa instytutu są publikowane w języku polskim, należałoby wszcząć starania, aby we wskazanych kwartalnikach były drukowane prace w języku angielskim in extenso, a nie tylko jak dotychczas streszczenia tych prac.

Pytanie piąte ankiety badało stanowisko pracowników nauki dotyczące:

- a/ druku artykułów przeglądowych,
- b/ zaostreżenia kryteriów poziomu naukowego artykułów,
- c/ wprowadzenia działu "listów do redakcji" na zasadzie swobodnej wymiany poglądów

- w najbardziej interesujących wydawnictwach instytutu.

Większość ankietowanych wypowiedziała się za wszystkimi trzema postulatami. Wniosek "wprowadzenie działu listów do redakcji" znalazł aż 70% zwolenników. Wiadomo jednak, że jest on celowy tylko przy jednoczesnym skróceniu cyklu wydawniczego, gdyż za

daniem takiego działu jest zapoznavanie bez opóźnień z osiągniętymi wynikami badawczymi, co z kolei stymuluje dyskusję wśród fachowców.

Pytanie 5 ankiety uszeregowalo kolejność wydawnictw instytutu z punktu widzenia zainteresowań kadry naukowej. Kolejność ta jest nieco inna niż wynikająca z oceny poziomu naukowego poszczególnych tytułów. Dla porównania podano zestawienie obydwu uzyskanych kolejności:

Kolejność wydawnictw instytutu	
według poziomu naukowego	z punktu widzenia zainteresowań
1	1
2	3
5	5
3	2
4	4

Z porównania powyższego wyniku, że warto dołożyć staran, aby podnieść poziom naukowy czasopisma nr 3, gdyż mogłoby ono należeć do najbardziej interesujących, tym więcej że jest to ten sam kwartalnik, który w ocenie respondentów powinien wychodzić całkowicie w języku angielskim.

Punkt 6 ankiety dostarczył dość dużo luźnych postulatów, które zostały skierowane do odpowiednich redakcji celem rozważenia i ewentualnego wprowadzenia w życie.

X

W podsumowaniu należy zaznaczyć, że badania przeprowadzone z określonych przyczyn lokalnych nie tylko dostarczyły wiele cennego materiału dla kierownictwa komórki wydawniczej oraz dyrekcji instytutu, ale ponadto potwierdziły, nawet w tak małym wycinku rzeczywistości, jaką badały, działanie znanego prawa Bradforda o rozproszeniu prac naukowych. Przeprowadzona analiza dostarczyła nieoczekiwanie dużo więcej materiału, niż zakładano przystępując do badan. Z tego względu temat został przedstawiony dość szczegółowo, ujawnia on bowiem w ogólnych ewych

prawidłowościach /lub parametrach obrazujących odchylenia od prawidłowości/ wtórne charakterystyki lokalne badanego środowiska.

Suma uzyskanych wypowiedzi wydaje się interesująca z punktu widzenia potrzeb pracownika nauki w dziedzinie rozpowszechniania informacji naukowej. Pozwalają one stwierdzić, że w działalności informacyjnej już na etapie rozpowszechniania wyników drogą publikacji występują zakłócenia zarówno z przyczyn natury psychologicznej, jak i naukowo-organizacyjnej.

Z a ł a c z n i k

A n k i e t a w sprawie wydawnictw instytutu

Prosimy o oznaczenie **X** odpowiedniej rubryki

	Pion organizacyjny instytutu	
	1	2
1. Pracownik nauki		
samodzielny		
pomocniczy		
doktorant		

2. W ostatnich pięciu latach skierowałem/am/ do wydawnictw instytutu:

poniżej 30% swoich prac	
30% - 60% " "	
60% -100% " "	

3. Oceniam poziom naukowy wydawnictw instytutu jako:

P o z i o m	w y d a w n i c t w o					x/
	1	2	3	4	5	
dobry światowy						
średni światowy						
słaby światowy						
nie mam wyrobionego poglądu						

4. Wysyłając swoje prace do czasopism wydawanych poza instytutem kieruję się następującymi przesłankami:

	tak	nie
- pragnę wzmocnić swoją pozycję naukową poprzez publikacje w czasopismach zagranicznych		
- uważam wydawnictwa instytutu za mało wyspecjalizowane tematycznie		
- uważam, że czasopisma instytutu nie docierają do zainteresowanych moimi pracami odbiorców krajowych i zagranicznych		
- uważam, że cykl wydawniczy w czasopismach instytutu jest dłuższy niż w innych redakcjach		
- prace z mojego zakresu tematycznego w periodykach instytutu mogę drukować tylko po polsku, natomiast w wydawnictwach poza instytutem moje opracowania drukowane są po angielsku lub w innym języku. "międzynarodowym"		

x/ Ze względu na zachowanie anonimowości opisywanego instytutu operuję się tutaj umownie numerami wydawnictw. W rzeczywistości ankiecie umieszczono skróty tytułów poszczególnych wydawnictw.

- oczekuję bardziej obiektywnej oceny swoich opracowań w czasopismach zagranicznych niż w krajowych ze względu na nieliczne środowiska krajowe pracujące w poszczególnych dyscyplinach

--	--

- moje tematy badawcze nie mieszczą się w profilu żadnego z wydawnictw instytutu

--	--

- inne przesłanki

5. Uważam, że najbardziej mnie interesujące czasopisma instytutu

.
.

/prosimy wymienić tytuły/

- a/ powinny drukować artykuły przeglądowe pisane na zamówienie

tak	nie

- b/ powinny zastrzyć wymagania względem autorów dotyczące poziomu naukowego artykułów

--	--

- c/ powinny prowadzić dział listów do redakcji na zasadzie swobodnej wymiany poglądów.

--	--

6. Poza informacjami wymienionymi w punktach 3-5 mam następujące postulaty na temat wydawnictw instytutu.

ANALYSIS OF REQUIREMENTS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH RESULT PUBLICATIONS

S u m m a r y

The analysis of publication activities carried on by a number of institutions have been sparked off by one of our institutes.

Statistical figures covering the last decade show a great disproportion among the individual publication channel.

To go thoroughly into the reasons of that phenomenon a special questionnaire has been circulated by the mentioned institute.

The results of the campaign one dealt with in the second part of the present paper.

АНАЛИЗ ПОТРЕБНОСТЕЙ В ОБЛАСТИ ПУБЛИКОВАНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Р е з ю м е

В одном научном институте был проведен анализ научной печатной продукции за 10-тилетний период. Установлены количественные диспропорции в отдельных издательских каналах. Для выяснения причины этого явления в институте был произведен анкетный опрос касавшийся лишь изданий института.

Во второй части работы автор рассматривает результаты анкетного опроса, который явился подтверждением известного закона Брайфорда о распылении научных работ.

HALINA MYTNIK

**Instytut Maszyn Górniczych
Przeróbczych i Automatyki AGH
w Krakowie**

**FUNKCJE INFORMACYJNE BIBLIOTEKI INSTYTUTU
W SZKOLE WYŻSZEJ**

Integracja bibliotek zakładowych i powstanie bibliotek instytutowych. Działalność biblioteki instytutu w zakresie informacji naukowej. Kryteria zatrudnienia bibliotekarzy.

Przeprowadzona w ostatnich latach reorganizacja szkolnictwa wyższego spowodowała daleko idące zmiany w strukturze sieci bibliotek szkół wyższych. Stopniowe przechodzenie katedr i zakładów w instytutowe formy organizacyjne przyniosło w konsekwencji utworzenie w nich odrębnej komórki organizacyjnej, a mianowicie biblioteki instytutowej. Jest ona centralną biblioteką naukową dla wszystkich zakładów instytutu, przejmującą i integrującą wszystkie księgozbiory zakładowe. Proces ten nie wszędzie konsekwentnie przebiegał ani też nie został jeszcze zakończony, jednakże na terenie całego kraju, a przede wszystkim w resorcie oświaty i szkolnictwa wyższego, utworzono szereg bibliotek^{1/}, które od dwóch lub trzech lat pracują w instytutach wyższych uczelni. Są one prowadzone bądź przez bibliotekarzy /na stanowiskach służby bibliotecznej i bibliotekarzy dyplomowanych/, bądź przez personel nie posiadający kwalifikacji zawodowych w zakresie bibliotekarstwa.

Stosownie do zaleceń UNESCO, dotyczących statystyki bibliotecznej^{2/}, nowo powstały typ biblioteki odpowiada definicji zawartej w punkcie 3b, II tegoż "Zalecenia". Jest to biblioteka instytutu uniwersyteckiego, która nie jest ani kierowana, ani administrowana przez bibliotekę główną. Biblioteki instytutów niewątpliwie tworzą sieć bibliotek uczelni, jednakże biblioteka główna ma za zadanie tylko koordynację tej sieci /nie wzięto

pod uwagę przypadków, gdzie biblioteki "niższego szczebla" są filiami biblioteki głównej/.

Poza nielicznymi, posiadającymi większe lub stare zbiory, bibliotekami katedr bądź zakładów uniwersyteckich, dotychczasowe biblioteki zakładowe nie były bibliotekami w nowoczesnym tego słowa znaczeniu, to znaczy nie spełniały funkcji bibliotek w tak szerokim zakresie, jak się to obecnie przyjmuje^{3/}. Były to tylko mniej lub więcej wartościowe księgozbiory, gromadzone zazwyczaj zgodnie z zainteresowaniami naukowymi pracowników zakładu. Specjalizacja ich została więc posunięta dość daleko, a pod względem ilościowym były również bardzo zróżnicowane, dysponujące księgozbiorem od kilkuset do kilkudziesięciu tysięcy woluminów. Niezależnie od ogólnych założeń organizacji instytutów ilościowe narastanie zbiorów stało się faktem oczywistym i kłopotliwym dla pracowników naukowych, zwłaszcza zaś dla kierowników placówek naukowych. Jednym ze sposobów rozwiązania tego problemu była chęć przekazania bibliotek zakładowych bibliotekom głównym. Praktycznie okazało się to niewykonalne, zarówno ze względu na brak miejsca w bibliotekach głównych, jak również ze względu na psychologiczną i użytkową stronę zagadnienia, a mianowicie rozbitcie warsztatu pracownika naukowego w jego zakładzie. Nie był to zresztą kierunek powszechny, raczej wyjątkowy. Odwrotną politykę prowadziły niektóre biblioteki główne szkół wyższych: przekazywały w depozyt, bądź z powodu braku miejsca, bądź z innych przyczyn, wieloletnie ciągi poszczególnych tytułów czasopism zagranicznych bibliotekom zakładowym, powiększając faktyczną ilość zbiorów tych bibliotek, pogłębiając i przyspieszając tym samym narastanie kryzysu.

Scalenie księgozbiorów i reorganizacja bibliotek zakładowych w biblioteki instytutowe postawiły przed bibliotekarzami szereg nowych problemów zarówno praktycznych, jak teoretycznych. Problem ten występuje nie tylko w Polsce, ale w skali co najmniej europejskiej. Reorganizacja i integracja bibliotek katedralnych i zakładowych przy równoczesnej tendencji do decentralizacji systemu organizacyjnego sieci bibliotecznej w uniwersytetach poruszana była ostatnio w kilku artykułach na łamach międzynarodowego czasopisma bibliotekarskiego "Libri"^{4/}. Określenie celu, zadań i zakresu działalności c.y usług nowego typu

naukowych bibliotek instytutowych w Polsce czeka na opracowanie. Inne będą te cele i zadania w bibliotekach humanistycznych, gdzie funkcje i działalność obecnych bibliotek instytutowych nie odbiegają znacznie od form pracy poprzednich bibliotek zakładowych, inne natomiast będą w bibliotekach posiadających zbiory z dziedziny nauk przyrodniczych, technicznych czy ekonomicznych. W tej drugiej kategorii bibliotek czytelnik oczekuje bowiem nie tylko odnalezienia określonej pozycji bibliograficznej. Przeważnie poszukuje informacji o najnowszych osiągnięciach i postępie wiedzy. Są to rzeczy znane, zasługują jednak na podkreślenie, ponieważ odnoszą się nie tylko do wielkich bibliotek uniwersyteckich, ale o czym się często zapomina, również do bibliotek naukowych typu instytutowego^{5/}. Być może od teoretycznego określenia zakresu działalności i zadań biblioteki instytutu zależeć będzie istnienia wielu z nich^{6/}.

Przyjmując jako integralną część działalności biblioteki instytutu jej funkcje informacyjne, wyróżnić można następujące zadania, wpływające ze specyficznego charakteru tej biblioteki:

1. dostarczenie pracownikom naukowym źródeł informacji,
2. współpraca z bibliotekami centralnymi, ogólnymi i specjalnymi oraz z ośrodkami informacji naukowej,
3. dokumentacja prac własnych pracowników instytutu,
4. szkolenie studentów /dyplomantów instytutu/ w zakresie informacji naukowej.

Przy omawianiu funkcji informacyjnych biblioteki instytutowej pamiętać należy o podstawowych czynnikach kształtujących pracę informacyjną. Powszechnie przyjmuje się, że są to: odpowiednio skompletowany i dobrze opracowany księgozbiór /zbiór dokumentów/, kwalifikowany personel, wreszcie uświadomienie użytkowników o korzyściach płynących z informacji naukowej. Czynniki te stanowią punkt wyjścia również dla biblioteki instytutowej do sprecyzowania wymienionych zadań w zakresie działalności informacyjnej.

D o s t a r c z e n i e p r a c ó w n i k o m n a u k o w y m z r ó d e ł i n f o r m a c j i

Bibliotekarz powinien dążyć do możliwie pełnego zaopatrzenia biblioteki instytutu w wydawnictwa naukowe, krajowe i zagraniczne w zakresie odpowiadającym specjalnościom instytutu. Ze względu jednak na oszczędności dewizowe zmuszony jest do rezygnowania z potrzebnych informatorów, mających jednak charakter bardziej ogólny. Ważnym problemem jest zaopatrzenie biblioteki w czasopisma, zwłaszcza zagraniczne. Otrzymywanie czasopism z krajów kapitalistycznych na bieżąco do bibliotek instytutowych jest w zasadzie niemożliwe, co dodatkowo obciąża bibliotekę, tworząc z niej ogniwo pośrednie pomiędzy pracownikiem naukowym, zwłaszcza samodzielnym, a biblioteką główną. Stan ten jest wynikiem oszczędności na prenumeratę dewizowych czasopism zagranicznych z krajów kapitalistycznych, co ogromnie opóźnia informację. Ponieważ niemal wszystkie czasopisma bieżące znajdują się w czytelniach bibliotek głównych, do wyjątków należy dostarczanie bieżących numerów czasopism z krajów kapitalistycznych do instytutów. Jeżeli zdarzają się wyjątki, to zazwyczaj nie są finansowane z puli dewizowej uczelni, lecz pochodzą z innych funduszy bądź uzyskiwane są innymi drogami /wymiana, członkostwo pracowników instytutu w zagranicznych i międzynarodowych organizacjach naukowych, dary/. Pulą dewizową uczelni zarówno w przypadku prenumeraty czasopism, jak i zakupu książek z krajów kapitalistycznych dysponuje biblioteka główna.

Charakterystyczne będzie więc porównanie zaopatrzenia w bieżącą periodyczną literaturę zagraniczną jednej z polskich uczelni z uczelnią węgierską. Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Stassica w Krakowie prowadzi stałą wymianę naukową z Politechniką w Miskolcu na Węgrzech /Nehézipari Műszaki Egyetem Miskolc/. Można więc porównać dane liczbowe dotyczące zaopatrzenia w czasopisma bieżące obu uczelni w roku 1968. Uczelnia węgierska jest podobnie ukierunkowana jak AGH, chociaż jest od niej znacznie mniejsza: posiada tylko 3 wydziały /Górnictwo, Metalurgiczny i Mechaniczny/, podczas gdy AGH posiada 10 wydziałów oraz kilka jednostek pozawydziałowych. Dla 28 rozbudowanych instytutów Biblioteka Główna AGH dysponuje liczbą około 1600 tytułów czaso-

pism uzupełnianych na bieżąco^{7/}, natomiast Centralna Biblioteka Politechniki w Miskolcu dla 33 katedr /jest to mniej więcej 1/3 AGH w Krakowie/ sprowadza na bieżąco około 1500 tytułów w około 2500 egzemplarzach czasopism bieżących^{8/}. Biblioteka Centralna uczelni węgierskiej dysponując, podobnie jak polskie biblioteki główne, pulą dewizową uczelni prenumeruje bieżące czasopisma zagraniczne, przede wszystkim dla katedr. W sumie katedry posiadają więcej tytułów zagranicznych czasopism niż Biblioteka Centralna Politechniki. Podkreślić należy, że jest to wynik świadomej polityki naukowej, a nie trudności lokalowych Biblioteki Centralnej, która posiada nowoczesny i doskonale wyposażony budynek i jest uznana za najnowocześniejszą projektowaną i urządzoną bibliotekę uniwersytecką w środkowej Europie /nowy budynek oddano do użytku w 1969 r./.

W naszych warunkach zmuszeni jesteśmy więc do maksymalnego wykorzystania reprografii. I tutaj zaczyna się nowy problem dla bibliotekarza instytucyjowego. Niesprawne pracownie reprograficzne bibliotek głównych powodują kłopotliwe zarówno dla bibliotek głównych, jak i dla użytkowników wypożyczanie i wykonywanie dokumentów wtórnych w instytucjach.

Innym rodzajem materiałów informacyjnych, które powinny być gromadzone przez biblioteki instytucyjowe, są dokumenty pochodne, wykonywane przez ośrodki informacji naukowej odpowiednich specjalności. Będą to wszelkiego rodzaju serwisy informacyjne oraz czasopisma referujące. Zamawianie i sprowadzanie dokumentów pierwotnych i wtórnych, o których informację uzyskali pracownicy naukowi poprzez dokumenty pochodne, zajmuje ważne miejsce w pracy informacyjnej. Z praktyki wiadomo, że sprowadzanie oryginałów lub makrofilmów bezpośrednio do instytutu trwa krócej niż poprzez bibliotekę główną. Uzależnione jest w dużym stopniu od umiejętności nawiązania kontaktów i współpracy z innymi ośrodkami informacyjnymi.

W s p ó ł p r a c a z c e n t r a l n y m i
b i b l i o t e k a m i o g ó l n y m i i
z p e c j a l n y m i o r a z o ś r o d k a m i
i n f o r m a c j i n a u k o w e j

Biblioteka instytutu w zakresie działalności informacyjnej jest zmuszona do korzystania z prac większych ośrodków informa-

cyjnych. Rola jej jednakże nie może ograniczyć się tylko do pośrednictwa pomiędzy pracownikami instytutu a ośrodkami specjalistycznymi. Poprzez właściwe nawiązanie kontaktów może natomiast bardzo ułatwić prace badawcze, prowadzona w instytucie. Nie da się również ograniczyć współpracy do określonego regionu czy resortu. Opierając się na dobrej znajomości tematyki zbiorów bibliotek regionu lub środowiska naukowego, biblioteka instytutu, ze względu na swój specjalistyczny charakter, musi wyjść dalej, nawet poza ramy resortu, do którego należy. Nawiązanie kontaktów w dziedzinie informacji naukowej jest w tym przypadku zazwyczaj pogłębieniem już istniejących kontaktów naukowych pracowników instytutu z innymi ośrodkami. Samodzielni pracownicy naukowcy powoływani są, jak wiadomo, do różnego rodzaju nadrzędnych instytucji naukowych i państwowych z jednej strony, z drugiej zaś często bywają zatrudnieni dodatkowo lub współpracują jako członkowie rad naukowych itp. w branżowych instytutach badawczych oraz zakładach wiodących /to ostatnia dotyczy zwłaszcza specjalistów z zakresu nauk technicznych i ekonomistów/. Posiadają oni od lat wyrobione dobre stosunki naukowe z instytucjami, z którymi współpracują, należy więc wykorzystać je nawiązując kontakty w zakresie informacji naukowej. Oczywiście w tej sytuacji istnieje konieczność ścisłej współpracy pomiędzy bibliotekarzem a naukowcem.

Sprawa ta będzie może bardziej przekonująca, gdy poprzemy ją przykładami z własnej praktyki. Na przykład Biblioteka Instytutu Maszyn Górniczych, Przeróbczych i Automatyki AGH w Krakowie nawiązała bez trudności /wykorzystując istniejące powiązania naukowe Instytutu/ kontakty w zakresie informacji naukowej z Branżowym Ośrodkiem Informacji Techniczno-Ekonomicznej Głównego Instytutu Górnictwa w Katowicach, który przesysła obecnie nie tylko publikowane serie serwisu informacyjnego, lecz również nie publikowane tematyczne zestawienia dokumentacyjne, a następnie z Branżowym Ośrodkiem INTE Zakładów Konstrukcyjno-Mechanizacyjnych Przemysłu Węglowego w Gliwicach. W obu przypadkach kwerendy i zamówienia Instytutu zostały nie tylko zrealizowane, lecz spotkały się z życzliwym przyjęciem ośrodków. Branżowy Ośrodek ZKMPW wysunął ze swojej strony inicjatywę współpracy w zakresie szkolenia z dziedziny informacji naukowej studentów ze specja-

lizacji maszyn górniczych. Z innymi instytucjami, jak np. z Centralnym Ośrodkiem Badawczo-Projektowym Górnictwa Odkrywkowego /POLTEGOR/ we Wrocławiu i z Centralnym Ośrodkiem Badawczo-Projektowym Przeróbki Mechanicznej Kopalin SEPARATOR w Katowicach, współpraca ogranicza się do otrzymywania wydawnictw branżowych ośrodków INTE. Ponadto wykorzystuje się informacje techniczną rozpowszechnianą poprzez wystawy zagranicznych katalogów firmowych organizowane przez Ośrodek Postępu Technicznego w Katowicach czy Ośrodek Francuskiej Dokumentacji Technicznej.

Oddzielnym zagadnieniem jest współpraca Instytutu z Ośrodkiem Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN. Poprzez Ośrodek Biblioteka Instytutu otrzymała już kilkakrotnie z zagranicy mikrofilmy artykułów, których nie ma w polskich zbiorach bibliotecznych, a niezbędnych do prowadzenia prac badawczych.

Dokumentacje prac własnych pracowników instytutu

Prowadzona od szeregu lat akcja rejestrowania prac własnych przysparzała dotychczas pracownikom naukowym wiele kłopotów. Indywidualne wypełnianie kart dokumentacyjnych powodowało zamieszanie ze względu na brak znajomości przepisów bibliograficznych, a często niejasności terminologiczne. Koordynacja tej akcji na terenie instytutu leży w interesie biblioteki instytutu, ponieważ przechowywane w bibliotece kopie kart dokumentacyjnych są istotnym źródłem informacji, zwłaszcza dla osób spoza instytutu i studentów. Szczególnie korzystne wydaje się zastosowanie małej mechanizacji do gromadzenia i przechowywania informacji na tym odcinku pracy biblioteki instytutowej.

Szkolenie studentów /dyplomatów instytutu/ w zakresie informacji naukowej

Dyskusyjną jak dotąd kwestią jest sposób szkolenia studentów z dziedziny informacji naukowej. Uchwała nr 35 Rady Ministrów z dnia 12 lutego 1971 r. nie narzuca bezpośrednio obowiązku szkolenia na oddziały informacji naukowej bibliotek głównych, jak się to czasami mylnie interpretuje. Wprowadzenie informacji

do programów nauczania w szkołach wyższych uzależnione jest od odpowiednio przygotowanej kadry. Rozwiązania metodyczne i organizacyjne są pozostawione do uznania uczelni. Logicznym wnioskiem płynącym z wyżej omówionych funkcji informacyjnych biblioteki instytutu jest tendencja do przerzucenia szkolenia studentów w zakresie informacji naukowej z biblioteki głównej na biblioteki instytutowe, o ile spełniają one wymienione wyżej zadania i warunki. W instytutach, w których rodzaj pracy badawczej zmusza studenta do korzystania z aparatury naukowej na miejscu, w laboratorium czy pracowni, student przyzwyczaja się do pracy również w bibliotece instytutowej tak dalece, że niechętnie korzysta z innych bibliotek, nawet gdy zmuszają go do tego braki we własnej bibliotece. Jest ona dla niego jak gdyby przedłużeniem własnego warsztatu pracy, podobnie jak dla pracowników naukowych instytutu.

Scharakteryzowane po krótko zadania biblioteki instytutowej w zakresie informacji naukowej nie są bynajmniej nierealne. Częściowo lub nawet w pełni są już realizowane przez biblioteki prowadzone przez wykwalifikowanych bibliotekarzy. W wielu środowiskach bibliotekarskich i naukowych /zwłaszcza w pionie szkół technicznych resortu/ panuje jednakże nadal pogląd, że biblioteki instytutowe mogą być prowadzone przez personel bądź średnio wykwalifikowany, bądź nawet nie wykwalifikowany. Wziąwszy pod uwagę funkcje informacyjne bibliotek, jest to pogląd całkowicie niesłuszny. Tylko wykwalifikowany i posiadający dużą praktykę bibliotekarz upora się z wieloma trudnościami, które nastręcza prowadzenie naukowej biblioteki specjalistycznej, jaką jest biblioteka instytutu. Szkodzą sobie w tym przypadku również sami bibliotekarze, ponieważ, ulegając rozmaitym presjom administracyjnym, zbyt wiele uwagi poświęcają pracochłonnym i pedantycznym zagadnieniom natury formalnej /np. przepisywanie inwentarzy bibliotecznych/ zamieniając się raczej w księgowych niż w bibliotekarzy naukowych. Bez wątpienia praca bibliotekarza w bibliotece instytutowej jest czasami nietypowa, jeżeli jednak jest ukierunkowana na informację naukową, to znajduje się wówczas na pograniczu pracy dokumentalisty, co nie jest sprzeczne z nowoczesnym ujęciem roli naukowych bibliotek uniwersyteckich, mimo że nie należy do istoty pracy biblio-

tekarza^{9/}. Niejasny wydaje się natomiast pogląd, że dokumentalistów w szkołach wyższych wyłonią ze swojego składu zespoły badawcze^{10/}. Aktualne przeciążenie zajęciami dydaktycznymi i administracyjnymi środowiska naukowego wyższych uczelni powoduje ustawiczny brak kadry do prowadzenia prac badawczych i dlatego żaden zespół nie zamieni pracownika badawczego na dokumentalistę. Ponadto skład zespołu zależy zazwyczaj od opracowywanego tematu i ulega zmianom stosownie do potrzeb. W praktyce obecnie w instytucie dokumentalistę - dla wielu zespołów - zastępuje bibliotekarz. Należy zatem dążyć, aby:

1. bibliotekarz był odpowiednio przygotowany do działalności informacyjnej,
2. stanowisko bibliotekarza /etat/ przydzielane było do instytutu na zasadzie określonych funkcji informacyjnych, które ma do spełnienia biblioteka instytutu, a nie było uzależnione formalnie od pułapu zbiorów, często bezwartościowych, co uniemożliwia ich selekcję. W praktyce biblioteki posiadające wartościowe, lecz mniejsze zbiory, są pozbawione możliwości zatrudnienia bibliotekarzy.

Wykorzystanie cennych księgozbiorów katedr i zakładów uniwersyteckich oraz innych uczelni, posiadających stare tradycje i walory naukowe, jest jednym z czołowych zadań polskiego bibliotekarstwa w szkołach wyższych. Zagadnienie to czeka na rozwiązania teoretyczne i praktyczne. Być może, okaże się ono właściwsze poprzez połączenie tradycyjnych funkcji bibliotek zakładowych, obsługujących dotychczas niewielkie kręgi naukowców, z funkcjami informacyjnymi nowoczesnych bibliotek specjalnych.

P r z y p i s y

- 1/ Przykładowo przytoczyć należy wykaz bibliotek zakładowych z terenu Krakowa oraz uwagę autorki, zamieszczoną we wstępie do pracy: "Z uwagi na wysoki stopień wyspecjalizowania księgozbiorów tych bibliotek i z reguły dużą wartość naukową - zdecydowano się na ujawnienie ich w informatorze". "Biblioteki i ośrodki informacji naukowej Krakowa i województwa krakowskiego". Informator oprac. Z. Skwarnicka, J. Bańkowska, J. Michalik, Wrocław 1971 s. V.

- 2/ F.L.Schick: La normalisation internationale des statistiques relatives aux bibliothèques. Recommandation... Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques Vol.25, 1971, 9.
- 3/ Encyklopedia wiedzy o książce, Wrocław 1971, s. 180-181.
- 4/ J. Stolzenburg: Die Universitätsbibliothek in den Hochschulen der Bundesrepublik Deutschland. Entwicklungen und Tendenzen. "Libri" Vol.20, 1970, 245-247, 255; M.Pauer: Datenerfassung und Datenverarbeitung an der Universitätsbibliothek Regensburg "Libri" Vol. 21, 1971, 65-66. Uwaga - termin niemiecki "Institutsbibliothek" odpowiada polskiemu określeniu "biblioteka zakładowa" i nie należy go mylić z omawianą w artykule "biblioteką instytutową".
- 5/ Zagadnienie działalności informacyjnej bibliotek instytucyjnych nie zostało poruszone np. w artykule Z. Skwarnickiej: Kierunki rozwoju służby informacyjnej w bibliotekach szkół wyższych "Biuletyn ODiIN PAN", 1971 1/18/, s. 3-12, w którym szeroko omawia się formy pracy informacyjnej w resorcie szkolnictwa wyższego.
- 6/ Zagadnieniem "żywności" biblioteki zakładowej /czy branżowej/ w stosunku do biblioteki centralnej z punktu widzenia statystycznych metod zajmuje się B.C.Brookes: The Viability of Branch Libraries. "Journal of Librarianship", Vol. 2.1970, 14-21.
- 7/ Dane z terenu Krakowa i województwa krakowskiego zawarte są w cytowanym na wstępie "Informatorze" i dotyczą stanu 1968-1969 r. Informator Nauki Polskiej nie przytacza, niestety, nawet orientacyjnych danych liczbowych, stąd opracowanie szerszych zestawień dla różnego typu szkół wyższych wymagałoby dłuższego czasu i bardziej szczegółowej analizy.
- 8/ Guide to Educational Work of Technical University for Heavy Industry. Ed. J.Zsidai. Miskolc 1969, 3-4, 31; ponadto informacje zaczerpnięte z osobistych rozmów autorki z pracownikami Politechniki w Miskolcu, a mianowicie z bibliotekarzami Centralnej Biblioteki Politechniki podczas zwiedzania jej w 1965 r. oraz z prof. dr Jánosem Bocsánczy, kierownikiem Katedry Maszyn Górniczych i dr László Zsambó

kim z Bibliotek Centralnej, zajmującym się między innymi organizacją sieci bibliotek uczelnianych, w 1971 r.

9/ D.Schrug: Vom Selbstverständnis der deutschen Universitätsbibliothek. "Libri" Vol. 20, 1970, 185-186.

10 Z.Skwarnicka: Kierunki... op.cit., s. 6.

INFORMATION FUNCTIONS OF AN INSTITUTE LIBRARY IN A UNIVERSITY

S u m m a r y

According to the present structure of university schools in Poland for about three years a new type of department library has been working. Its functions and field of activity are not clear enough yet. In the article the following items of new branch library /called an institute library/ information services are suggested:

1. providing research workers of an institute with sources of information,
2. co-operation with special and general central libraries and information centres,
3. documentation of published and unpublished papers, articles and other works carried out by the staff of the institute,
4. training of graduate students at the institute in scientific information /particularly at technical universities/.

In an institute library of such a kind a librarian has to be a qualified and experienced worker. This post should depend, first of all, on functions and activity of a library in the information field, and not only on the volume of library collections as it is now.

ИНФОРМАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БИБЛИОТЕКИ ИНСТИТУТА Р ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Р е з ю м е

Согласно новой структуре высших учебных заведений в Польше, примерно 3 года тому назад были созданы новые типы библиотек (называемые институтскими библиотеками). Деятельность и задачи этих библиотек до сих пор не сформулированы четко. В статье автор пытается определить круг информационной деятельности этих библиотек:

1. обеспечение научных работников института источниками информации,
2. сотрудничество с центральными библиотеками общего типа, со спецбиблиотеками и с центрами научной информации,
3. документация работ (опубликованных и неопубликованных) сотрудников института,
4. обучение студентов (выпускников института) в области научной информации (особенно в высших технических заведениях).

Библиотека такого профиля должна иметь квалифицированные и опытные кадры. Это даст возможность преобразовать существующие до сих пор библиотеки, имеющие в своем распоряжении только книжные фонды, в библиотеки занимающиеся информационной деятельностью.

JANINA BAŃKOWSKA

ODIIN PAN
w Krakowie

**KARTOTEKA OBRZEŻNIE DZIURKOWANA:
"INFORMACJA NAUKOWA I BIBLIOTEKARSTWO"**

Przebieg czynności związanych z opracowaniem kartoteki obrzeżnie dziurkowanej dla zagadnień informacji naukowej i bibliotekarstwa. Kartoteka realizowana w Pracowni Organizacji Informacji Naukowej ODIIN PAN w Krakowie zawiera informacje o materiałach zamieszczonych w okresie ostatniego dziesięciolecia /1960-1970/ w wybranych czasopiśmiech polskich z zakresu informacji naukowej i bibliotekarstwa.

Pracownia Organizacji Informacji Naukowej ODIIN PAN w Krakowie przystąpiła do realizacji kartoteki zagadnieniowej w zakresie informacji naukowej i bibliotekarstwa na kartach obrzeżnie dziurkowanych. Celem praktycznym opracowania kartoteki było stworzenie systemu informacyjno-wyszukiwawczego, który z jednej strony pozwoliłby zaspokoić potrzeby własne Pracowni a z drugiej strony potrzeby bibliotekarzy i pracowników informacji środowiska krakowskiego w zakresie poszukiwania literatury na tematy interesujące to środowisko.

Kartoteka będzie wykorzystywana:

- przy poszukiwaniu materiałów do śledzenia rozwoju zagadnień w dziedzinie informacji i bibliotekarstwa,
- do opracowań referatów związanych z działalnością szkoleniową i wydawniczą Pracowni,
- do demonstracji systemu uczestnikom organizowanych przez Pracownię kursów,
- do doskonalenia własnej umiejętności tworzenia tego systemu,
- do popularyzacji systemu wśród pracowników naukowych Krakowa, zainteresowanych nowszymi technikami prowadzenia dokumentacji we własnym warsztacie naukowym.

Kartoteka tradycyjna z tego zakresu zagadnień, ale niekompletna, istniała w Pracowni już od 1968 r. i obejmowała lata 1950-1967. Opierała się ona na analizie artykułów następujących czasopism polskich:

1. "Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji",
2. "Biuletyn Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN",
3. "Przegląd Biblioteczny",
4. "Bibliotekarz",
5. "Roczniki Biblioteczne",
6. "Rocznik Biblioteki Narodowej",
7. "Dydaktyka Szkoły Wyższej",
8. "Życie Szkoły Wyższej",
9. "Nauka Polska".

Przystępując do realizacji kartoteki obrzeźnie dziurkowanej zdecydowano się zachować wymienione wybrane tytuły czasopism polskich, nie wykluczając wszakże możliwości poszerzenia kartoteki w przyszłości o dalsze tytuły. Wybór tych właśnie tytułów czasopism polskich do opracowania w pierwszym etapie narzucał się niejako jednoznacznie i nie stanowił problemu dla autorów kartoteki. Z uwagi na szybki rozwój i zachodzące zmiany w rozwiązywaniu czy też postulowaniu rozwiązań zagadnień informacji naukowej postanowiono objąć analizą materiały tylko z ostatniego dziesięciolecia, a więc poczynając od zeszytów wydanych w 1960 r. do napływających bieżąco i przyszłych.

Rozległość problematyki poruszanej na łamach wymienionych czasopism narzuciła też wyraźnie konieczność wyboru kart z podwójną perforacją na obrzeżu.

Jednym z pierwszych problemów do rozwiązania była sprawa selekcji materiałów zawartych w wybranych do opracowania czasopismach. Przyjęto zasadę niezawężania problematyki do kilku zagadnień, co pozwoliłoby indeksować materiały szczegółowiej i głębiej, ale ograniczyłoby zakres tematyki. W dużym stopniu zdecydowały o tym potrzeby Pracowni, której pracownicy zgodnie z nałożonymi regulaminem zadaniami powinni oriantować się we wszystkich zagadnieniach z zakresu informacji naukowej, dokumentacji i bibliotekarstwa. Zdecydowano się pominąć pewne materiały, przeznaczając je do ewentualnego późniejszego uzupełniania. Są to materiały dotyczące:

- naukoznawstwa,
- bibliologii,
- historii bibliotek i bibliotekarstwa,
- archiwistyki,
- księgarstwa,
- biografii zasłużonych bibliotekarzy,
- recenzji wydawnictw zwartych i artykułów w czasopismach,
- przepisów prawnych dotyczących spraw informacji i bibliotekarstwa /z wyjątkiem publikowanych dyskusji na ich temat/.

Niepożądana natomiast wydała się eliminacja kronik, zamieszczanych zwykle w końcowych działach czasopism, ze względu na ich niejednokrotnie wielką wartość informacyjną. Chodziło tu np. o kroniki:

- działalności stowarzyszeń międzynarodowych i polskich działających w dziedzinie informacji naukowej i bibliotekarstwa;
- działalności różnych komisji, rad itp., mających wpływ na politykę biblioteczną i informacyjną;
- działalności szkoleniowej różnych placówek w kraju i za granicą;
- organizacji i zmianach w organizacji sieci informacyjnej i bibliotecznej w kraju i za granicą itp.

Wydało się zatem słuszne uwzględnienie kronik w kartotece. Z drugiej jednak strony trzeba się było liczyć z efektywnością użytkowania kartoteki obrzeźnie dziurkowanej. Jak wiadomo, w systemie kart obrzeźnie dziurkowanych zachodzi konieczność sporządzania dla każdego artykułu, każdego nawet drobnego doniesienia, komunikatu - osobnej karty perforowanej, co powoduje niebezpieczne powiększanie globalnej ilości kart w kartotece. Jak się podkreśla w literaturze przedmiotu, i co potwierdza praktyka, górna granica ilości kart nie powinna przekraczać 3 000 - 4 000 sztuk. W przeciwnym razie kartoteka staje się nieoperatywna w użytkowaniu, nawet jeśli zastosuje się do wyszukiwania informacji selektor mechaniczny z wibratorem. Zamiast więc skracać czas poszukiwania /co jest przecież głównym celem kartoteki/, może ten czas - w stosunku do korzystania z kartoteki tradycyjnej - przedłużyć. Przyjęto zatem na razie wyjście połowiczne,

mianowicie zdecydowano się uwzględniać działy kroniki zawarte tylko w 3 czasopismach objętych opracowaniem: w "Biuletynie ODIIN PAN", "Przeglądzie bibliotecznym" i w "Bibliotekarzu". Dość szeroko i ciekawie opracowane kroniki w "Aktualnych Problemach Informacji i Dokumentacji" tymczasowo pominięto, aby utrzymać ilość kart w kartotece w rozsądnych granicach.

Pominięcie działu kronik tego ostatniego czasopisma usprawiedliwia poniekąd fakt, że doniesienia na ten sam temat, o tym samym wydarzeniu - prawie z reguły są dublowane we wszystkich czasopismach z zakresu bibliotekarstwa i informacji. Zachodzić zatem może tylko niewielka obawa, że komunikat o istotnym znaczeniu nie znajdzie się w kartotece.

Po ustaleniu wstępnych założeń przystąpiono do opracowania próbnego skorowidza-schematu klasyfikacyjnego zagadnień. Zebrano informacje o stosowanych w praktyce bibliotekarskiej klasyfikacjach zagadnień w tej dziedzinie, zapoznano się także z klasyfikacjami stosowanymi w piśmiennictwie fachowym. Wyłoniło się przy tym pytanie, jak dalece szczegółowy powinien być podział poszczególnych główniejszych tematów? Należało bowiem także liczyć się z pojemnością zapisową /kodową/ karty obrzeźniętej dziurkowanej. Wiadomo było, że w ramach szerszego tematu autor artykułu może poruszać szereg problemów nie wykluczających się. A zatem w jednym polu kodowym, przeznaczonym do kodowania określonego szerszego zagadnienia, będzie zachodziła potrzeba dokonanie kilku nacięć. Znane i stosowane w praktyce, tzw. klucze proste, liniowe - pozwalają na tego typu operacje, przez co są bardzo cenne i użyteczne, ale właśnie ograniczają ogólną pojemność kodową karty.

Z drugiej zaś strony zaistniało pytanie, czy materiał zawarty w wybranych czasopismach wymaga dla każdego tematu jednako szczegółowej klasyfikacji?

Przystąpiono więc do "przymierzania" materiałów do próbnego skorowidza. Zindeksowano w tym celu około 400 artykułów z 4 podstawowych czasopism: "Biuletynu ODIIN PAN", "Aktualnych Problemów Informacji i Dokumentacji", "Przeglądu bibliotecznego", "Bibliotekarza" - typując dla każdego artykułu odpowiadające jego treści słowa kluczowe. Okazało się, że istotnie niektóre tematy wymagały szczegółowszej klasyfikacji, inne zaś - ogólniejszej.

W rezultacie opracowano skorowidz w układzie logicznym, składający się z kolejno następujących równorzędnych działów, oznaczonych symbolami literowymi:

- A Zagadnienia ogólne
- D Biblioteki
- E Ośrodki informacji
- B Zagadnienia szczegółowe
- H Języki i systemy informacyjno-wyszukiawcze
- F Użytkownicy informacji i bibliotek
- G Pracownicy bibliotek i ośrodków informacji
- C Rodzaje dokumentów
- P Poddziały wspólne

Po ustaleniu głównych działów i w ich obrębie mniej lub bardziej szczegółowych haseł przystąpiono do opracowania karty wzorcowej /makiety/, która miała służyć do kodowania informacji na obrzeżu kart perforowanych, nie posiadających nadruku. Podzielono kartę na pola kodowe odpowiadające ilości wyróżnio-

A ZAGADN. OGÓLNE B ZAGADNIENIA SZCZEGÓŁOWE C RODZAJE DOKUM.										D BIBLIOTEKI									
E OŚRODKI INFORMACJI										F UŻYTKOWNICY INFORMACJI I BIBLIOTEK									
G PRACOWNICY BIBLIOTEK I OŚRODKÓW INFORMACJI										H JĘZYKI I SYSTEMY INFORMACYJNO-WYSZUKIAWCZE									
P PODDZIAŁY WSPÓLNE										C RODZAJE DOKUMENTÓW									

**INFORMACJA NAUKOWA
I BIBLIOTEKARSTWO**

KARTOTEKA ZAWARTOŚCI CZASOPISM POLSKICH

PRACOWNIA ORGANIZACJI INFORMACJI NAUKOWEJ

ODŁ IN. PAN - KRAKOWIE

AUTOR

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

CZASOPISMO

I II III IV V VI VII VIII IX X XI XII XIII XIV XV XVI XVII XVIII XIX XX XXI XXII XXIII XXIV

ROK WYD.

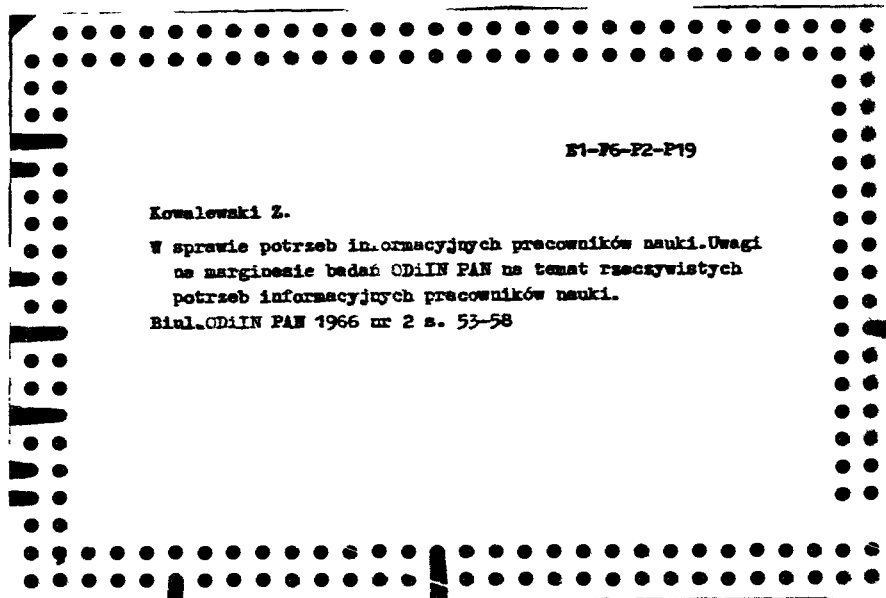
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

WYD.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

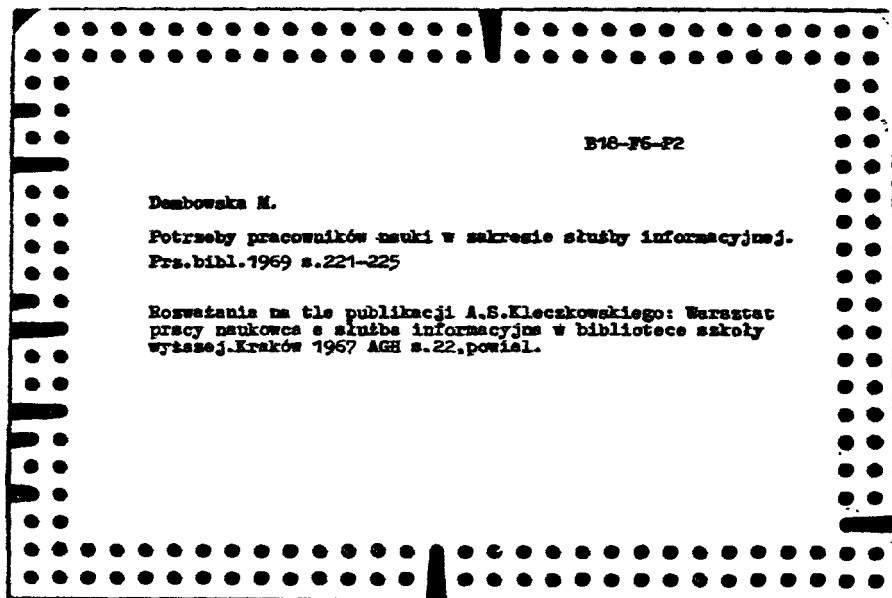
Rys. 1

nych działów głównych, dbrano do nich klucze liniowe, przypisano poszczególnym hasłom symbole cyfrowe. Dla informacji - zas wykluczających się, dotyczących autora, czasopisma, roku wydania - zastosowano klucze pojemniejsze: trójkątny, kwadratowy - składany 7 4 2 1 /lewa krawędź karty . Przykłady karty wzorcowej i dwóch kart zakodowanych podano na rya. 1, 2 i 3.

Rys. 2

Zamieszczenie w niniejszym doniesieniu kompletne skorowidza jest niemożliwe ze względu na jego objętość /9 stron maszynopisu/. Ograniczymy się zatem do zademonstrowania tylko jednego działu wraz z wyróżnionymi w jego ramach hasłami tematycznymi.

Rys. 3

Fragment skorowidza:

F. Użytkownicy informacji i bibliotek

Czytelnictwo F2

Poszczególne grupy czytelników F1

Rozwijanie czytelnictwa F3

Użytkowanie informacji naukowej F5

Potrzeby użytkowników informacji naukowej F6

Szkolenie użytkowników informacji naukowej F8

Przysposobienie biblioteczne F7

Czytelnikowi może się nasunąć pytanie, dlaczego symbole cyfrowe występujące przy poszczególnych hasłach mają charakter "skaczący"; dlaczego nie zachowano w skorowidzu ich wzrastającej kolejności? Autorzy kartoteki zdawali sobie sprawę z trudności, jakie mogą wystąpić w przyszłości przy selekcji materia-

łów poszukiwanych. Wszystkie zatem informacje, które przypuszczalnie będą częściej poszukiwane, otrzymały symbole cyfrowe odpowiadające wewnętrznemu rzędowi otworów na karcie, aby umożliwić wyszukanie poszukiwanych dokumentów przy pierwszej selekcji. Natomiast informacje rzadziej występujące w materiałach i rzadziej poszukiwane - otrzymały symbole cyfrowe odpowiadające zewnętrznemu rzędowi otworów, co pozwala wyszukać odpowiednie dokumenty dopiero w II fazie selekcji. Przy czym starano się tak dobrać symbole, aby hasła tematyczne, z reguły występujące obok siebie, były kodowane w tej samej parze otworów.

Autorzy kartoteki nie kierowali się przy jej budowie ambicją stworzenia systemu-wzorca do naśladowania. Nie zamierzali także opracować dla zagadnień informacji, dokumentacji i bibliotekarstwa czegoś w rodzaju listy deskryptorów. Stąd sformułowanie poszczególnych haseł może okazać się mało precyzyjne, a ich rozumienie przez przyszłego użytkownika, niejednoznaczne. Hasła te nie są zatem doskonałe, nie zostały bowiem poddane zabiegom "oczyszczającym", w wyniku których dochodzi się do tworzenia deskryptorów.

W związku z tym zaistniała potrzeba opracowania pomocniczego skrowidza, zawierającego szczegółowe objaśnienia do wielu haseł, których rozumienie - zdaniem autorów - mogło budzić niejakie wątpliwości. Wiadomo, że sprawą niezwykle istotną jest także same oznaczanie jednakowych co do treści dokumentów, w przeciwnym razie poszukiwana informacje może łatwo ulec zagubieniu lub będzie bardzo utrudnione odnalezienie jej w systemie. Skrowidz z objaśnieniami służy zatem zarówno przy indeksowaniu treści dokumentów, jak i przy formułowaniu zapytań informacyjnych, kierowanych do kartoteki.

Jako przykład przedstawiamy fragment powyżej podanego skrowidza wraz z objaśnieniami:

F. Użytkownicy informacji i bibliotek

Czytelnictwo F2

zespół zagadnień związanych ze stosunkiem czytelnika do biblioteki i jej zbiorów,
metody badania czytelnictwa powszechnego,
wskazniki wykorzystania zbiorów przez czytelników,
czytelnictwo na tle ogólnej sytuacji bibliotek

Poszczególne grupy czytelników F1

materiały odnoszące się do konkretnej grupy czytelników,
a więc np. dzieci, młodzieży, dorosłych, czytelników wiejskich, miejskich itp. /wg różnych kryteriów podziału/

Rozwijanie czytelnictwa F3

praca z czytelnikiem, formy pedagogiki bibliotecznej, popularyzacja książki poprzez wystawy, pogadanki biblioteczne, kiermasze książek,
dni oświaty, książki i prasy,
"Człowiek-świat-polityka" w literaturze itp.

Użytkowanie informacji naukowej F5

korzystanie ze zbiorów bibliotecznych, z katalogów, kartotek i innych form opracowania zbiorów;
oraz z usług bibliotecznych,
wskaźniki wykorzystania informacji naukowej

Potrzeby użytkowników informacji naukowej F6

poszczególne grupy użytkowników informacji naukowej,
zapotrzebowanie na informację naukową w ogóle i przez konkretne grupy użytkowników,
metody i wyniki badań potrzeb użytkowników,
ocena usług informacyjnych przez użytkowników

Szkolenie użytkowników informacji naukowej F8

organizacja i formy pracy stozowane przez pracowników informacji /lub pracowników dydaktycznych szkół wyższych/, zmierzające do rozwijania umiejętności korzystania z bibliotek i jej zbiorów przez pracowników naukowych,
technika pracy umysłowej

Przysposobienie biblioteczne F7

organizacja i formy nauczania uczniów i studentów w zakresie korzystania z biblioteki i jej zbiorów

Właściwe czynności nad bieżącą realizacją kartoteki przebiegają w następujących kolejno etapach:

1. opis bibliograficzny dokumentu na kartach katalogowych,
2. wybór haseł charakteryzujących treść dokumentu i przypisanie wg skorowidza odpowiadających im symboli literowo-cyfrowych,
3. przepisanie na maszynie opisów bibliograficznych wraz z symbolami na kartę obrzeźnie dziurkowaną,
4. nacięcie /zakodowanie/ właściwych symboli na obrzeżu kart dziurkowanych według karty wzorcowej /makiety/.

Dużym utrudnieniem przy realizacji kartoteki jest brak wybranych do opracowania czasopism w Pracowni OIN ODiIN PAN w Krakowie. Zachodzi zatem potrzeba korzystania z nich poza Pracownią, w bibliotekach naukowych Krakowa. Zamierzeniem pracowni jest, aby kartoteka zawierała komplet opracowanych /zindeksowanych/ materiałów za całe minione dziesięciolecie, w oparciu o wszystkie wybrane do opracowania tytuły czasopism polskich. Przewidywany termin zakończenia prac nad kartoteką - koniec maja 1972 r.

Obecnie kartoteka zawiera około 1 300 kart i już jest wykorzystywana przy poszukiwaniach literatury na określone tematy. Mamy nadzieję, że mimo pewnych niedoskonałości, których nie udało się uniknąć, spełni ona w dużej mierze oczekiwania zarówno autorów kartoteki, jak i przyszłych jej użytkowników.

MARGINAL PUNCHED CARDS FILE:
"SCIENTIFIC INFORMATION AND LIBRARIANSHIP"

S u m m a r y

The authoress describes the process of making a marginal punched cards file for problems of scientific information and librarianship. This task is being accomplished at the Study for Scientific Information Organization of Scientific Documentation and Information Centre /Polish Academy of Sciences/ in Cracow. The cards contain data on papers published in a number of

selected Polish journals in the field of scientific information and librarianship during the recent ten years /1960-1970/.

**КАРТОТЕКА С КРАЕВОЙ ПЕРФОРАЦИЕЙ:
"НАУЧНАЯ ИНФОРМАЦИЯ И БИБЛИОТЕКОВЕДЕНИЕ"**

Р е з ю м е

В статье рассматриваются процессы, связанные с обработкой картотеки с краевой перфорацией для научной информации и библиотекведения. Картотека ведется Отделом организации научной информации Центра документации и научной информации Польской Академии наук в Кракове. Картотека содержит сведения о материалах опубликованных в период последнего десятилетия (1960 - 1970 гг) в отдельных польских журналах в области научной информации и библиотекведения.

RECENZJE I OMÓWIENIA

AKTUALNE BADANIA I POSTĘP W DZIEDZINIE DOKUMENTACJI I INFORMACJI NAUKOWEJ^{x/}

Kolejny piętnasty informator o badaniach prowadzonych aktualnie w dziedzinie dokumentacji naukowej obejmuje dane z 24 krajów zebrane drogą ankiety. Uzyskane i opublikowane informacje pochodzą z 350 organizacji i dotyczą 785 projektów i tematów. Liczba reprezentowanych organizacji ze Stanów Zjednoczonych Ameryki wynosi 200, ze Zjednoczonego Królestwa - 53, z Japonii i NRF - po 14, z Kanady - 12 itd. /ilość organizacji odpowiednio maleje dla pozostałych krajów/. W porównaniu z poprzednim wydaniem informatora liczba reprezentowanych organizacji zwiększyła się o 28, a przedstawionych projektów o 130. W niniejszym tomie nie powtarzano opisów publikowanych poprzednio, odnotowując jedynie fakt kontynuowania zadań oraz ewentualnie nowe informacje o pracach kontynuowanych, z odsyłaczem do poprzedniego woluminu, gdzie znajduje się pełna relacja o danym projekcie.

Całość materiałów zawartych w informatorze uporządkowano według 12 działów tematycznych. Ilość działów zwiększyła się o trzy w porównaniu do poprzedniego tomu /Nr 14/, między innymi ponieważ dawny bardzo obszerny dział "Projektowanie systemów" został podzielony na bardziej szczegółowe, jak "Systemy wyszukiwawcze", "Systemy publikacyjne" i "Mechanizacja prac bibliotecznych". Omawiany tom informatora zawiera następujące rozdziały:

^{x/} Current Research and Development in Scientific Documentation, No 15. Washington 1969 National Science Foundation, Office of Scientific Documentation Service, ss. 741. NSF-69-8.

1. Ośrodki informacji, programy rozwoju informacji, badania teoretyczne /plany narodowe, sieci ośrodków, badanie potrzeb/.
2. Użytkowanie oraz metody przekazywania informacji /studia behawioralne, badania cytowań, przepływu informacji i jej wykorzystywania/.
3. Analiza języka /lingwistyka matematyczna, języki programowania, leksykografia, psycholingwistyka, analiza semantyczna/.
4. Przekład maszynowy analiza języka dla potrzeb przekładu maszynowego, przekład z wykorzystaniem maszyny, przekład maszynowy .
5. Teoria i praktyka indeksowania i klasyfikacji, budowa teczaurus w /kodowanie, klasyfikacja wieloaspektowa, klasyfikacja hierarchiczna, badanie słownictwa/.
6. Automatyczna analiza treści /dokonywanie streszczeń z wykorzystaniem komputera, automatyczne klasyfikowanie, sporządzanie wyciągów i indeksowanie/.
7. Systemy wyszukiwawcze /systemy przetwarzania danych, rozwój urządzeń, systemy ogólnego przesłania, systemy odpowiadające na pytania, systemy wyszukiwawcze dokumentacyjne/.
8. Systemy publikacyjne i anonujące /dokonywanie składu drukarskiego z wykorzystaniem komputera, publikacje pierwotne i pochodne, systemy selektywnego rozpowszechniania informacji, pismo techniczne/.
9. Mechanizacja prac bibliotecznych /ekonomika bibliotek, mechanizacja czynności bibliotecznych/.
10. Analiza i ocena działania /studia porównawcze, ekonomika systemów informacyjnych, jakość indeksowania, modelowanie, metody testów i miary sprawności, strategia wyszukiwania/.
11. Rozpoznawanie wzorców, rozpoznawanie mowy /automatyczne rozpoznawanie mowy, rozpoznawanie znaków pisańskich, wykresy komputerowe, przetwarzanie obrazów, analiza fonetyczna języków naturalnych, analiza i synteza mowy/.
12. Systemy adaptacyjne i wzajemnie na siebie oddziałujące /sztuczna inteligencja, automaty, rozwiązywanie problemów, systemy samoorganizujące się/.

W wyniku wyżej podanego podziału nadesłane materiały zostały rozłożone w miarę możliwości równomiernie: bezwzględne minimum opisów /24 pozycje/ zawiera rozdział "Przekład maszynowy", średnią liczbę opisów, tj. po 40 do 60, ma pięć rozdziałów, najwięcej pozycji - od 70 do 96 - liczy każdy z pozostałych sześciu rozdziałów, przy czym bezwzględne maksimum /94 i 96/ przypada na rozdziały "Systemy wyszukiwawcze" i "Mechanizacja prac bibliotecznych".

Na początku każdego rozdziału znajduje się krótka notatka objaśniająca jego zakres tematyczny. W obrębie rozdziałów poszczególne opisy uporządkowano w kolejności alfabetycznej nazw instytucji lub organizacji zgłaszających, a w ramach jednej instytucji według alfabetycznego porządku tytułów prac lub nazw różnych projektów wykonywanych w jednej instytucji.

Każda pozycja zawiera opis jednego projektu /tematu/, nadesłany przez instytucję autorską według następujących najważniejszych punktów: instytucje autorska bądź macierzysta, adresa, tytuł projektu, osoba kierująca pracą, źródła finansowania, terminy rozpoczęcia i przewidywanego zakończenia pracy, cel projektu, metoda lub sposób ujęcia tematu, dotychczasowe wyniki i osiągnięty rozwój prac, aktualne i przyszłe plany działalności urzędującego wykorzystywane lub zbudowane w toku prac nad projektem, słowniki specjalistyczne lub tezaury, teksty czytelne dla maszyn, zapisy mechaniczne, dokumentacja programów lub inne materiały badawcze, jakie powstały w związku z projektem, forma i możliwość uzyskania tych materiałów, literatura przedmiotu itd.

Jak wspomniano, bardzo wiele projektów zarejestrowano w rozdziale "Systemy wyszukiwawcze". Większość z nich stosuje własne tezaury, przy czym projekty, których przedmiotem jest wyłącznie opracowanie tezaury, umieszczono w rozdziale "Teoria i praktyka indeksowania". Większość zarejestrowanych systemów wyszukiwawczych są to systemy dokumentacyjne, ewentualnie systemy wyszukiwania danych; przedmiotem kilku systemów eksperymentalnych jest wyszukiwanie tekstów lub odpowiadanie na pytania. Jeśli chodzi o reprezentowane dziedziny, są one bardzo zróżnicowane. Najwięcej projektów lub systemów istnieje w zakresie nauk fizycznych, chemicznych, biomedycyny i prawa. Zasięg formalny dokumentów objętych systemami jest także bardzo różnorodny: sprawoz-

dania z prac naukowo-badawczych, korespondencja, artykuły z czasopism, opisy projektów badawczych, dokumentacja lekarska i inne.

Informator zawiera kilka indeksów: alfabetyczny oraz geograficzny organizacji i instytucji, indeks osobowy, indeks organizacji finansujących /ponad 120 pozycji/, a na koniec szczegółowy indeks przedmiotowy oraz słowniczek z definicjami około 70 nowych lub mało rozpowszechnionych pojęć z dziedziny dokumentacji, wybranych z materiałów zawartych w informatorze.

Omówiony tom jest ostatnim z serii tych informatorów wydawanych od 1957 r. przez Narodową Fundację Naukową Stanów Zjednoczonych. Seria nie będzie kontynuowana ze względu na to, że obecnie ukazują się dwie publikacje ciągle, poświęcone badaniom w dziedzinie dokumentacji naukowej: "Roczny Przegląd Nauki o Informacji i Techniki Informacji" /Annual Review of Information Science and Technology/ oraz "Abstrakty Dokumentacyjne" /Documentation Abstracts/.

Ewa Stolarska

AUTOMATYCZNA KLASYFIKACJA WEDŁUG SŁÓW KLUCZOWYCH^{x/}

Opublikowana niedawno w Londynie książka na temat automatycznej budowy klasyfikacji powstała w wyniku badań prowadzonych przez autorkę, dr Sparck Jones, w Instytucie Maszyn Matematycznych /Computer Laboratory/ na Uniwersytecie w Cambridge w Anglii. Dr Sparck Jones prowadziła już kilka prac badawczych w dziedzinach pokrewnych, jak wyszukiwanie informacji, lingwistyka matematyczna i semantyka. Ostatni program studiów w dziedzinie automatycznej klasyfikacji dla celów wyszukiwania informacji był zakrojony na szerszą skalę niż inne dotychczasowe badania w tym kierunku. Przeprowadzono szereg eksperymentów

^{x/} Sparck Jones K.: Automatic keyword classification for information retrieval. London 1971 Butterworths, ss. 253.

mających na celu ocenę efektów przypisywania różnych wartości mniemanych charakteryzujących układ klasyfikacyjny oraz sprawdzenie wyników procesów wyszukiwania opartych na metodzie klas. Analiza uzyskanych wyników, a ponadto powiązanie ich z rezultatami analogicznych testów innych autorów, pozwoliły na wyprowadzenie kilku ważnych wniosków w odniesieniu do kierunku dalszych badań, jak również co do ewentualnych zastosowań praktycznych obecnych wyników.

Książka składa się z 3 części: 1/ Teoria, 2/ Eksperymenty i 3/ Analiza. W części teoretycznej, po przedstawieniu problemu automatycznego budowania tezaurusu, autorka omówiła szczegółowo cel klasyfikacji według słów kluczowych, funkcje tezaurusu w języku indeksowania oraz problem współczynników kompletności /recall/ i dokładności wyszukiwania. Dwa następne rozdziały tej części autorka poświęciła metodom i technikom budowania klasyfikacji zastosowanym w eksperymentach oraz ogólnej charakterystyce klasyfikowanego słownictwa.

Druga część zawiera szczegółowy opis przeprowadzonych eksperymentów z uwzględnieniem aspektu środowiska, projektu eksperymentalnego systemu wyszukiwania i jego składowych, zestawu programów oraz próbnego zbioru dokumentów. Ostatni rozdział tej części zawiera wyniki, przedstawione w postaci tablic oraz odpowiadających im wykresów.

W części trzeciej autorka przeanalizowała dokładnie uzyskane wyniki eksperymentów. Najważniejsze wnioski są następujące: dane charakteryzujące klasyfikowane słownictwo pod względem rozkładu /distribution/ terminów mają istotne znaczenie i powinny być brane pod uwagę przy tworzeniu klasyfikacji techniką automatyczną; wybór definicji podobieństwa /similarity definition/ nie wpływa, ogólnie mówiąc, na wyniki wyszukiwania; technika tworzenia klas terminów w zakresie czterech badanych typów klas /strings, stars, cliques, clumps/ także nie powinna mieć wpływu na wyszukiwanie, natomiast bardzo ważną rolę odgrywa definicja klasy; prosty tryb wyszukiwania, w którym terminy w dokumentach i w pytaniach są zastępowane przez klasy, daje o wiele lepsze rezultaty niż kombinowane^{x/} metody wy-

^{x/} Kombinowanym nazwano tryb, w którym poszukuje się zbieżności klas oraz terminu zastrzeżonego /exclusive term/.

szukiwania. W końcowych wnioskach autorka stwierdza, że automatyczne budowanie klasyfikacji jest możliwe i że można uzyskać pozytywne rezultaty, zastrzegając się jednak, że jej wnioski należałoby jeszcze potwierdzić dalszymi badaniami. Tym niemniej, zważywszy wyniki innych prac badawczych, sądzi, że już obecnie można i należy przystępować do automatycznego budowania tezaurusów; jest to szczególnie racjonalne w dziedzinach o bogatym słownictwie. Dr Sparck Jones podkreślił przy tym, że użycie komputerów do budowania klasyfikacji tezaurusowej /thesaurus classification/ jest zagadnieniem osobnym i niezależnym od stosowania komputerów do wyszukiwania informacji. Automatycznie wygenerowany tezaurus byłby, podobnie jak tezauryusy zbudowane w sposób konwencjonalny, poddawany okresowej aktualizacji. Aktualizację przeprowadzano by także automatycznie, na podstawie najnowszych dokumentów.

Omawiana książka ma rozbudowany aparat naukowy: na początku każdego rozdziału znajduje się jego streszczenie, na końcu przypisy, a książkę zamyka obszerna bibliografia /około 130 pozycji/. Książka przeznaczona jest przede wszystkim dla naukowców z dziedziny automatycznego wyszukiwania informacji, może jednak służyć także słuchaczom kursów akademickich i zainteresować bibliotekarzy, pracowników informacji naukowej, wydawców i analityków systemów pracujących w zakresie wyszukiwania informacji.

Ewa Stolarska

NOWOCZESNA METODA INFORMACJI NAUKOWEJ - SYSTEM P.A.S.C.A.L.^{x/}

Przyjęto tradycyjnie dzielić dokumenty według dyscyplin, technik i specjalności. Wiedzę ludzką można dzielić na wiele specjalności, co w konsekwencji sprawi, że wszyscy badacze

^{x/} Dussoulier E., Marlot J.: Un mode d'information scientifique moderne: le systeme P.A.S.C.A.L. - Le Courrier du CNRS 1972 Nr 3 s. 17-21, illustr.

staną się specjalistami. Tymczasem obecnie nikt nie może ograniczyć się w swojej pracy jedynie do własnej specjalności. Tak na przykład chemia znajduje zastosowanie w medycynie, fizyce, elektronice i in. Elektronika i informatyka odgrywają istotną rolę we wszystkich dziedzinach. Największe osiągnięcia naukowe są m.in. rezultatem integracji i zacierania się granic w miejscach styku poszczególnych dyscyplin. Powstaje zatem pytanie, jak właściwie selekcjonować na przykład 500 dokumentów spośród pół miliona czy miliona, które ukazują się w ciągu jednego roku? Odpowiedź daje francuski system P.A.S.C.A.L. /Programme Appliqué à la Sélection et à Compilation Automatiques de la Littérature/.

System P.A.S.C.A.L. jest nowoczesną metodą przetwarzania informacji naukowej. Każdy dokument wchodzący do systemu jest zaopatrzony w pewną liczbę dobranych słów kluczowych /lub deskryptorów/, które charakteryzuje bądź dokument, bądź zagadnienie zawarte w jego treści. Działanie to zwane jest i n d e k s o w a n i e m. Słowa kluczowe /przeciętnie około dziesięciu/ na dokumencie są wybrane ze "słownika kontrolnego" /vocabulaire contrôlé/ w celu uniknięcia trudności związanych z używaniem synonimów lub terminów wieloznacznych. Dzięki elastycznej klasyfikacji, aktualizowanej corocznie, i posługiwaniu się słowami kluczowymi, informacje o dokumentach są przegrupowywane za pomocą komputera, a następnie - w zależności od potrzeb sformułowanych przez użytkownika - "selekcjonowane" dla specjalistycznych ośrodków rozpowszechniania.

Podobnie jak każdy dokument może być scharakteryzowany przez zestaw słów kluczowych /indeksowanie/ odpowiednio dla niego dobranych, również każdy użytkownik może być zaproszony przez dokumentalistę do określenia za pomocą właściwie dobranych słów kluczowych dokumentu lub zagadnień. Słowa te mogą należeć do różnych dyscyplin naukowych, każde z nich określa realne potrzeby danego użytkownika w określonej dziedzinie. Dlatego też przez analogię do słownika psychologów, taki zestaw słów kluczowych przyjęto nazywać "profilem naukowym" użytkownika.

W ten sposób został sporządzony następujący schemat:

- plan klasyfikacji pozwalający na pierwszą "obróbkę" dokumentu;

- indeksowanie setek tysięcy dokumentów, z których każdy zaopatrzony jest w zestaw słów kluczowych;
- "profile" lub pytania użytkowników, określone przez dialog pomiędzy nimi a ośrodkami specjalistycznymi informacji naukowej i technicznej.

Selekcja ta polega na takim sortowaniu, aby każdemu "profilowi" odpowiadała lista dokumentów indeksowanych terminami używanymi w danym "profilu". Mogą tu nasuwać się dwa typy pytań:

- odnoszące się do pytania przypadkowego /retrospektywne kwerendy bibliograficzne/;
- potoczne, zwane "profilowymi", dotyczące potrzeb stałych.

Pytający pragnie znać na bieżąco wszystko - co ukazało się nowego na temat wybranych zagadnień - i to możliwie jak najszybciej. Aby temu sprościć, system P.A.S.C.A.L. oferuje obecnie usługi w zakresie "selektywnego rozpowszechniania" informacji, dzięki okresowemu sortowaniu za pomocą komputerów dokumentów zaindeksowanych i na bieżąco wprowadzanych do systemu.

Maria Żubieńska

**ZADANIA I ORGANIZACJA CENTRUM INFORMACJI
NIEMIECKIEJ AKADEMII NAUK "PAŃSTWO I PRAWO"
W POZDAMIE-BABELSBERGU /NRD/**

Niemiecka Akademia Nauk "Państwo i Prawo" im. Waltera Ulbrichta została założona w 1952 r. z siedzibą w Poczdamie-Babelsbergu. W skład Akademii wchodzi 3 sekcje oraz 2 instytuty:

- Sekcja Teorii Państwa i Prawa;
- Sekcja Prawa Państwowego;
- Sekcja Prawa Karnego i Kryminologii;
- Instytut Stosunków Międzynarodowych;
- Instytut Prawa Zagranicznego i Porównawczego.

Centrum Informacji przy Niemieckiej Akademii Nauk "Państwo i Prawo" zostało powołane postanowieniem Rady Ministrów z dnia 12 III 1969 r. Zadaniem Centrum jest:

1. Utworzenie nowoczesnego systemu informacji w zakresie literatury prawniczej, niezbędnej dla rozwoju socjalistycznego państwa i prawa oraz umożliwiającej podjęcie polemiki z instytucjami i doktryną prawną w krajach kapitalistycznych. System ten powinien być ściśle powiązany z planami badawczymi Akademii, z potrzebami dydaktyki i państwowych organów kierowniczych.
2. Zapewnienie szybkiego dopływu informacji przez sporządzanie bibliografii, przeglądów treści i streszczeń z literatury NRD i innych krajów socjalistycznych oraz krajów kapitalistycznych, przy zastosowaniu nowoczesnej techniki, tj. elektronicznego przetwarzania danych.
3. Stosowanie coraz bardziej pogłębionych, szczegółowych i dokładnych form przekazywania informacji, jak np. sprawozdań, bibliografii adnotowanych, opracowywanie przeglądów referujących /zwłaszcza z literatury obcojęzycznej/ itp. Należy przy tym w jak największym stopniu uwzględniać potrzeby poszczególnych kategorii użytkowników, zarówno spośród pracowników naukowo-badawczych, pracowników dydaktyki, jak i pracowników organów wymiaru sprawiedliwości.
4. Planowe rozbudowywanie sieci informacji o państwie i prawie i urzeczywistnianie zadań, nałożonych na ośrodek, jako jednostkę koordynującą działalność informacyjno-dokumentacyjną w dziedzinie nauk społecznych.
5. Prowadzenie wymiany wydawnictw i innych środków informacji z krajami socjalistycznymi na zasadzie odpowiednich porozumień.

W skład Centrum Informacji, na czele którego stoi dyrektor wchodzi następujące komórki organizacyjne:

Oddział Analizy i Badań,
Oddział Metodyki,
Biblioteka Centrum,
Oddział Tłumaczeń,
Oddział Publikacji,
Oddział Druków i Powielarnia.

Oddział Analizy i Badań - zatrudniający 26 osób w tym 18 pracowników merytorycznych /prawników i lingwistów/ i 8 pracowników technicznych.

Oddział ten dzieli się na 4 merytoryczne zespoły robocze:

- Zespół teorii prawa i podstawowych zagadnień dyscyplin prawnych;
- Zespół teorii państwa i podstawowych zagadnień prawa państwowego;
- Zespół problemów kierowania państwem;
- Zespół podstawowych zagadnień państwa i prawa w NRD.

Zadania i zakres działalności Oddziału Analizy i Badań wymaga bardziej szczegółowego omówienia, ze względu na dużą użyteczność dla pracowników naukowo-badawczych Akademii. w Oddziale tym realizowane są umowy zawierane jako półroczne między dyrektorem Centrum a poszczególnymi sekcjami Akademii, które dotyczą zakresów tematycznych i rodzajów dostarczanych informacji. Wszelkie dodatkowe, pozaumowne informacje udzielane są w miarę wolnego czasu i wymagają ze strony użytkownika wypełnienia odpowiedniego formularza, precyzującego żądanie. Przedstawiciele Oddziału Analizy i Badań biorą udział w radach naukowych poszczególnych Sekcji Akademii, dzięki czemu mogą na bieżąco śledzić przebieg prac naukowo-badawczych, a przede wszystkim mają możliwość wychwycenia tych problemów, w których rozwiązaniu może pomóc dokumentalista.

Oddział ten ma za zadanie wyszukiwanie informacji z około 240 tytułów czasopism wydawanych w NRD, w innych krajach socjalistycznych oraz kapitalistycznych, również dzienników i tygodników z dziedziny nauk o państwie i prawie. Z wybranych, ważniejszych artykułów zamieszczanych w czasopismach zagranicznych sporządza się adnotacje lub obszernie streszczenia. Materiały te publikowane są w wydawanym co miesiąc biuletynie informacyjnym. Biuletyn ten zawiera poza tym streszczenia ważniejszych aktów normatywnych NRD i innych krajów socjalistycznych, sprawozdania z podróży służbowych i konferencji międzynarodowych oraz przegląd nadesłanych do Centrum bibliografii, tłumaczeń, wydawnictw referujących itp. źródeł informacji.

Oddział Analizy i Badań zestawia na podstawie opracowywanych materiałów bibliografie zalecające dla poszczególnych sekcji w ramach tematów objętych umowami.

Oddział prowadzi również kartotekę kart perforowanych, gdzie gromadzone są informacje, dotyczące każdej wybranej pozycji.

Technika gromadzenia polega na oznaczaniu /na karcie bibliograficznej/ każdej opracowanej pozycji numerem bieżącym, zaopatrywaniu jej w hasło przedmiotowe i informacje o ewentualnych tłumaczeniach lub opracowanych streszczeniach. Numer bieżący pozycji jest perforowany na jednej lub wielu kartach zawierających właściwe hasła /jest ich 4 500/.

Od 1972 r. wszystkie informacje będą gromadzone w pamięci elektronicznej maszyny liczącej, typu R-300. W związku z tym każdy dokumentalista obowiązany będzie do wypełniania specjalnie opracowanych formularzy zawierających następujące dane: symbol klasyfikacji systematycznej, deskryptory, atanowisko pracy, w którym materiał opracowano, autor, tytuł, źródło, w jakiej bibliotece znajduje się dane czasopismo lub książka, ilość egzemplarzy, ich aygnatury, język, kto i kiedy opracował informację oraz kto i kiedy ją zakodował.

O d d z i a ł M e t c d y k i zatrudnia 6 osób /w tym 3 pracowników merytorycznych/. Zadaniem tego oddziału jest:

- a/ Podejmowanie prac przygotowawczych do uruohomienia i wykorzystywania dla celów informacyjnych elektronicznej maszyny matematycznej, a przede wszystkim związany z tym nadzór nad zespołami roboczymi zajmującymi się budową tezaursusa prawniczego,
- b Nadzór organizacyjny i merytoryczny nad rozbudową sieci informacji o państwie i prawie;
- c/ Koordynowanie cząstkowych planów pracy i kontrola ich realizacji;
- d/ Opracowywanie jednolitych założeń dokumentacji i informacji w dziedzinie nauk o państwie i prawie, wprowadzanie w życie tych założeń i kontrola ich realizacji;
- e/ Szkolenie pracowników Centrum.

Przy ocenie pracy tej komórki organizacyjnej na podkreślenie zasługuje fakt, że sprawuje ona nadzór nad zespołami specjalistów, opracowujących tezaursus prawniczy. W zespołach tych współpracują naukowcy z poszczególnych sekcji Akademii, reprezentujący różne dziedziny nauk politycznych i prawnych. Koncepcja tezaursusa oparta została na pojęciach zawartych w konstytucji NRD, a uszeregowanie haseł jest adekwatne do tekstu tego aktu prawnego. Jak z tego wynika układ tezaursusa nie będzie odpowiadał

tradycyjnemu podziałowi na poszczególne dziedziny prawa. Pierwszy etap prac nad tezaurusem sprowadzał się do zebrania jak największej ilości haseł przedmiotowych i wymagał współudziału wszystkich instytucji zajmujących się tworzeniem, interpretacją i stosowaniem norm prawnych. /Akademia, Sąd Najwyższy, Prokuratura, Adwokatura itp./. W ten sposób zgromadzono około 80 tysięcy haseł. Następnie przystąpiono do ustalenia deskryptorów w 6 głównych klasach, ich uporządkowania, usunięcia homonimów i synonimów oraz opracowania prawidłowych powiązań wewnętrznych. W wyniku tych prac ilość deskryptorów ustalona została na 3 tys.

Oprócz deskryptorów zasadniczych, wprowadzono deskryptory "kombinacyjne" /np. "umowa"/, deskryptory miejsca /krajów, okręgów NRD/ i czasu. Wszystkie deskryptory są rzeczownikami, przeważnie złożonymi, na co pozwala specyfika języka niemieckiego. W chwili obecnej trwają prace nad powiązaniem tezaurusu opracowanego w ramach Akademii z tezaurusem Rady Ministrów. Wg przyjętych założeń ostateczna wersja tezaurusu prawniczego powinna być skoordynowana z innymi tezaurusami z zakresu nauk społecznych. Dlatego też w pracach zespołów roboczych brali udział również przedstawiciele tych instytucji, które w przyszłości będą korzystać z tezaurusu "Państwo i Prawo" lub też z pewnej jego części.

B i b l i o t e k a C e n t r u m zatrudnia 34 pracowników i posiada w swych zbiorach około 300 tys. woluminów książek i 1200 tytułów czasopism. Podkreślenia wymaga fakt, że oprócz katalogu alfabetycznego i systematycznego biblioteka prowadzi również katalog przedmiotowy /rodzaj alfabetycznego indeksu przedmiotowego do katalogu systematycznego/.

O d d z i a ł T ł u m a c z e ń zatrudnia 8 tłumaczy, 3 pracowników technicznych. Zadaniem tej komórki jest dokonywanie przekładów z języków obcych dla potrzeb całej Akademii. Każdorazowe dokonanie tłumaczenia wymaga uzgodnienia z centralnym rejestrem tłumaczeń, celem wyeliminowania wielokrotnych prac nad tym samym tekstem lub ich fragmentami. Pracownicy tego Oddziału biorą udział w charakterze tłumaczy w konferencjach i naradach międzynarodowych, organizowanych przez Akademię.

O d d z i a ł P u b l i k a c j i zatrudnia 11 pracowników, do zadań których należy:

- a/ Redakcja techniczna źródeł informacji, wydawanych przez Centrum;
- b/ Prowadzenie księgowości, dokładnej kalkulacji i wyceny kosztów wszystkich wydawnictw Centrum, przeznaczonych do sprzedaży;
- c/ Udzielanie użytkownikom wszelkich informacji dotyczących wydawnictw Centrum i ich rozpowszechnianie.

O d d z i a ł D r u k ó w i P o w i e l a r n i a zatrudnia 31 pracowników. W jego skład wchodzi introligatornia, drukarnia, pracownia reprograficzna, zespół korektorów i hala maszyn. Zadaniem tego oddziału jest drukowanie, powielanie i oprawa materiałów dla celów informacyjnych i dydaktycznych. Z usług pracowni introligatorskiej korzysta również biblioteka Centrum.

W 1972 r. Centrum będzie kontynuowało wydawanie następujących źródeł informacji:

- 1. Aktuelle Beiträge der Staats- und Rechtswissenschaft.
- 2. Lehrmaterialen zu Staats- und Rechtsfragen.
- 3. Vierteljahresbibliographie Staat und Recht der DDR.

Od 1 stycznia 1972 r. przewidziane są nowe publikacje Akademii:

- 1. Referateblatt Staat und Recht:
 - Reihe A: Staats- und Rechtswissenschaft
 - Reihe B: Örtliche Organe der Staatsmacht
 - Reihe C: Rechtspflege
 - Reihe D: Wirtschaftsrecht
- 2. Bibliographie Staat und Recht
- 3. Bibliographie Ausländisches Recht - Internationales Wirtschaftsrecht - Rechtsvergleichung
- 4. Bibliographie Völkerrecht und internationale Beziehungen.

Jolanta Żaczekiewicz

INFORMACJA W NAUKACH SPOŁECZNYCH W RUMUNII^{x/}

W roku 1970 została powołana Rumunska Akademia Nauk Społeczno-Politycznych. Powstanie tej nowej i ważnej jednostki organizacyjnej, w obecnym etapie rozwoju społeczeństwa rumuńskiego, stało się wydarzeniem w życiu naukowo-kulturalnym kraju odzwierciedlającym dojrzałość nauk społeczno-politycznych oraz socjalistycznej kultury Rumunii.

W lipcu tegoż roku powstał w Akademii Ośrodek Informacji i Dokumentacji Nauk Społeczno-Politycznych. Głównym zadaniem Ośrodka jest zaspokajanie potrzeb informacyjnych w działalności naukowo-badawczej, przy jednoczesnym kompleksowym opracowywaniu efektywnych metod dokumentacji. Ośrodek dostarcza instytutom naukowo-badawczym podległym Akademii Nauk Społeczno-Politycznych, pracownikom Ministerstwa Oświaty, zajmującym się problematyką nauk społecznych, organizacjom Rady d/s Kultury i Wychowania Socjalistycznego oraz innym organizacjom społeczno-politycznym - materiały informacyjno-dokumentacyjne dotyczące następujących nauk społecznych i politycznych: filozofia, logika, socjologia, ekonomika, nauki prawne, nauki polityczne, teoria i historia literatury i sztuki, lingwistyka, filologia. Ośrodek zatrudnia wielu dokumentalistów, redaktorów, informatyków i pracowników naukowych.

W skład struktury organizacyjnej Ośrodka wchodzi specjalistyczne działy, redakcje, laboratoria metodologii i socjologii informacji, dział administracyjno-techniczny i inne.

Do zadań tej placówki należy organizowanie współpracy z uczonymi oraz zainteresowanie działalnością informacyjną dużej liczby współpracowników /przykładowo - 500/ z instytutów, ośrodków, laboratoriów i uniwersytetów. Podstawowym zadaniem Ośrodka jest gromadzenie materiałów dokumentacyjnych w zakresie wiodących tematów badawczych w naukach społecznych i politycznych, z tego względu nieodzowne było stworzenie odpowiedniej bazy informacyjnej zapewniającej pracownikom naukowym orientację w naj-

^{x/} Informacija v obščestvenih naukah v Rumuniji. Izdano Centrom informacij i dokumentacij po obščestvenim i političnim naukam, ss. 8.

nowszych osiągnięciach nauki. Działalność Ośrodka rozwija się w oparciu o jednolity plan naukowy rozwoju nauk społecznych i politycznych w Rumunii. Wśród opracowań przygotowywanych w Ośrodku znajdują się prace syntetyczne, charakteryzujące kierunki i tendencje w zakresie informacji oraz prace dotyczące wykorzystania metod informacji dla celów prognozowania.

Miejsce Ośrodka Informacji i Dokumentacji Nauk Społeczno-Politycznych w grupie placówek informacyjnych w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych, określone jest statutem Akademii Nauk Społeczno-Politycznych i zgodnie z nim Akademia kieruje działalnością Ośrodka oraz działalnością informacyjną innych instytutów prowadzących prace badawcze w naukach społecznych i politycznych.

Główna działalność - informacja naukowa - polega na publikowaniu biuletynów informacyjnych, wydawanych w ośmiu seriach tematycznych: nauki ekonomiczne, filozofia, logika, socjologia, historia, archeologia, nauki prawne, psychologia, teoria i historia sztuki i literatury, lingwistyka i filologia. Biuletyny te podają streszczenia z 3000 artykułów z rumuńskich i zagranicznych wydawnictw periodycznych i nowości książkowych otrzymywanych przez krajowe biblioteki. Każda seria zaopatrzona jest w indeks roczny. Przewiduje się wydawanie takiego biuletynu również z zakresu nauk politycznych.

W celu zaspokojenia potrzeb informacyjnych Ośrodek publikuje też specjalne wydawnictwo "Postęp. Kierunki. Tendencje", które poświęcane jest następującym problemom: metody i techniki prowadzenie badań w naukach społecznych i politycznych; kadry; nauka o zarządzaniu, podejmowanie decyzji; estetyka przemysłowa; urbanizacja; nauka i postęp; marketing, ergonomia, metodologia i socjologia informacji; zagadnienia rolnicze. Z redakcją tego wydawnictwa współpracują specjaliści - zapewnia to wysoki poziom publikacji, której celem jest przekazywanie aktualnego stanu rozwoju nauk społecznych i politycznych na świecie.

Wydawnictwo Ośrodka "Biblioteka dokumentacyjna nauk społecznych i politycznych" powinno stać się najbardziej pełnym odzwierciedleniem ważnych prac z zakresu współczesnej metodologii i teorii społeczno-politycznych. Wydany został już pierwszy zeszyt zatytułowany: "Wstęp do prognozowania".

W celu szybkiego praktycznego wdrożenia informacji i dostarczenia jej zainteresowanym pracownikom nauki Ośrodek wydaje ważniejsze prace z dziedziny ekonomiki, socjologii, psychologii i historii.

Ponadto przewidują się opracowywanie informacji ekspresowej w postaci kserokopii, fiszek informacyjnych, krótkich adnotacji, tłumaczeń itd. Wymienione formy informacji odzwierciedlać będą zawartość prac naukowych w miarę ich ukazywania się.

Inne pozycje wydawnicze omawiają udział naukowców rumuńskich w Międzynarodowym Kongresie Historii Ekonomicznej /Lenin-grad 1970/, w Międzynarodowym Kongresie Socjologicznym /Warna 1970/ oraz wybrane materiały z Kongresu Socjologów, materiały informacyjne dotyczące działalności Akademii Nauk Społeczno-Politycznych i inne.

Ośrodek wydaje także dwie następujące publikacje: "Rumuński Biuletyn Informacji Naukowej" i "Romanian Scientific Abstracts", których celem jest informowanie zagranicznych naukowców o problemach badawczych podejmowanych przez naukowców rumuńskich w zakresie nauk społecznych i politycznych.

Działalność w zakresie metodologii informacji koncentruje się nad opracowaniem wielojęzycznego słownika terminów z dziedziny nauk społecznych i politycznych /rumuński, rosyjski, angielski, francuski, niemiecki/ bardzo przydatnego w działalności naukowej i wydawniczej. Dla socjologii i ekonomii opracowany jest tezaurus.

Ponadto Ośrodek prowadzi wymianę publikacji z 800 instytucjami zagranicznymi z większości krajów świata i zakłada się, że działalność ta będzie w przyszłości rozwijana.

Jednakże do najważniejszych prac podjętych w Ośrodku należy zaliczyć opracowanie ogólnopaństwowego systemu organizacji informacji w naukach społecznych, który uwzględni specyfikę nauk społecznych jako form poznania działalności ludzkiej i ich funkcji w konkretnych warunkach socjalistycznego budownictwa Rumunii. W celu określenia najefektywniejszych metod pracy w działalności Ośrodka wiele miejsca zajmują badania potrzeb użytkowników informacji, kompleksowe, wielodyscyplinarne i perspektywiczne badania różnych problemów działalności informacyjnej, porównawcza analiza różnych systemów organizacji dokumen-

taojsi funkcjonujących w świecie, badania wzajemnych zależności tej działalności.

Dla ściślejszego powiązania badań naukowych z informacją pracownicy Ośrodka systematycznie uczestniczą w pracach instytutów naukowych i laboratoriów, sympozjach, spotkaniach czy też badaniach terenowych. Przedstawiciele Ośrodka brali m.in. udział w Międzynarodowym Kongresie Historyków / Moskwa 1970/, Międzynarodowym Kongresie Socjologów, Międzynarodowym Kongresie Logiki, Metodologii i Filozofii Nauk i innych.

Zakładając, że w najbliższej przyszłości informacja opracowywana będzie za pomocą komputerów, w Ośrodku zorganizowano, przy współpracy Wydziału Matematycznego Uniwersytetu Bukareszteńskiego, kurs z zakresu programowania.

Dotychczasowa działalność informacyjna w naukach społecznych w Rumunii wykazuje tendencje rozwojowe, a prace Ośrodka Informacji i Dokumentacji Nauk Społeczno-Politycznych stwarzają warunki dla wykorzystania krajowych i zagranicznych doświadczeń w zakresie informacji w naukach społecznych.

Halina Plak

SYMPOZJUM NA TEMAT ZASTOSOWANIA CYBERNETYKI W PRAWIE

W lutym 1971 roku odbyło się w Moskwie IV sympozjum poświęcone zagadnieniom stosowania ETO w prawie, kryminalistyce i ekspertyzie sądowej, zorganizowane przez Radę Naukową d/s Cybernetyki przy AN ZSRR, Wszeczwiązkowy Instytut Naukowo-Badawczy Ekspertyz Sądowych przy Ministerstwie Sprawiedliwości ZSRR oraz Instytut Badania i Zapobiegania Przestępczości przy Prokuraturze ZSRR^{x/}.

Sympozjum otworzył członek AN ZSRR, przewodniczący Rady Naukowej d/s Cybernetyki, prof. A.I. Berg. Referaty na temat cyber-

^{x/} Edżubov L.G : Vsesojuznyj simpozium po problemom pravovoj kibernetiki "Sovetskoe Gosudarstvo i Pravo". 1971, nr 7, s.140-141.

netyki w prawie i dalszego jej rozwoju oraz problemów teoretycznych i naukowych cybernetyki w zastosowaniu do nauk prawnych wygłosili dyrektorzy instytutów organizujących sympozjum: A.R. Szljachow i W.N.Kudriawcew.

W czasie trwania sympozjum wielokrotnie podkreślano znaczenie i rozwój zastosowania w nauce i praktyce prawa metod matematycznych, logiki i elektronicznej techniki obliczeniowej. Przy MSW ZSRR został zorganizowany ośrodek informacji i centrum obliczeniowe, rozszerzono działalność Instytutu Ekspertyz Sądowych, a ponadto zaktywizowano działalność zespołów naukowych, zajmujących się problemami stosowania cybernetyki w naukach prawnych. Obrady Sympozjum toczyły się w następujących sekcjach:

- stosowanie ETO przy wyszukiwaniu i analizie materiałów normatywnych,
- zagadnienia kryminalistyki i konkretnych badań prawnych,
- zagadnienia elektronicznej techniki obliczeniowej i ich znaczenie dla ekspertyz sądowych.

Znaczna część przygotowanych referatów była poświęcona zagadnieniom szczególnie skomplikowanego w naukach prawnych procesu wyszukiwania, klasyfikacji i opracowywania danych, w sposób umożliwiający ich skompletowanie w każdym przypadku. Dotyczy to zarówno organizacji służb informacyjnych, jak i opracowania języków informacyjno-wyszukiwawczych i słów kluczowych do budowy tezsaurusa. Organizacja szerszego stosowania ETO w naukach prawnych wymagałaby również pewnych zmian w metodzie przygotowywania aktów normatywnych, a zagadnienia logiki i informatyki powinny wejść do systemu nauczania prawa i zarządzania poszczególnymi gałęziami gospodarki.

Nie mniej ważne, ze względu na ilość i złożoność danych, jest stosowanie ETO w aparacie wymiaru sprawiedliwości, zarówno dla gromadzenia i analizowania danych o przestępczości, jak i dla konkretnych ekspertyz sądowych i wreszcie dla badań mających na celu określenie przyczyn naruszeń prawa i opracowania systemu środków zapobiegawczych. Referaty dotyczyły zarówno problemów teoretycznych i naukowych, jak również technicznych zagadnień związanych z dalszym rozszerzeniem stosowania elektroniki w prawie.

Stwierdzono konieczność utworzenia Centrum Obliczeniowego działającego dla potrzeb Ministerstwa Sprawiedliwości, Sądu Najwyższego, Prokuratury i instytutów naukowo-badawczych. Proponowano również rozpatrzenie możliwości włączenia zagadnień ETO do programów nauczania zarówno na poziomie średnim i wyższym oraz utworzenia specjalnego studium "cybernetyki prawniczej" przy Wydziale Prawa Uniwersytetu Moskiewskiego.

Zaznajomienie się z pracami naukowców radzieckich w tej dziedzinie jest szczególnie ważne dla praktycznego przygotowania podstaw jednolitej służby informacyjnej działającej w zakresie nauk prawnych i społecznych. W porównaniu z naukami technicznymi, szerzej stosującymi ETO, nauki prawne cechuje różnorodność danych, co utrudnia przeniesienie stosowanych w technice modeli do działania w zakresie nauki i praktyki prawa.

Jan Pruszyński

ZAGADNIENIA BIBLIOGRAFII USTAWODAWSTWA W ZSRR

Właściwa informacja o całości ustawodawstwa obowiązującego w państwie stanowi nie tylko problem informacyjno-naukowy, ale przede wszystkim praktyczny, gdyż bez znajomości akt prawnych nie można w ogóle mówić o właściwym funkcjonowaniu aparatu państwowego. Stąd liczne opracowania, których autorzy poszukują ciągle nowych rozwiązań systematyzacji tej dziedziny i takiego systemu klasyfikacyjnego, który umożliwiłby zgromadzenie i uporządkowanie całości ustawodawstwa w sposób łatwy do wykorzystywania. Zastanawiano się już nad możliwościami i celowością wykorzystania w tym celu ETO. Jednakże w odniesieniu do materiału, który ze względu na różnorodność jest trudny do ujęcia w jednolite ramy klasyfikacyjne, przekładalne na język maszyny, uzasadnione jest stosowanie nadal metod tradycyjnych. W.W. Antonow w interesującym artykule^{x/} udowadnia, że najważniejszym

^x Antonov V.V.: K sisteme bibliografii zakonodatel'stva. "Izvestija Vyssich ucebnych zavedenij-Pravovedenie" 1971, nr 1 /maj-czerwiec/, s. 54-62.

zagadnieniem jest właściwa organizacja służb informacyjno-dokumentacyjnych wraz z zapewnieniem im terminowego otrzymywania do opracowania bibliograficznego, kompletnego materiału od wszystkich jednostek, które taki materiał publikują. Sprawa jest bardzo istotna; od ośrodków informacji i dokumentacji zbyt często jeszcze wymaga się dostarczenia nowoczesnej, a więc kompletnej, ścisłej i dokładnej informacji, nie zapewniając im możliwości uzyskiwania tej informacji. W praktyce oznacza to, że funkcja informacyjna służb dokumentacyjnych powinna być zbliżona do funkcji komputera polegającej na szybkim i precyzyjnym podaniu takiej ilości informacji, jaka została weń włożona. Tak potraktowany aparat informacyjny nie spełnia jednakże swych funkcji zamiennie z maszyną elektroniczną, ale zastępuje ją tam, gdzie specyfika materiału informacyjnego w znacznym stopniu utrudnia lub uniemożliwia jej zastosowanie, przynajmniej obecnie. Założenie, że przyszłość informacji i w tej dziedzinie należy do maszyny elektronicznej nie wyklucza bieżących prac nad metodami usprawniania informacji tradycyjnej. Rozważając zagadnienia systemu informacji bibliograficznej z zakresu państwa i prawa, Antonow dokonuje analizy potrzeb bieżącej i retrospektywnej bibliografii ustawodawstwa. Sprecyzowanie potrzeb i postulatów autor przedstawił w końcowej części artykułu; uważa on za celowe, aby bibliografia bieżąca aktów normatywnych opierała się na:

1. Kartach drukowanych:
 - aktów normatywnych,
 - informacji o zmianach i uchynieniach,
 - orzecznictwa i praktyki sądowej.
2. Miesięcznym bibliograficznym biuletynie ustawodawstwa.
3. Przeglądach i wykazach nowego ustawodawstwa w czasopismach fachowych.
4. Rocznych spisach aktów nowych i uchylonych w danym roku.

W przypadku bibliografii retrospektywnej, która z roku na rok staje się trudniejsza do opracowania, wobec wzrastającej ilości materiałów normatywnych, autor uważa za konieczne wydanie:

 1. Skorowidza bibliograficznego w s z y s t k i c h aktów wydanych przez władzę radziecką.
 2. Chronologicznego, rocznego wykazu wszystkich obowiązujących

aktów normatywnych, ze skorowidzem alfabetycznym i przedmiotowym.

3. Tematycznych skorowidzów ustawodawstwa dla potrzeb poszczególnych grup odbiorców informacji prawniczej.
4. Bibliograficznych skorowidzów źródeł informacji z zakresu ustawodawstwa radzieckiego i zagranicznego.

Przedstawiony przez autora artykułu system w pełni odpowiada potrzebom polskiego środowiska prawniczego. Opierając się na kartotece drukowanej /nie w jednym egzemplarzu/, podobnie jak przy kartotekach wydawnictw zwartych, otrzymujemy się kartotek dostępnych znacznie szerszemu gronu zainteresowanych, niż to jest w przypadku sporządzania wyciągów tematycznych. Karty drukowane zapewniają też większą kompletność materiału niż prowadzona w oparciu o dzienniki urzędowe kartoteka aktów normatywnych. W przypadku, gdy opracowywanie biuletynu ustawodawstwa jest niemożliwe, wydawanie rocznego wykazu przepisów prawnych, wydanych w danym roku i uchylonych w nim, nie nasuwałoby większych trudności dla wydawców dzienników urzędowych, a zapewniłoby większą przejrzystość informacji.

Zasadniczą, wielokrotnie już poruszaną sprawą jest utworzenie przy centralnym organie władzy komórki dokumentacyjnej prowadzącej kartotekę ogółu wydanych, jeżeli nie od 1918, to przynajmniej od 1945 aktów prawnych. System i chronologiczne wykazy alfabetyczne i rzeczowe, byłyby oczywiście pożądane, ale samo utworzenie tego rodzaju służby informacyjnej jest potrzebą chwili nie tylko w Związku Radzieckim, ale i w Polsce. Tym bardziej wartościowy wydaje się więc artykuł Antonowa, którego propozycje nie wybiegają poza możliwości techniczne dostępne w chwili obecnej, a więc są możliwe do zrealizowania niemal od dnia podjęcia decyzji w tej sprawie.

Jan Pruszyński

**WAŻNIEJSZE PRZEPISY PRAWNE DOTYCZĄCE DOKUMENTACJI
I INFORMACJI NAUKOWEJ, TECHNICZNEJ I EKONOMICZNEJ**

1. Rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych oraz Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 1971 r. w sprawie ustalenia rodzajów studiów prowadzonych przez Wyższą Oficerską Szkołę Pożarniczą w Warszawie /Dz.U. nr 27, poz. 258/.
2. Umowa o wymianie kulturalnej, naukowej i technicznej między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Stanami Zjednoczonymi Meksyku, sporządzona w Warszawie dnia 24 lipca 1970 roku /Dz.U. nr 32, poz. 288/.
3. Oświadczenie rządowe z dnia 3 listopada 1971 r. w sprawie wejścia w życie Umowy o wymianie kulturalnej, naukowej i technicznej między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Stanami Zjednoczonymi Meksyku sporządzonej w Warszawie dnia 24 lipca 1970 r. /Dz.U. nr 32, poz. 289/.
4. Rozporządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 15 grudnia 1971 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w szkołach i w innych placówkach oświatowo-wychowawczych oraz w szkołach wyższych /Dz.U. nr 1, poz. 5/.
5. Obwieszczenie Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 23 grudnia 1971 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 czerwca 1964 r. w sprawie zatrudniania absolwentów szkół wyższych oraz orzekania o obowiązku zwrotu kosztów wykształcenia /Dz.U. nr 2, poz. 9/.
6. Umowa dotycząca przywozu przedmiotów o charakterze wychowawczym, naukowym lub kulturalnym, sporządzona w Lake Success, Nowy York dnia 22 listopada 1950 r. /Dz.U. nr 6, poz. 33/.
7. Oświadczenie rządowe z dnia 19 stycznia 1972 r. w sprawie przystąpienia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej do Umowy dotyczącej przywozu przedmiotów o charakterze wychowawczym, naukowym lub kulturalnym, sporządzonej w Lake Success, Nowy York dnia 22 listopada 1950 r. /Dz.U. nr 6, poz. 34/.

8. Ustawa z dnia 29 marca 1972 r. o utworzeniu urzędu Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki /Dz.U. nr 11, poz. 70/.
9. Ustawa z dnia 28 marca 1972 r. o utworzeniu urzędu Ministra Oświaty i Wychowania /Dz.U. nr 11, poz. 71/.
10. Ustawa z dnia 29 marca 1972 r. o zniesieniu urzędu Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego /Dz.U. nr 11, poz. 72/.
11. Ustawa z dnia 29 marca 1972 r. o zniesieniu Komitetu Nauki i Techniki /Dz.U. nr 11, poz. 73/.
12. Ustawa z dnia 29 marca 1972 r. o utworzeniu Polskiego Komitetu Normalizacji i Miar /Dz.U. nr 11, poz. 82/.
13. Ustawa z dnia 29 marca 1972 r. o zniesieniu Centralnego Urzędu Jakości i Miar i Polskiego Komitetu Normalizacyjnego /Dz.U. nr 11, poz. 83/.
14. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 1972 r. w sprawie praktyk studentów szkół wyższych /Dz.U. nr 14, poz. 94/.
15. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 6 października 1971 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych Polskich Norm /MP nr 51, poz. 332/.
16. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 16 października 1971 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych norm branżowych /BN/ /MP nr 53, poz. 348/.
17. Uchwała Rady Ministrów nr 243 z dnia 12 listopada 1971 r. w sprawie połączenia Instytutu Antybiotyków i Instytutu Farmaceutycznego w Instytut Przemysłu Farmaceutycznego /MP nr 54, poz. 351/.
18. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 22 października 1971 r. w sprawie zwiększenia uposażenia zasadniczego z tytułu podwyższenia tygodniowej normy czasu pracy dla pracowników naukowo-badawczych zatrudnionych w ośrodkach badawczo-rozwojowych /MP nr 54, poz. 359/.
19. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 21 listopada 1971 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych Polskich Norm /MP nr 57, poz. 376/.
20. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 7 grudnia 1971 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych norm branżowych /BN/ /MP nr 57, poz. 377/.

21. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 26 listopada 1971 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych uprawnionych do nadawania stopni naukowych /MP nr 58, poz. 378/.
22. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 4 grudnia 1971 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych norm branżowych /BN/ /MP nr 58, poz. 379/.
23. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 6 grudnia 1971 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych Polskich Norm /MP nr 60, poz. 408/.
24. Uchwała Rady Ministrów nr 310 z dnia 29 grudnia 1971 r. w sprawie przekształcenia Instytutu Przemysłu Szkła i Ceramiki w Instytut Szkła /MP nr 1, poz. 4/.
25. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 29 grudnia 1971 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych Polskich Norm /MP nr 5, poz. 35/.
26. Uchwała Rady Ministrów nr 32 z dnia 3 lutego 1972 r. w sprawie wymiaru urlopów wypoczynkowych dla niektórych pracowników zatrudnionych w Polskiej Akademii Nauk, w instytutach naukowo-badawczych oraz w bibliotekach naukowych /MP nr 9, poz. 62/.
27. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 15 stycznia 1972 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych norm branżowych /BN/ /MP nr 12, poz. 85/.
28. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 24 stycznia 1972 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych norm branżowych /BN/ /MP nr 12, poz. 86/.
29. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 31 stycznia 1972 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych Polskich Norm /MP nr 12, poz. 87/.
30. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 10 lutego 1972 r. zmieniające zarządzenie w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych uprawnionych do nadawania stopni naukowych /MP nr 14, poz. 97/.
31. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 4 lutego 1971 r. w sprawie dostosowania przepisów o zatrudnieniu absolwentów szkół wyższych do specjalnych warunków występujących na kierunkach studiów w akademiach medycznych /MP nr 15, poz. 101/.

32. Zarządzenie nr 26 Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 marca 1972 r. w sprawie wysokości składek państwowych jednostek organizacyjnych z tytułu członkostwa zbiorowego w stowarzyszeniach naukowo-technicznych zrzeszonych w Naczelnej Organizacji Technicznej /MP nr 16, poz. 105/.
33. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 25 lutego 1972 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych Polskich Norm /MP nr 16, poz. 108/.
34. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 9 marca 1972 r. w sprawie ogłoszenia zmiany do Polskiej Normy /MP nr 16, poz. 109/.
35. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 15 lutego 1972 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych norm branżowych /BN/ /MP nr 19, poz. 117/.
36. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 11 marca 1972 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych norm branżowych /BN/ /MP nr 19, poz. 118/.
37. Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 15 marca 1972 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych Polskich Norm /MP nr 19, poz. 119/.
38. Obwieszczenie Prezesa Centralnego Urzędu Jakości i Miar z dnia 10 marca 1972 r. w sprawie ogłoszenia przepisów o narzędziach pomiarowych /MP nr 19, poz. 120/.
39. Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 9 marca 1972 r. w sprawie zasad finansowania i zwrotu stypendiów naukowych wypłacanych uczestnikom studiów doktoranckich dla pracujących /MP nr 22, poz. 129/.
40. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 24 z dnia 11 czerwca 1971 r. w sprawie nadania statutu Ośrodkowi Badawczo-Rozwojowemu Informatyki /Dz.Urz. KNiT nr 3, poz. 4/.
41. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 25 z dnia 12 czerwca 1971 r. w sprawie nadania statutu Zjednoczeniu Informatyki /Dz.Urz. nr , poz. 5/.
42. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 28 z dnia 30 czerwca 1971 r. w sprawie nadania statutu Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej /Dz.Urz. KNiT nr 3, poz. 6 .

43. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 29 z dnia 30 czerwca 1971 r. w sprawie nadania statutu Instytutowi Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej. /Dz.Urz. KNiT nr 3, poz. 7/.
44. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 30 z dnia 1 lipca 1971 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych, w których mogą być zatrudnieni pracownicy naukowo-badawczy /Dz.Urz. KNiT nr 4, poz. 8/.
45. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 36 z dnia 14 lipca 1971 r. w sprawie uzupełnienia wykazu samodzielnych jednostek naukowo-badawczych objętych nowymi zasadami zaopatrzenia materiałowo-technicznego /Dz. Urz. KNiT nr 4, poz. 9/.
46. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 41 z dnia 13 sierpnia 1971 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych, w których mogą być zatrudnieni pracownicy naukowo-badawczy /Dz.Urz. KNiT nr 4, poz. 10/.
47. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 43 z dnia 8 września 1971 r. w sprawie zasad wykorzystywania rezerwy przewidzianej w budżecie centralnym na prace badawcze /Dz.Urz. KNiT nr 5, poz. 11/.
48. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 46 z dnia 17 września 1971 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych, w których mogą być zatrudnieni pracownicy naukowo-badawczy /Dz.Urz. KNiT nr 5, poz. 12/.
49. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 47 z dnia 20 września 1971 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia wykazu specjalności oraz okreslenie ministrów właściwych do wyznaczania jednostek organizacyjnych uprawnionych do wydawania ocen i opinii i do ustanawiania rzeczoznawców /Dz.Urz. KNiT nr 5, poz. 13/.
50. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 57 z dnia 15 grudnia 1971 r. w sprawie organizacji i zasad działania ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w dziedzinie zastosowań informatyki /Dz.Urz. KNiT nr 5, poz. 14/.
51. Zarządzenie nr 123 Ministra Finansów i Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 27 listopada 1971 r. w

sprawie prowadzenia i finansowania prac podejmowanych w ramach polsko-amerykańskiej współpracy naukowo-badawczej /Dz.Urz. KNiT nr 6, poz. 15/.

52. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 5 z dnia 25 stycznia 1972 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych, w których mogą być zatrudnieni pracownicy naukowo-badawczy /Dz.Urz. KNiT nr 1, poz. 1/.
53. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 8 z dnia 11 lutego 1972 r. w sprawie uzupełnienia wykazu samodzielnych jednostek naukowo-badawczych objętych nowymi zasadami zaopatrzenia materiałowo-technicznego /Dz.Urz. KNiT nr 1, poz. 2/.
54. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 11 z dnia 19 lutego 1972 r. w sprawie wykazu jednostek, w których mogą być zatrudniani pracownicy naukowo-badawczy /Dz.Urz. KNiT nr 1, poz. 3/.
55. Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki nr 10 z dnia 12 lutego 1972 r. w sprawie warunków, jakie powinny spełniać jednostki organizacyjne uprawnione do prowadzenia kursów obowiązkowego kształcenia i doskonalenia oraz wykazu jednostek opiniujących programy nauczania /Dz.U. KNiT nr 2, poz. 4/.

Bożenna Matusiak

K R O N I K A

SZÓSTY CYKL WYKŁADÓW W RAMACH DWULETNIEGO KURSU DOSKONALĄCEGO Z ZAKRESU DOKUMENTACJI I INFORMACJI NAUKOWEJ

/Warszawa 22 listopada - 3 grudnia 1971/

Szósta sesja wykładowa była ostatnią sesją w ramach dwuletniego kursu doskonalącego z zakresu informacji naukowej, prowadzonego przez Ośrodek Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN w latach 1970/1971. W kursie uczestniczyli pracownicy ośrodków informacji naukowej i bibliotek naukowych z placówek PAN i ze szkół wyższych podległych Ministerstwu Oświaty i Szkolnictwa Wyższego.

Program zajęć tego cyklu był wyjątkowo obszerny. Dwanaście przedmiotów stanowiło pierwszą grupę tematyczną poświęconą zagadnieniom ściśle dokumentacyjnym; trzy pozostałe przedmioty miały charakter ogólny.

W ramach pierwszej grupy przedmiotów wygłoszono wykłady na temat języków informacyjno-wyszukiwawczych, gromadzenia i opracowywania zbiorów specjalnych, wykłady z zakresu teorii informacji, na temat potrzeb użytkowników informacji oraz wykłady na temat kształcenia pracowników i użytkowników informacji.

Przedmioty z zakresu języków informacyjno-wyszukiwawczych nawiązywały do problematyki wyszukiwania informacji, dotyczyły zatem także zastosowania urządzeń do jej mechanizacji, która była już tematem zajęć w ramach poprzednich sesji.

Wykłady i ćwiczenia na temat gromadzenia i opracowywania zbiorów specjalnych obejmowały takie zagadnienia jak: dokumentację ikonograficzną, dokumentację zbiorów historii kultury materialnej, przechowywanie i udostępnianie mikrofilmów i dokumentów audiowizualnych, opracowywanie zbiorów kartograficznych i archiwistykę.

Do drugiej grupy przedmiotów o charakterze bardziej ogólnym należały: naukoznawstwo, zagadnienia edytorstwa naukowego oraz audiowizualne środki przekazywania informacji.

Wykłady z dziedziny naukoznawstwa dotyczyły następujących zagadnień: koncepcja i zakres naukoznawstwa i technoznawstwa, podstawowe pojęcia, rozwój naukoznawstwa w Polsce i za granicą, logiczne i metodologiczne aspekty działalności naukowej i technicznej oraz organizacja działalności naukowej i technicznej w skali "makro" i "mikro".

W wykładach na temat środków audiowizualnych przekazywania informacji omówiono poszczególne ich rodzaje i zastosowanie w nauce i w dydaktyce, ze szczególnym uwzględnieniem filmu naukowego. Wykłady te były następnie uzupełnione projekcją przezroczu udźwiękowionych i filmów naukowych oraz dyskusją nad nimi, a także oddzielnym pokazem urządzeń do środków audiowizualnych w Centralnym Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych.

W ramach wykładów na temat edytorstwa publikacji naukowych, w pierwszej części omówiono klasyfikację i programowanie publikacji naukowych, instytucje wydawnictw naukowych w Polsce, zagadnienia opracowania redakcyjnego oraz podstawowe normy państwowe dotyczące opracowania publikacji książkowych. W drugiej części wykładów omówiono problematykę opracowywania i wydawania słowników i encyklopedii, a mianowicie: klasyfikację słowników i encyklopedii, metody pracy nad encyklopedią, metody pracy nad słownikiem języka narodowego oraz współczesne warstwy encyklopedyczne i słownikowe w Polsce i w świecie.

Poza zajęciami przewidzianymi programem, słuchacze wysłuchali także wykładu prof. dra Alvina Diemera z Instytutu Filozoficznego Uniwersytetu w Düsseldorfie, na temat działającego w tym Instytucie zautomatyzowanego systemu informacji z zakresu nauk filozoficznych.

Należy przy tym zaznaczyć, że z przyczyn niezależnych od organizatorów, nie wszystkie wykłady, przewidziane programem zostały zrealizowane. Jednakże uczestnicy kursu otrzymali konspekty również tych wykładów, zawierające ponadto wykaz literatury przedmiotu. Konspekty oraz zalecona literatura powinny - w pewnym stopniu - zastąpić słuchaczom nie zrealizowane wykłady.

Łączny program dwuletniego kursu doskonalącego miał za zadanie objęcie całokształtu problematyki składającej się na wiedzę z zakresu dokumentacji i informacji naukowej. Był on także dostosowany do wymagań egzaminacyjnych na stanowiska dyplomowanych pracowników informacji naukowej.

Słuchaczy kursu obowiązuje zdawanie egzaminów końcowych, które odbędą się w IV kwartale 1972 r. Słuchacze, którzy przystąpią do egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną dla Dyplomowanych Pracowników Dokumentacji Naukowej, powołaną przez Sekretarza Naukowego PAN, zostaną zwolnieni od obowiązku zdawania końcowych egzaminów kursu organizowanego przez ODiIN PAN.

W celu umożliwienia słuchaczom kursów lepszego przygotowania się do egzaminów, a także w celu ułatwienia wszystkim pracownikom informacji naukowej w placówkach PAN i MNSzWiT podnoszenia kwalifikacji zawodowych, Ośrodek Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN przygotowuje dalsze materiały szkoleniowe w postaci skryptów i opracowań monograficznych,

A.P.

WYKŁADY SEMINARYJNE DLA PRACOWNIKÓW ODiIN PAN

Niezależnie od różnych form doskonalenia kadr, prowadzonych przez Ośrodek Dokumentacji i Informacji Naukowej dla pracowników informacji naukowej z sieci placówek naukowych PAN i szkół wyższych podległych MNSzWiT, w grudniu 1971 i styczniu 1972 roku został zorganizowany cykl wykładów seminaryjnych dla pracowników Ośrodka.

Ze względu na specyficzny charakter pracy Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN, który, jako placówka naukowa, równocześnie pełni funkcję organizatora i koordynatora działalności informacyjnej w Polskiej Akademii Nauk i w szkołach wyższych podległych MNSzWiT, tematyka wykładów obejmowała w pewnym tylko zakresie zagadnienia dokumentacji i informacji, a przede wszystkim problematykę organizacji i metodyki pracy naukowo-badawczej w aspekcie psychologicznym i socjologicznym. Dlatego też poza wykładami na temat organizacji pracy w placówce naukowej oraz koordynacji badań naukowych, znalazły się takie tematy jak: osobowość pracowników nauki, motywacja do pracy, psychologia pracy twórczej, stosunek: przełożony-podwładny, idea permanentnego kształcenia. Natomiast problematyce infor-

macji naukowej poświęcony był wykład na temat potrzeb samodzielnych pracowników nauki w zakresie informacji naukowej.

Program wykładów:

1. Prof.dr Ryszard Wroczyński: Idea permanentnego kształcenia.
2. Doc.dr Jarosław Rudniański: Organizacja pracy w placówce naukowej.
3. Doc.dr Salomea Kowalewska: Rola instytucji koordynującej w nauce.
4. Doc.dr Salomea Kowalewska: Osobowość i jej rozwój.
5. Doc.dr Zbigniew Pietrasiński: Psychologia pracy twórczej.
6. Doc.dr Adam Sarapata: Motywacja do pracy.
7. Mgr Maria Brachacka: Konflikty wewnątrz grupy.
8. Prof.dr Stanisław Kowalewski: Stosunek: przełożony-podwładny.
9. Dr inż. Bohdan Walentynowicz: Prezentacja badań naukowych.
10. Doc.dr Jarosław Rudniański: Potrzeby samodzielnych pracowników naukowo-badawczych w zakresie informacji naukowej.

Aby zapewnić wysoki poziom zajęć, do wygłoszenia wykładów zaproszono wybitnych znawców tych zagadnień. Na każdy przedmiot przeznaczono trzy godziny wykładów o charakterze seminaryjnym - z aktywnym udziałem słuchaczy w dyskusji.

Z przyczyn niezależnych od organizatorów nie został wygłoszony tylko jeden wykład spośród dziesięciu przewidzianych programem, a mianowicie wykład mgr Marii Brachackiej pt. "Konflikty wewnątrz grupy".

Przedstawione zagadnienia spotkały się z dużym zainteresowaniem słuchaczy, świadczącym o potrzebie pogłębiania wiedzy w tym właśnie zakresie. Cykl wykładów zwrócił uwagę pracowników ODIiN PAN na szereg nowych problemów, a tym samym przyczynił się do podniesienia ogólnego poziomu ich wiedzy i kwalifikacji zawodowych.

Z uwagi na zbliżony przedmiot i charakter pracy Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN do działalności instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Warszawskiego oraz Archiwum Polskiej Akademii Nauk do udziału w wykładach zostali także zaproszeni pracownicy tych placówek. Z przykrością należałoby stwierdzić, że nie powiodła się ta próba przyłączenia do współpracy w tym zakresie pracowników wymienionych instytucji.

ODiIN PAN będzie nadal kontynuował tę działalność w roku 1972, jak również podejmował próby stworzenia w swej placówce ośrodka życia naukowego w zakresie problemów dokumentacji i informacji naukowej.

A.P.

KONFERENCJA PRZEDSTAWICIELI BIBLIOTEK
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

W dniach 2-3 XII 1971 roku odbyła się w Krakowie narada robocza dyrektorów samodzielnych bibliotek Polskiej Akademii Nauk. W naradzie udział wzięli przedstawiciele bibliotek i placówek zainteresowanych PAN:

Biura Wydawnictw i Bibliotek PAN,
Biblioteki PAN w Warszawie,
Biblioteki PAN w Krakowie,
Biblioteki Gdańskiej PAN,
Biblioteki Kórnickiej PAN,
Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich PAN we Wrocławiu,
Biblioteki Podstawowych Problemów Techniki PAN,
Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN.

Wygłoszono trzy referaty:

1. dr Zofii Skorupskiej /Biblioteka Kórnicka PAN/ - Nowoczesna biblioteka - architektura i wyposażenie.
2. mgr Zofii Skwarnickiej /ODiIN PAN/ - Mała mechanizacja w praktyce bibliotecznej.
3. mgr Tadeusza Zarzębskiego /Biblioteka PAN w Warszawie/ - Biblioteka składowa.

Ponadto na naradzie omawiane były sprawy bieżące i organizacyjne samodzielnych bibliotek Polskiej Akademii Nauk. Zarówno referaty, jak i przedstawione sprawy organizacyjne wzbudziły żywą dyskusję.

Do głównych problemów rozważanych w czasie narady należy zaliczyć:

1. zagadnienie stosowania małej mechanizacji w pracach bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem roli i znaczenia kartotek selekcyjnych;

2. wyposażenie samodzielnych bibliotek PAN w podstawowe nowoczesne urządzenia biblioteczne takie, jak dokumatory, lektory, kserografy i inne;
3. funkcjonalność nowo budowanych gmachów bibliotecznych; konsultowanie i akceptowanie planów architektonicznych przez kompetentnych praktyków bibliotekarzy;
4. potrzeba budowy centralnej biblioteki składowej dla użytku bibliotek Polskiej Akademii Nauk, ew. również sieci naukowych bibliotek krajowych;
5. konieczność wprowadzenia nowoczesnych metod szkolenia bibliotekarzy w zakresie mechanizacji i innych zagadnień nowoczesnego bibliotekarstwa praktycznego;
6. funkcje samodzielnych bibliotek PAN jako zbiorów żywych, służących aktualnym potrzebom nauki.

Zebrani wyłonili dwa zespoły powołane do rozpatrzenia spraw budowy biblioteki składowej oraz wprowadzenia mechanizacji pracy bibliotecznej.

W skład Komisji d/a budowy biblioteki składowej weszli:

prof.dr Zygmunt Kolankowski	- przewodniczący
mgr Tadeusz Zarzębski	- sekretarz
dr Zbigniew Jabłoński	
doc.dr Stefan Weyman	
Eugenia Szmidtowa	

W skład komisji d/s mechanizacji pracy bibliotecznej weszli:

dr Janusz Albin	- przewodniczący
dr Józef Szczepaniec	- sekretarz
dr Zofia Skorupska	
dr Edmund Kotarski	
mgr Zofia Skwarnicka	

Należy oczekiwać, że zarówno omawiana narada, jak i prace powołanych komisji przyniosą konkretne rezultaty w podjętych zadaniach zmierzających do udoskonalenia działalności bibliotek Polskiej Akademii Nauk - ważnego ogniwa informacji dla potrzeb nauki.

REPROGRAFIA W KRAJACH SOCJALISTYCZNYCH

Konferencja w Pradze /CSRS/ 22 - 23 II 1972 r.

Organizatorami konferencji byli: Komitet do Spraw Rozwoju Reprografii w CSRS oraz Centralny Instytut Informacji i Dokumentacji w Berlinie /NRD/.

Raferaty zostały wygłoszone przez przedstawicieli CSRS, ZSRR, NRD, Polski i Węgier.

Referenci z CSRS omówili rozwój reprografii w CSRS i plany na przyszłość. Zagadnienie rozwoju technik reprograficznych ujęte jest w planie 5-letnim CSRS. Przewiduje się duży rozwój reprografii w technikach diazograficznych, elektrofotograficznych /elektrostatycznych/ oraz termograficznych. W planie 5-letnim CSRS położono duży nacisk na rozwiązanie tych problemów. Przewiduje się budowę potrzebnych maszyn /konstrukcji własnej lub na licencji/ w specjalnych zakładach w Brnie, a produkcja odpowiednich materiałów ma być zlokalizowana w zakładach "Koh i Noor" oraz "Fotochema". Obecnie przemysł CSRS rozwija produkcję specjalnych papierów z warstwą tlenku cynku przystosowanych do metody elektrolitycznej i pracujących w urządzeniach kopiujących typu "3 M". Papiery te mają być dostarczone na rynek w końcu 1972 r. W planie 5-letnim przewiduje się rozwój metody diazograficznej i produkcję odpowiednich materiałów oraz materiałów negatywowych typu "Kalvar". W zakresie przyrządów i maszyn przewiduje się w CSRS rozszerzenie produkcji powielaczy offsetowych /małych, podręcznych/, oprzyrządowania do korzystania z mikrofilmu i mikrofisz /czytniki zwykłe, czytniki-kopiarki, aparaty montażowe do kart okienkowych, urządzenia audiowizualne/.

Z ogólnych tematów plan przewiduje zajęcie się sprawą normalizacji w dziedzinie mikrofilmu /szczególnie normami dot. rysunków technicznych przewidzianych do mikrofilmowania/, terminologii oraz legalizacji mikroform.

Prelegenci podkreślali, że istnieje konieczność stworzenia odpowiedniego klimatu dla rozwoju technik reprograficznych. Dotychczas ludzie nieufnie odnoszą się do technik, przy których nie widać czytelnego obrazu okiem nie uzbrojonym i cza-

sami na wstępie rozmów pomijają techniki, które bezsprzecznie mają przed sobą przyszłość.

W CSRS w planie 5-letnim przewidziano wprowadzenie nowoczesnych technik informacyjnych w szerokim zakresie i wytypowano niektóre instytucje, w których niejako "z urzędu" techniki te będą wprowadzane. Ponadto istnieje w CSRS specjalna pracownia technik dokumentacyjnych i informacyjnych, która dysponując urządzeniami do różnych technik dokumentacyjnych i informacyjnych; prowadzi próby i doświadczenia, współpracuje z przemysłem i narzuca kierunek produkcji oraz zastosowania wybranych urządzeń, materiałów i systemów. Urządzenia sprowadzane są zarówno z krajów socjalistycznych, jak i z krajów kapitalistycznych. Na zakończenie obrad zademonstrowano film o działalności omawianej pracowni.

Referenci z ZSRR omówili postęp w dziedzinie produkcji i zastosowania dla celów reprografii materiałów półprzewodnikowych oraz teoretyczne właściwości tych materiałów.

Ciekawe referaty wygłosili: dr Kundorf oraz inż. Hauptvogel z kombinatu "Pentacon" w Dreźnie /NRD/. Przedstawili oni i omówili nowy system rejestrowania i przekazywania informacji oparty na mikroformach w postaci mikrofisz formatu A6. System ten nazwany PENTAKTA został po raz pierwszy omówiony publicznie na tej konferencji. W skład kompletnego zestawu aparatury opracowanego przez kombinat "Pentacon" wchodzi:

- a/ kamera dc zdjęć, która wykonuje zdjęcia oryginałów na błonach płaskich w formacie 105x148 mm /A6/ w 6 rzędach po 12 zdjęć w rzędzie. Ponadto kamera może mieć jeszcze 2 inne układy klatek na mikrofisz w zależności od fotografowanego oryginału. Grubość fotografowanych oryginałów może dochodzić do 100 mm przy formacie do A2. Oryginały mogą być pojedyncze /np. rysunki/ lub zwarte /np. książki/. Pojemnik kamery zawiera 50 ark. błon A6, które podawane są automatycznie kolejno do kamery i po naświetleniu wprowadzane są do kasety odbiorczej. Teoretyczna wydajność kamery - 8 mikrofisz na godzinę. Kamera pracuje na błonach f-ny "ORWO" typ "DK 5";
- b/ wywoływaczka automatyczna do obróbki chemicznej naświetlonych mikrofisz. Do wywoływaczki wprowadza się kasety od-

biorczą kamery z naświetlonymi mikrofiszami; w wywoływacze błony pojedynczo podawane są kolejno automatycznie z kasety do obróbki. Wydajność wywoływaczki ok. 60 mikrofisz na godzinę;

- c/ kopiarka do wykonywania metodą stykową kopii mikrofisz na materiale srebrzym /metoda konwencjonalna/. Wydajność kopiarki ok. 300 kopii na godzinę. Kopia mikrofisz obrabiana jest następnie w automatycznej wywoływacze;
- d/ kopiarka do wykonywania metodą stykową kopii mikrofisz na materiale diazograficznym. Wydajność kopiarki ok. 100 kopii na godzinę. Naświetlenie kopii i jej wywołanie /w oparach amoniaku/ następuje w jednym urządzeniu;
- e/ czytnik-kopiarka pracujący na papierach z warstwą tlenku cynku. Urządzenie to daje kopie w formacie A4. Posiada nastawialny licznik żądanych kopii w zakresie od 1 do 20 szt. z oglądanej klatki mikrofisz; przy innym nastawieniu licznika można otrzymywać nieograniczoną ilość kopii aż do wyczerpania się zapasu papieru.
- f/ specjalne pojemniki-szafy na przechowywanie mikrofisz. Pojemność pojemników wynosi od 2000 do 100 000 mikrofisz.

System PENTAKTA zostanie wprowadzony w NRD jako główny. W 1972 Centralny Instytut Dokumentacji i Informacji w NRD, a także kilka innych instytucji, wprowadzą ten system; obliczono, że system ten jest opłacalny przy dokumentach o objętości ponad 5 str. Istnieją szanse wprowadzenia tego systemu we wszystkich państwach socjalistycznych, ponieważ odpowiada on standardom światowym. Materiał potrzebny do sporządzania mikrofisz oraz ich duplikowania produkowany jest częściowo /materiały srebrze negatywowe A6/ przez firmę "ORWO", która /prawdopodobnie już w 1973 roku/ będzie produkować także materiały diazo do duplikowania mikrofisz nowoczesną metodą.

Konferencja w Pradze wykazała konieczność zastosowania wspólnego systemu rejestracji dokumentacji i wymiany informacji w postaci mikroform. W związku z tym konieczna jest stała i ścisła współpraca zainteresowanych państw w dziedzinie reprografii.

Wykazano, że istnieje ścisła współpraca w dziedzinie reprografii pomiędzy CSRS i NRD. Wygłoszone referaty informowa-

ły uczestników o postępach przemysłu CSRS i NRD w budowie aparatury i produkcji materiałów. W krajach tych wyczuwa się dobry klimat dla prac badawczych i eksperymentalnych. Do doświadczeń przeprowadzanych w pracowni technik dokumentacyjnych i informacyjnych w CSRS wykorzystywana jest aparatura z KS i KK; wyniki tych doświadczeń doprowadzają do tego, że przemysł czechosłowacki produkuje aparaturę reprograficzną opartą na własnych opracowaniach lub zakupuje licencję i zmodyfikowane urządzenia produkuje stosownie do potrzeb krajowych.

W NRD dużym osiągnięciem jest opracowanie systemu i zbudowanie aparatury /zestaw PENTAKTA/ zgodnej z panującymi tendencjami światowymi.

Na zakończenie konferencji stwierdzono, że obrady były kontynuacją rozważań z konferencji z roku 1970, które odbyła się w Dreźnie. Następną konferencja tego typu odbędzie się w 1973 roku w NRD.

Zbigniew Klawender

MIEDZYNARODOWA WYSTAWA SPECJALISTYCZNA "REPRO 72"

Praga 23 II - 2 III 1972 r.

W wystawie "Repro. 72" uczestniczyły państwa zarówno z krajów socjalistycznych, jak i kapitalistycznych. Poświęcona ona była głównie aparaturze i materiałom służącym do celów reprografii.

Wystawa odbyła się pod znakiem mikrofilmu i wszelkich jego odmian oraz aparatury do szybkiego kopiowania dokumentów różnymi technikami. Duży nacisk położono na automatyczne czytniki i kopiarki sporządzające kopie z wszelkiego rodzaju mikroform. Przedstawione eksponaty to przeważnie czytniki-kopiarki, pracujące na papierach z warstwą tlenku cynku oraz kopiarki wykonujące powiększenia z mikroform metodą kserograficzną i elektrostatyczną.

Drugą poważną grupę eksponatów stanowiły wszelkiego rodzaju kopiarki dokumentów pracujące na papierach z warstwą tlenku cynku oraz kopiarki pracujące na materiałach diazograficznych.

W grupie urządzeń pomocniczych do aparatury mikrofilmowej eksponowane były dość licznie kopiarki do mikroform /mikrofilmów i mikrofisz/ wykonujące kopie na materiałach diazograficznych bez odwracania wartości tonalnych. Tego typu duplikaty są bardziej pożądane niż tradycyjne kopie pozytywowe wykonywane metodą konwencjonalną przy zastosowaniu materiałów ze związkami srebra.

Dość licznie /szczególnie przez CSRS/ eksponowane były wszelkiego rodzaju powielacze - od małych ręcznych szablonowych do wysokowydajnych powielaczy offsetowych przystosowanych do formatu A2.

Pozostałe grupy urządzeń i materiałów /osprzęt biurowy, przybory kreślarskie, szafy-regały itp./ prezentowano w mniejszych ilościach; tworzyły one niejako tło zasadniczych grup eksponatów.

Z państw socjalistycznych swoje wyroby wystawiły CSRS, MRD i PRL, przy czym najwięcej wyrobów prezentowała Czechosłowacja.

Poniżej podajemy wykaz ciekawszych urządzeń, wraz z niektórymi danymi technicznymi, prezentowanych na wystawie "Repro 72" przez poszczególne kraje i firmy.

I. Aparatura i materiały do sporządzania oraz korzystania z mikroform i ich pochodnych

1. Czytnik-kopiarka "MEBOMAX" f-my "Meopta" /CSRS/ przeznaczony do odczytywania wszelkich rodzajów mikroform /mikrofilmów, mikrofisz, kart okienkowych/. Zastosowanie wymiennych obiektywów umożliwia różne stopnie powiększania od 7,4x do 31x. Istnieje możliwość odczytywania klasek w formatach od 6x9 mm do 28x40 mm.

Urządzenie to z oglądanej klatki mikroformy sporządza kopię metodą elektrofotograficzną /elektrolityczną/ na papierze z warstwą tlenku cynku w formacie A4.

2. Urządzenie "MEOPACK" f-my "Meopta" /CSRS/ służące do montażu /wsuwania w kieszonki/ klatek mikrofilmu nie perforowanego 35 mm w karty okienkowe.
/W CSRS produkuje się ponadto karty okienkowe z 2 kieszonkami na odcinki po 4 klatki filmu 16 mm/.
3. Mały czytnik stacjonarny "MEOPROX" f-my "Meopta" /CSRS/, przystosowany do odczytywania wszelkich rodzajów mikroform. Projekcja obrazu na matówkę o wymiarach ok. 30x30 cm /A4/. Dwa stopnie powiększenia 7,4x i 14,8x. Czytnik posiada także dodatkowy adapter do filmów w zwojach do 30 m.
4. Mały składany czytnik przenośny "MONIKA K163" f-my "Délba" /CSRS/, dzięki wymiennym obiektywom i przewodnicom, przystosowany do odczytywania wszelkich rodzajów mikroform zarówno mikrofisz, jak i mikrofilmów 16 mm i 35 mm w zwojach do 30 m i odcinkach. Obraz projektowany jest bezpośrednio na stół lub na ścianę.
5. Zestaw urządzeń mikrofilmowych systemu "Dokumator" /produkcji Carl Zeiss JENA - NRD/ z najnowszą kamerą mikrofilmową "DA 7", przeznaczoną do mikrofilmowania dokumentacji technicznej na taśmie 35 mm. Kamera jest wysoce zautomatyzowana; umożliwia mikrofilmowanie rysunków technicznych od formatu A4 do A0, zarówno w świetle przechodzącym, jak i odbitym. Format klatki 32x45 mm.
6. Czytnik-selektor wybierający automatycznie żadaną mikrofiszę oprawioną w specjalne okładki i ustawianie automatyczne żadanej klatki mikrofisz /wg indeksu/ na ekranie czytnika za pomocą klawiatury. Ilość mikrofisz w 1 pojemniku - 30 szt.
7. Specjalne selektory do kart okienkowych z klatką mikrofilmu.
8. Kopiarki do mikrofisz na materiałach diazo.
9. Powiększalnik "CAPS M 9 E" wykonujący powiększenia z mikroform na materiałach z warstwą tlenku cynku metodą elektrostatyczną.

Pozycje 6-9 przedstawiła firma "WEIGL" reprezentująca różne firmy austriackie i zachodnioeuropejskie.

10. Kamery mikrofilmowe f-my "MICROBOX" /Austria/, przystosowane do mikrofilmowania rysunków technicznych. Bezpośrednio na stanowisku pracy kamery zainstalowane jest urządzenie dwukąpielowe do obróbki filmów w celu kontroli wykonanych zdjęć.
 11. Zestaw aparatury przeznaczonej do sporządzania mikrofisz z filmu 16 mm metodą naklejania pasków filmu 16 mm na specjalną samoklejącą folię. /Firma "KALLE" - NRF/.
 12. Kopiarki diazograficzne do błon płaskich oraz filmów 16 mm i 35 mm. /Firma "KALLE" - NRF/.
 13. Pełny zestaw kamer mikrofilmowych, czytników do mikroform i urządzeń do obróbki mikrofilmów oraz kopiowania mikrofisz na materiałach diazograficznych. /Firma "KODAK-RECORDAK" - Wielka Brytania/.
- Prezentowano ponadto ciekawy czytnik z automatycznym wybieraniem klatek według systemu kolejnego liczenia klatek/IC/. Urządzenie to w wersji obecnej nie wymaga już odejmowania lub dodawania jakichkolwiek liczb, jak było to wymagane w wersjach poprzednich. Wystarcza teraz tylko wybranie numeru kolejnej klatki, żeby w ciągu paru sekund pojawił się na ekranie czytnika obraz żądanej klatki. Urządzenie to daje także możliwość uzyskiwania kopii na papierze z oglądanej klatki.
14. Kopiarki-automaty sporządzające z różnych rodzajów mikroform /mikrofilmów, kart okienkowych, mikrofisz/ kopie w sposób automatyczny według ustalonego programu na papierze z warstwą tlenku cynku. Kopie sporządzane są metodą elektrostatyczną suchą. /Firma "OZALID Co, Ltd" - Wielka Brytania/.

II. K o p i a r k i d o k u m e n t ó w

a/ elektrostatyczne

1. Kopiarka elektrostatyczna "COSTAR" f-my "Meopta"/CSRS/ kopiująca dokumenty zwarte i luźne na papierze z warstwą tlenku cynku metodą elektrostatyczną. Maksymalny format oryginału A3. Przy formatach A3 i A4 istnieje możliwość pomniejszenia w skali 1:0,7.

2. Kopiarki elektrostatyczne f-my "DENNISON" /USA/ sporządzające wierne kopie z oryginałów półtonowych. Pracują na specjalnie dobranym papierze z warstwą tlenku cynku. Kopiarki te budziły powszechne zainteresowanie, ponieważ po raz pierwszy uzyskiwane za ich pomocą kopie były wierne z oryginałem.

Podobne kopiarki zaprezentowała firma "ECÉ" z NRF.

b/ kserograficzne

3. Zestawy kserograficzne "KS-2" i "KS-4" /produkcja polska/.
4. Firma "ROBINCO" /Szwajcaria/ przedstawiła kopiarke produkcji japońskiej podobną w działaniu do kopiarek kserograficznych jednak z tą różnicą, że zamiast kosztownego bębna selenowego zastosowaną taśmę wykonaną z tworzyw organicznych o właściwościach podobnych do selenu.
5. Pełny zestaw kopiarek kserograficznych bębnowych f-my "RANK-XEROX" /Wielka Brytania/. Kopiarki te były eksponowane w lutym 1972 r. w Warszawie na indywidualnej wystawie f-my "Rank-Xerox".

c/ diazograficzne

6. Kopiarki diazograficzne do kopiowania dokumentacji technicznej, produkowane w CSRS na licencji f-my holenderskiej "OCÉ".
7. Wszelkiego rodzaju szybko działające kopiarki diazograficzne oraz specjalne kopiarki do dokumentacji technicznej, wyposażone w urządzenia do automatycznego składania rysunków na format A4 wg znormalizowanego systemu. /Firma "OCÉ" - Holandia/.
8. Kopiarki diazograficzne do rysunków technicznych oraz materiały diazograficzne. /Firma "KALLE" - NRF/.
9. Różnego rodzaju kopiarki diazograficzne oraz składarki rysunków, które po złożeniu rysunku na znormalizowany format dokleją do niego specjalny uchwyt służący do wpięcia rysunku w segregator. /Firma "METEOR" - NRF/.

III. Urządzenia audiowizualne

1. Projektor pisma "MEOPTA" r-my "Meopta" /CSRS/ używany przy wykładach zamiast tablicy. Użytkowa powierzchnia do projekcji /na której pisze się/ 250x250 mm.
2. Zmieniacz przezroczcy wykonanych na filmie perforowanym 35 mm, połączony z magnetofonem. Zmiana przezrocza sterowana przez taśmę magnetofonową. Typ zmieniaacza "AYK 001" + synchronizator "AYK 010" f-my "Tesla" /CSRS/.
3. Kasetowy dyktafon "DS-1 DITON" o czasie nagrywania 2x25 min. Możliwość zastosowania specjalnego adapteru do rejestrowania rozmów telefonicznych, produkcji CSRS.
4. Dyktafony f-my "REX-ROTARY" /Dania/, charakteryzujące się bardzo małymi gabarytami, przy dobrej jakości odtwarzania zapisu.

IV. Maszyny do pisanja, adresarki i inne

1. Elektryczna maszyna do pisanja "OPTIMA E", produkcji CSRS, ze specjalnym urządzeniem do wyrównywania prawego marginesu.
2. Specjalne maszyny do pisanja na dokumentach oryginalnych - płaskich, sztywnych /np. paszporty, dowody osobiste, legitymacje itp./ oraz do opisywania rysunków technicznych bezpośrednio na rysownicy. /Firma "GRITZNER" - NRF/.
3. Automatyczne urządzenie "DIGIGRAF typ 1008", produkcji CSRS, do rysowania, sterowane papierową taśmą perforowaną.
4. Różne rodzaje adresarek, a m.in. takie modele, które mogą znaleźć zastosowanie jako urządzenia do powielania kart katalogowych /Firma "STIELOW" i "RENA" - NRF/.

V. Aparatura i materiały do przygotowywania matryc dla celów małej poligrafii

1. Litery i znaki do składania napisów i oznaczeń metodą odciśnięcia i przenoszenia na oryginał gotowej litery lub znaku, produkcji CSRS.
2. Kopiarka termiczna sporządzająca matryce do powielaczy spirytusowych, produkcji CSRS.
3. Urządzenie "Optype" do fotoskładu, za pomocą którego z jednego podłożonego tekstu można uzyskać fotokopię z wyrównanym prawym brzegiem /marginesem/, zmieniać w tekście rodzaj pisma /z prostego na pochyłe/ itp. /Firma "Erwin ETTENAUER" - Austria/.
4. Nowoczesne urządzenie do wypalania matryc stylonowych do powielaczy szablonowych, które kopiuje również oryginały półtonowe bez potrzeby używania rastra. /Firma "REX-ROTARY" - Dania/.
5. Automatyczna kamera reprodukcyjna dla celów małej poligrafii "Rotaprint Direkt-Kamera" sporządzająca w jednym cyklu pracy gotowe matryce offsetowe w formacie A4 lub A3 na specjalnym materiale "Verilith Folien" Modell RDK 304. Otrzymane matryce po wyjściu z kamery są gotowe do natychmiastowego użytku na powielaczu offsetowym. Czas sporządzenia matrycy ok. 1-2 minuty. /Firma "ROTAPRINT" - NRP/.

VI. Powielacze

1. Powielacz ręczny spirytusowy "CORONA ES-5", produkcji CSRS.
2. Powielacz ręczny szablonowy "CYKLOS 1 69", produkcji CSRS.
3. Elektryczny powielacz szablonowy "CYKLOS M XII", produkcji CSRS.
4. Powielacz offsetowy "ROMINOR 023", produkcji CSRS.
5. Powielacz offsetowy do formatu A3 "ROMAYOR 313", produkcji CSRS.
6. Powielacz offsetowy do formatu A2 "ADAST DOMINANT", o wydajności do 9 000 kopii na godzinę, produkcji CSRS.

7. Pełny zestaw powielaczy spirytusowych - od zwykłych prostych do wysoce zautomatyzowanych i wierszowych oraz wyposażonych w specjalną "pamięć", według zadanego systemu pracy. /Firma "ORMIG" - Berlin Zach./.

VII. P o m o c n i c z y s p r z ę t i n t r o l i g a t o r s k i

1. Przyrząd /uchwyt/ do oprawiania pojedynczych kart w broszury i książki, przy zastosowaniu specjalnych klejów, produkcji CSRS.
2. Zszywacze ręczne, które umożliwiają zszywanie materiałów /luźnych kartek/ do 15 mm grubości, przy czym wymagany jest bardzo lekki nacisk ręki./Firma "NOVUS" - NRF/.
W Polsce zszywacze te /wg oświadczenia przedstawiciela firmy/ rozprowadza CTH "Metronex".

VIII. S p r z ę t i m e b l e d l a b i u r i b i b l i o t e k

1. Zestawy metalowych mebli biurowych i szaf kartotekowych, produkcji CSRS.
2. Specjalne przesuwane regały biblioteczne na książki, umożliwiające maksymalne wykorzystanie powierzchni użytkowej bibliotek względnie archiwów. /Firma "MAUSER" - NRF/.

X

Wszelkie materiały informacyjne dotyczące wystawy "Repro 72" są dostępne do wglądu dla zainteresowanych w Pracowni Technik Dokumentacyjnych i Informacyjnych Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN /mgr inż. Z.Klawender/ w Warszawie, ul. Nowy Świat 72 /Pałac Staszica/ pokój nr 18, tel.26-52-31 w. 31.

Zbigniew Klawender

VII MIĘDZYNARODOWY KONGRES CYBERNETYKI
/VII INTERNATIONAL CONGRESS ON CYBERNETICS/

Międzynarodowe Towarzystwo Cybernetyki organizuje Międzynarodowy Kongres Cybernetyki w Namur /Belgia/ w dniach 10-15 września 1973 r. W Kongresie mogą uczestniczyć wszystkie osoby zainteresowane rozwojem i zastosowaniem cybernetyki. Obrady Kongresu toczyć się będą w języku angielskim i francuskim. Wszystkie osoby, które pragną wziąć udział w Kongresie, są proszone o zwrócenie się pisemnie do Sekretariatu Międzynarodowego Towarzystwa Cybernetyki - Palais des Expositions, Place André Rijckmans, Namur /Belgia/.

Autorzy referatów powinni podać tytuł pracy i załączyć jej streszczenie przesyłając pod adresem Sekretariatu, możliwie jak najszybciej /nie później niż do dnia 1 stycznia 1973 r./.

**BIBLIOGRAFIA ZAWARTOŚCI "BIULETYNU OŚRODKA DOKUMENTACJI
I INFORMACJI NAUKOWEJ PAN" ZA LATA 1962-1971**

Bibliografia uwzględnia wszystkie artykuły, recenzje, doniesienia, streszczenia oraz notki z kroniki, zamieszczone w "Biuletynie ...". Pominęto jedynie stałą powtarzającą się w każdym numerze rubrykę "Ważniejsze przepisy prawne dotyczące dokumentacji i informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej" oraz rubrykę "Wybrane materiały bibliograficzne" zamieszczoną w kilku początkowych zeszytach.

Opis bibliograficzny sporządzony został według obowiązujących przepisów. Obejmuje on nazwisko i imię autora, tytuł pracy, rok wydania "Biuletynu", numer bieżący oraz w nawiasach / / kolejny numer, wiadomości o streszczeniach angielskich. Przy recenzjach podano pełny opis bibliograficzny recenzowanej pracy, a następnie nazwisko i imię recenzenta, tytuł recenzji i dane dotyczące "Biuletynu", w którym ukazała się recenzja.

Układ bibliografii jest systematyczny, dwustopniowy. W ramach działów i poddziałów zastosowano układ alfabetyczny, przy czym w pierwszej kolejności umieszczono artykuły problemowe, potem recenzje i omówienia /oddzielone znakiem "x", a na końcu komunikaty i doniesienia z kroniki /oddzielone znakami "x x"/.

Wiadomości uzupełnione przez autora bibliografii zostały podane w nawiasach kwadratowych [] .

Bibliografię uzupełnia indeks nazwisk oraz rozszyfrowanych kryptonimów autorów.

W Y K A Z D Z I A Ł Ó W

I. ZAGADNIENIA OGÓLNE INFORMACJI NAUKOWEJ I DOKUMENTACJI	125
II. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W ZAKRESIE INFORMACJI NAUKOWEJ	127
Kongresy i zjazdy międzynarodowe,.....	129
III. METODYKA PRAC DOKUMENTACYJNO-INFORMACYJNYCH	132
Systemy informacyjno-wyszukiwawcze	133
Klasyfikacja i indeksowanie dokumentów	135
Tezsurusy	136
Mechanizacja i automatyzacja	137
Źródła informacji	140
Potrzeby użytkowników informacji	145
Reprografia	146
IV. SZKOLENIE PRACOWNIKÓW INFORMACJI NAUKOWEJ	148
Polska	148
Inne kraje	151
V. INFORMACJA NAUKOWA W POLSCE	151
Zagadnienia ogólne	151
Informacja naukowa w PAN	152
Działalność ODIIN PAN	154
Informacja naukowa w szkołach wyższych	157
Informacja naukowa w poszczególnych naukach	158
VI. INFORMACJA NAUKOWA W RÓŻNYCH KRAJACH	160
Belgia	160
Bułgaria	160
Czechosłowacja	160
Francja	161
Indie	161
Japonia	161
Jugosławia	162
Niemiecka Republika Demokratyczna	162
Niemiecka Republika Federalna	162
Rumunia	163
Stany Zjednoczone	163
Szwajcaria	164
Węgry	164
Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich	164
INDEKS NAZWISK I KRYPTONIMÓW	165

I. ZAGADNIENIA OGÓLNE INFORMACJI NAUKOWEJ I DOKUMENTACJI

1. DUBININ M.M.: Ważne problemy wymiany informacji naukowej. Tłum. [z ros.] 1962 nr 1 s. 9-14.
Tłum. z: Vestnik Akademii Nauk SSSR. 1962 nr 4 s.40-43.
2. JAKUBOWSKA E.: Zagadnienia terminologii w działalności dokumentacyjnej. 1963 nr 2/3/ s. 4-10.
Na podst.art.: Schubert H.: Dokumentationsstellen und Terminologearbeit. "Dokumentation". 1961 H.6.
3. MARTHALER M.P.: O naukowym systemie kompleksowej służby informacyjnej. Tłum.: J.Thieme. 1966 nr 1/8/ s. 17-38.
4. RÓZSA G.: Proces przechodzenia nauki w bezpośrednią siłę wytwórczą a informacja naukowa. Tłum. [z węg.] 1965 nr 1/6 s. 3-24.
5. ŚLAMECKA V.: O modelu powszechnego systemu informacji w zastosowaniu do nauczania. Tłum. [z ang.]: B.Krygier. 1971 nr 2/19/ s.27-46, sum.
6. WYCZAŃSKA K.: Kierunki rozwoju informacji w naukach społecznych. 1971 nr 2/19/ s. 16-26, sum.
7. WYCZAŃSKA K.: O służbie informacji naukowej w naukach społecznych. 1966 nr 1/8/ s. 39-53.
8. WYCZAŃSKA K.: Przyszłość informacji naukowej w ujęciu tzw. Raportu Weinberga i Raportu Boutry. 1964 nr 2/5/ s. 27-30.
We Francji i w USA powołano komisje dla zbadania zagadnienia informacji naukowej. Na czele komisji: we Francji - prof. Boutry, w USA - A.M.Weinberg.
9. ZAGADNIENIA informacji naukowej. 1967 nr 2/11/ s. 3-5.
Tekst wypowiedzi prof.dr J.Groszkowskiego otwierającej dyskusję Rady Nauki i Techniki w dn. 16 VI 1967 r.

10. Foskett D.J., Reuck A. de, Coblans H.: Library Systems and Information Services. Proceedings of the Second Anglo-Czech Conference of Information Specialists. London 1970 ss.146, ilustr.
Omów.: FLAK H.: Systemy biblioteczne i ośrodki informacji. 1970 nr 2/17/ s. 101-102.
11. Informacija v naučnych issledovanijach. [Oprac.]: Zloževskij S.E.,...[i in.] "Naukova Dumka" Kiev 1969 ss. 288, ilustr.
Rec.: KRYGIER B.: Informacja w badaniach naukowych. 1970 nr 1/16/ s. 79-81.
12. Licklider J.C.R.: Libraries of the Future. Cambridge, Mass. 1965 ss. 204.
Rec.: STOLARSKA E.: Biblioteki przyszłości. 1969 nr 1/14/ s. 140-143.
13. Posobiye po referirovaniju i redaktirovaniju naučno-tehničeskoj literatury. [Oprac.]: V.I.Gorkova, T.V.Muranivskij, Moskva 1964, VINITI ss. 267.
Omów.: 1964 nr 2/5/ s. 44-46.
14. Schmoll G.: Wortschatz und Technologie der Information und Dokumentation. VEB Bibliographisches Institut. Leipzig 1967 ss. 160.
Rec.: SIKORSKI D.: Zagadnienie terminologii w dziedzinie dokumentacji i informacji naukowej. 1968 nr 2/13/ s. 88-91.
15. Terminologičeskij slovar po naučnoj informacii. Moskva 1966 VINITI ss. 506.
Rec.: KRYGIER B.: Słownik terminologiczny informacji naukowej. 1967 nr 2/11/ s. 111-115.
16. Zasady typowego opracowania edytorskiego naukowych wydawnictw ciągłych. Warszawa PWN 1964 ss. 135.
Rec.: GROSZYŃSKA J. 1964 nr 2/5/ s. 47-48.

II. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W ZAKRESIE INFORMACJI NAUKOWEJ

17. BERO B.: Działalność FID w 1967 roku. 1968 nr 2/13/ s.91-96.
Oprac. na podst.: Report of the Secretary General on the Activities of FID in 1967.
18. DEMBOWSKA M.: Współpraca międzynarodowa w zakresie dokumentacji nauk społecznych. 1965 nr 1/6/ s. 57-61.
19. LESKI K.: Wystawa "Inforga 65" w Moskwie. 1965 nr 2/7/ s. 17-23.
Wystawa środków mechanizacji i automatyzacji informacji.
20. ŁUBIEŃSKA M.: Światowy system informacji naukowej. 1969 nr 2/15/ a. 3-9, sum.
Oprac. na podst.: Pérez-Victoria A.: Vers l'établissement d'un système mondial d'information scientifique: projet commun ICSU/UNESCO, "Bulletin de l'UNESCO à l'attention des bibliothèques". Vol. 23, 1969 No 1 p. 2-8.
21. ŁUGOWSKI B.: Problemy tworzenia systemu informacji w naukach społecznych w ramach wielostronnej współpracy akademii nauk krajów socjalistycznych. 1971 nr 2/19/ s. 3-15.
Referat wygłoszony na konferencji przedstawicieli ośrodków informacji naukowej w dziedzinie nauk społecznych, w Dreźnie w dn. 14-19 XI 1971 r.
22. MORSZTYNKIEWICZOWA I.: Biblioteki specjalne i ich znaczenie w układzie IFLA-FID. 1968 nr 1/12/ s. 23-32.
23. WYCZAŃSKA K.: Urządzenia biblioteczne na wystawie "Inforga 65". 1965 nr 2/7/ s. 51-54.
24. WISOCKI A.: FID przed nowym programem. 1964 nr 2/5/ s. 21-25.
25. WISOCKI A., TOCATLIAN J.: Światowy system informacji naukowej. Flum. [z ang.] J.Radożycki. 1971 nr 2/19/ s. 47-56, sum.

26. ŻEROMSKA F.: European Translations' Centre. 1966 nr 1/8/
s. 90-93.

Omówienie działalności ETC.

x x

27. A.P.: Przyjazdy zagranicznych specjalistów do Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN oraz wyjazdy zagraniczne pracowników ODIIN w pierwszej połowie 1966 r. 1966 nr 1/8/ s. 97-99.

28. B.B.: Nowy system dokumentacji Euratomu. 1967 nr 2/11/ s. 148-149.

Według die Welt Nr 199, 28 August 1967. Brüsseler Dokumentations - System schließt eine Lücke.

29. BIURO Wykonawcze Międzynarodowego Komitetu dla spraw Dokumentacji Nauk Społecznych... 1963 nr 1/2/ s. 70.

Według FID-News Bulletin 1962 No 11, November.

30. DOKUMENTACJA nauk społecznych. 1963 nr 1/2/ s. 69-70.

Komunikat wg FID-News Bulletin 1962 No 6, June s. 19.

Dotyczy założenia na zlecenie UNESCO Komitetu dla Spraw Dokumentacji Nauk Społecznych.

31. LESKI K.: Międzynarodowy Salon Informatyki, Łączności i Organizacji Pracy Biurowej - SICOB /Salon International de l'Informatique de la Communication et de l'Organisation du Bureau/ Paryż 25 IX - 2 X 1971. 1971 nr 2/19/ s. 108-119.

32. MIĘDZYNARODOWE Stowarzyszenie Dokumentalistów w Paryżu. 1963 nr 1/2/ s. 71-72.

Komunikat wg Scientific Information Notes. 1962 No 5 s. 2.

33. WSPÓŁPRACA między Polską a Węgierską Akademią Nauk w zakresie informacji naukowej. 1965 nr 2/3/ s. 54.

zob. też poz.: 215, 237, 254, 255, 256, 263, 264

Kongresy i zjazdy
międzynarodowe

34. LESKI K.: Międzynarodowe sympozjum w Moskwie. 1965 nr 2/7 s. 3-10.
Odkryło się w dn. 10-15 VI 1965 r.; dot. kompleksowej obróbki, wyszukiwania, wyjścia i przekazywania informacji na odległość.
35. LESKI K.: Sympozjum "Perfo 66". 1967 nr 1/10/ s. 69-76.
Sympozjum odbyło się w Warszawie w dn. 5-9 XII 1966 r.
36. WYCZAŃSKA K.: Mechanizacja w naukach społecznych. Referaty czeskich historyków na sympozjum w Moskwie. 1965 nr 2 7/ s. 11-16.
Sympozjum odbyło się w dn. 10-15 VI 1965 r.
37. WYKAZ referatów i komunikatów wygłoszonych na sympozjum "Perfo 66". 1967 nr 1/10/ s. 77-80, tabl. 1.
Sympozjum odbyło się w Warszawie w dn. 5-9 XII 1966 r.; udział wzięli przedstawiciele państw członkowskich RWPG.
- X X
38. A.K.: Obrady sekcji I - nauk technicznych - na sympozjum pracowników informacji naukowej w Smolenicach. 1967 nr 2/11/ s. 125-127.
Sympozjum polsko-czechosł. odbyło się w dn. 22 X - 26 X 1967 r.
39. A.K.: Międzynarodowe sympozjum teoretycznych podstaw informacji. 1970 nr 2/17/ s. 123-130.
Sympozjum odbyło się w Moskwie w dn. 23-26 VI 1970 r.
40. A.P.: VI Kolokwium informacji i dokumentacji w Oberhofie. 1969 nr 2/15/ s. 89-91.
Kolokwium odbyło się w dn. 19-21 XI 1969 r.
41. A.P.: XXIV Kongres Międzynarodowego Stowarzyszenia Filmu Naukowego. 1971 nr 2/19/ s. 121-122.
Kongres odbył się w Brukseli w dn. 12-16 X 1970 r.

42. A.S.: Obrady sekcji IV - nauk społecznych: historii i literaturoznawstwa - na sympozjum pracowników informacji naukowej w Smolenicach. 1967 nr 2/11/ s. 131-132.
Symposium polsko-czechosł. odbyło się w dn. 22-26 X 1967 r.
43. A.W.: XXXII Konferencja FID w Hadze. 1966 nr 2/9/ s. 114-120.
Konferencja odbyła się w dn. 12-24 IX 1966 r.
44. A.W.: Kongres FID w Waszyngtonie. 1965 nr 2/7/ s. 113-118.
Kongres odbył się w dn. 10-15 X 1965 r.
45. A.W.: XXXIII Konferencja FID i Międzynarodowy Kongres Dokumentacji w Tokio. 1967 nr 2/11/ s. 139-143.
Konferencja i Kongres odbyły się w dn. 12-22 IX 1967 r.
46. H.G.: Obrady sekcji III - nauk matematyczno-fizycznych i chemicznych - na sympozjum pracowników informacji naukowej w Smolenicach. 1967 nr 2/11/ s. 129-131.
Symposium polsko-czechosł. odbyło się w dn. 22-26 X 1967 r.
47. H.G., B.M.: Seminarium z zakresu automatycznego przetwarzania informacji w przedsiębiorstwach i administracji. 1970 nr 2/17/ s. 120-122.
Seminarium zorganizowane przez IFIP w Rocquencourt pod Paryżem w okresie 16 I - 27 VI 1970 r.
48. K.L.: Berlińskie sympozjum: Rozwój systemów deskryptorowych i ich zastosowanie przy wyszukiwaniu informacji. 1966 nr 1/8/ s. 103-104.
49. K.L.: Konferencja: Dokumentacja zagadnień dokumentacji. 1965 nr 2/7/ s. 118-121.
Konferencja odbyła się w Marsylii w dn. 1-3 XII 1965 r.
50. K.L.: Międzynarodowa konferencja w sprawie podstaw dla wymiany informacji o informacji. 1968 nr 1/12/ s. 79-81.
Konferencja odbyła się w Marsylii w dn. 15-18 I 1968 r.

51. K.L.: Międzynarodowa konferencja - sympozjum na temat lingwistyki stosowanej. 1967 nr 2/11/ s. 143-147.
Konferencja odbyła się w Grenoble w dn. 23-25 VIII 1967r.
Dot. badań językoznawczych w oparciu o maszyny matematyczne.
52. K.L.: Zebranie Międzynarodowego Komitetu Dokumentacji w naukach społecznych. 1965 nr 1/6/ s. 109-111.
Zebranie odbyło się w Warszawie w dn. 5-7 I 1965 r.
53. K.M.: Obrady sekcji V - nauk społecznych: filozofii, ekonomii i prawa na sympozjum pracowników naukowych w Smolenicach. 1967 nr 2/11/ s. 132-134.
Sympozjum polsko-czechosł. odbyło się w dn. 22 - 26 X 1967 r.
54. K.W.: Konferencja przedstawicieli ośrodków informacji i dokumentacji w dziedzinie nauk społecznych krajów socjalistycznych w Dreźnie. 1971 nr 2/19/ s. 119-121.
Konferencja odbyła się w dn. 14-20 XI 1971 r.
55. XXVIII Konferencja FID w Hadze. 1963 nr 1/2/ s. 61-62.
Konferencja odbyła się w dn. 24-29 IX 1962 r.
56. MATERIAŁY z sympozjum w Świnoujściu. 1966 nr 2/9/ s. 122-123.
Sympozjum polsko-czechosł. odbyło się w dn. 25 - 28 V 1966 r.
Dot. pracy informacyjnej w placówce naukowej.
57. PIETRZAK A.: V Festiwal Filmów Technicznych w Budapeszcie 1970 nr 1/16/ s. 120-123.
Festiwal odbył się w dn. 9-18 IV 1970 r.
58. PIETRZAK A.: XXIII Kongres i Festiwal Międzynarodowego Stowarzyszenia Filmu Naukowego w Dreźnie, 11-19 IX 1969. 1970 nr 1/16/ s. 112-120.
59. POSIEDZENIE grupy roboczej do spraw informacji przy RWPg. 1963 nr 1/2/ s. 61.
Posiedzenie odbyło się w Warszawie w dn. 27-29 XI 1962 roku.

60. POSIEDZENIE Stałej Komisji RWPg w Warnie. 1964 nr 2/5/ s. 57-58.

Posiedzenie odbyło się w dn. 14-19 IX 1964 r. Obradowała Komisja do spraw informacji naukowo-technicznej.

61. TRZECIE sympozjum polsko-czechosłowackie. 1970 nr 2/17/ s. 116-120.

Sympozjum odbyło się w Zakopanem w dn. 12-15 X 1970 r.; dot. stanu i potrzeb informacji w naukach społecznych.

62. W.Ś.: Obrady sekcji II - nauk biologicznych i medycznych - na sympozjum pracowników informacji naukowej w Smolniecach. 1967 nr 2/11/ s. 127-129.

Sympozjum polsko-czechosł. odbyło się w dn. 22 - 26 X 1967 r.

63. ZEBRANIE Komisji Szkoleniowej Międzynarodowej Federacji Dokumentacji /FID/TD/. 1964 nr 1/4/ s. 51-52.

Zebrańie odbyło się w Warszawie w dn. 21-23 V 1964 r.

zob. też poz.: 95, 118, 177, 289, 233, 236

III. METODYKA PRAC DOKUMENTACYJNO-INFORMACYJNYCH

64. ANTONIEWICZ J.: Struktura popytu na wiadomości naukowe jako czynnik kształtujący metody ośrodków informacji. /Artykuł dyskusyjny/. 1970 nr 2/17/ s. 3-29, sum.
65. LESKA M.: Projekt jednolitych zasad opracowywania streszczeń autorskich. 1971 nr 1/18/ s. 13-24, sum.
66. LUDSKANOV A.: O pewnych lingwistycznych i matematycznych problemach przetwarzania informacji zakodowanej w językach naturalnych. Tłum. [z ros.]: B.Wdowczyk. 1970 nr 1/16/ s. 3-31, sum.

67. POLUŠKIN V.A.: Zagadnienia normalizacji podstawowych po-
taci dokumentów pochodnych. Tłum. [z ros.]: H.Kaczanowska.
1967 nr 2/11/ s. 28-37.
68. ROŻAŃSKA W.: Zebranie naukowe typu szkoleniowego jedną z
form informacji naukowej. 1971 nr 1/18/ s. 30-48, sum.
Referat wygłoszony na Międzynarodowym Sympozjum na te-
mat: Teoretyczne podstawy informacji. Sympozjum odbyło
się w Moskwie w dn. 23-26 VI 1970 r.
69. TOMAN J.: Redukowanie tekstów dokumentów. Tłum. [z czes.]:
W.Smoczyński. 1970 nr 1/16/ s: 52-61, sum.
70. ZVERHINSKIJ S.M., VOVKANYČ S.I.: Przygotowywanie i realiza-
cja konferencji naukowo-technicznych metodą sieciową. Tłum.
z [ros.]: W.Rożańska. 1971 nr 1/18/ s. 49-57 + tabl. 1,
sum.

x

71. Loosjes Th.P.: On Documentation of the Scientific Literatu-
re. London 1967. Butterworths ss. 165. /Tłum. z niem. A.J.
Dickson/.
Rec.: FLAK H.: Dokumentacja piśmiennictwa naukowego. 1968
nr 2/13/ s. 86-88.

zob. też poz.: 49

S y s t e m y i n f o r m a c y j n o -
- w y s z u k i w a w c z e

72. GÓRNIAKOWA H.: Niektóre ważniejsze systemy prowadzenia do-
kumentacji. 1968 nr 1/12/ s. 33-42.
73. PRUSZYŃSKI J.: Niektóre zagadnienia gromadzenia i wyszuki-
wania informacji w zakresie aktów normatywnych. 1971 nr
1/18/ a. 87-90.

74. Allegre M.: Du bon usage de l'informatique et du Plan Calcul. "Revue Française de l'Electricite" 1969 nr 224 s.11-17.
Omów.: WIŚNIEWSKA M.: O właściwym wykorzystaniu informacji i Plan Calcul. 1971 nr 2/19/ s. 91-97.

Plan Calcul ma na celu stworzenie takich warunków, aby możliwe było narodzenie się i rozwój francuskiego przemysłu informatycznego.

75. Data/ Information Availability. Ed. by R.I.Cole. London 1966 Academic Press ss. 183.

Omów.: TUDRUJ M.: Gromadzenie i wyszukiwanie informacji. 1969 nr 1/14/ s. 134-138.

Omówienie referatów zawartych w książce.

76. Hopcroft J.E., Ullman J.D.: Formal Languages and their Relation to Automata. Reading, Mass. 1969 Addison-Wesley Publishing Company ss. 242, ilustr.

Rec.: STOLARSKA E.: Języki formalne i automaty. 1970 nr 2 /17/ s. 97-99.

77. Informacionno-poiskovaja sistema dlja zakonodatel'nogo materiala. [Oprac.]: I.Sildmaie, [i in.] Izvestja Vysšich Učebnych Zavedenij "Pravovedenie" 1970 nr 4 s. 102-105.

Rec.: PRUSZYŃSKI J.P.: System informacyjny-wyszukiawczy materiałów ustawowych. 1971 nr 2/19/ s. 100-102.

78. Informacionno-poiskovyje sistemy ich razrabotka i primenene. Pod red.: O.F.Korjakovoj, i in. Minsk 1969 Beloruskij naučno-issledovanijskij gosplana BSSR s. 108, ilustr. bibliogr.

Omów.: FLAK H.: Systemy wyszukiwania informacji - Opracowywanie oraz możliwości stosowania. 1969 nr 2/15/ s. 65-66.

79. Lancaster W.F.: Information Retrieval Systems. Characteristics, testing and evaluation. John Wiley and Sons, New York 1968 ss. 222, ilustr.

Rec.: STOLARSKA E.: Badania i ocena efektywności systemów wyszukiwania informacji. 1971 nr 1/18/ s. 78-82.

80. Mechanized Information Storage, Retrieval and Dissemination. Proceedings of the FID/IFIP Joint Conference. Roma, June 14-17, 1967. Ed. by K.Samuelson. Amsterdam 1968 North-Holland Publishing Company 8° ss. 729.

Rec.: STOLARSKA E.: Zmechanizowane przechowywanie, wyszukiwanie i rozpowszechnianie informacji. 1969 nr 2/15/ s.58-62.

81. Proceedings of the First Cranfield International Conference on Mechanized Information Storage and Retrieval Systems. College of Aeronautics, Cranfield 29-31 August 1967. Ed.: C.W. Clewerdon Oxford 1968 Pergamon Press 8° ss. 173. "Information Storage and Retrieval". Vol. 4 nr 2 s. 83-256. Omów.: STOLARSKA E.: Zmechanizowane systemy przechowywania i wyszukiwania informacji. 1969 nr 2/15/ s. 62-65.

zob. też poz.: 35, 48, 108

K l a s y f i k a c j a i i n d e k s o w a n i e d o k u m e n t ó w

82. DOBROWOLSKI Z.: Analiza układów klasyfikacyjnych stosowanych w ośrodkach dokumentacji naukowej. 1963 nr 1/2/ s. 4-15.

83. KOZŁOWSKA T.: Klasyfikacja fasetowa w dziedzinie ochrony przyrody. Schemat eksperymentalny. 1968 nr 2/13/ s.37-41.

84. LANG W.: Klasyfikacja i systematyzacja nauk prawnych. 1970 nr 2/17/ s. 30-54, sum.

85. SUSKI A.: Katalog syntetyczny. 1963 nr 2/3/ s. 11-23.

86. SUSKI A.: Klasyfikacja setna na tle ogólnej teorii bibliotecznych klasyfikacji hierarchicznych równomiernych o podstawie 10^m. 1964 nr 1/4/ s. 21-29.

87. TOMAN J.: System bazel słownych i ich koordynacja /Uniters-coordinate indexing/ oraz możliwości zastosowania tego systemu. [Tłum. z czes.]. 1964 nr 1/4/ s. 3-9.

88. Dobrowolski Z.: Budowa klasyfikacji. Warszawa PWT 1956.
Tegoż: Étude sur la construction des systèmes de classification.
Gauthier-Villars Paris, PWN - Ed.Scientifiques de Pologne 1964.
Rec.: WÓJCIK T.: Zalecenia klasyfikacyjne Zygmunta Dobrowolskiego. 1965 nr 1/6/ s. 85-91.
Polem.: DOBROWOLSKI Z.: Uwagi do wypowiedzi dr T. Wójcika. Tamże s. 92.
89. Library and Information Science Abstracts. The Library Association. London 1969- 4°.
Rec.: BUDZANOWSKA M.: Nowa klasyfikacja bibliotekoznawstwa i informatyki w angielskim przeglądzie piśmiennictwa o książce. 1970 nr 2/17/ s. 82-97.
Do roku 1969 czasopismo nosiło inny tytuł: Library Science Abstracts.

T e z a u r u s y

90. BAUER G.: Kilka refleksji na temat utworzenia systemu tezaurusów dla całej dziedziny chemii. [Tłum. z niem.] 1966 nr 1/8/ s. 9-16.
91. BELLERT I., WOJTASIEWICZ O.A.: W sprawie definicji i systemu struktury tezaury. 1970 nr 2/17/ s. 69-76, sum.
92. ŠAŠKOVÁ V.: Uwagi na temat tezaurusów technicznych. Tłum. [ze słow.]: L.Kucharczyk. 1968 nr 1/12/ s. 3-13.
93. STOLARSKA E.: Tezaurus terminów technicznych i naukowych EJC [Engineers Joint Council] w zmienionym wydaniu. 1971 nr 2/19/ s. 57-67, sum.

94. Lăzărescu G.: Introducere în metoda de indexare coordonată. Academia Republicii Socialiste România - Centrul de Do-

kumentare științifică. București 1966 ss. 119.

Rec.: ŚWITALSKI Z. 1966 nr 2/9/ s. 99-100.

Dotyczy opracowania tezaurusów. Omówiona metoda indeksowania koordynowanego.

X X

95. B.K.: Międzynarodowa konferencja: Ogólne zasady tezaurusów. Warszawa 23-27 marca 1970. 1970 nr 1/16/ s. 106-110.

96. K.L.: Tezaurus z zakresu informacji naukowej. 1966 nr 2 /9/ s. 113-114.

M e c h a n i z a c j a i a u t o m a t y z a c j a

97. GARDIN J.C.: Automatyzacja wyszukiwania dokumentów. Uniwersalny model "SYNTOL". [Tłum. z franc.] 1970 nr 1/16/ s. 32-51, sum.

Znaczenie języka "SYNTOL" jako systemu uniwersalnego.

98. LESKI K.: O mechanizacji procesu informacyjnego. 1964 nr 1/4/ s. 14-20.

99. MERTA A., TOMAN J.: Projekt "INDORES" [informační dokumentační - resersní soustava] - mechaniczna selekcja informacji. [Tłum. z czes.] 1966 nr 2/9 s. 19-38.

100. PRUSZYŃSKI J.P.: Zagadnienia zastosowania nowoczesnej techniki obliczeniowej w naukach i praktyce prawnej Jugosławii. 1971 nr 2/19/ s. 97-100.

Opracowano na podstawie: Aleksić Ž.: Kibernetika i pravne discipline. "Pravni Život" 1970, nr 5 s.20-35; Milić B.: Pravni informacioni sistem kao sredstvo primene savremene tehnologije u oblasti prava. op. cit. s. 35-48; Šturm L.: Opšti pojmovi o automatskoj obradi podataka i uvootenja automatizacije u javnoj upravi. op.cit. s. 48-57; Horak J.: Mrežni plan kao sredstvo kontrole i pravne pomoći. op.cit. s. 62-68; Petrović M.: Vreme komputera i interes trenutka. op. cit. s. 69-79 Prohić M.: Komputerizacija prava i razvoj kadrova. op.cit. s. 57-62.

101. SCHRÖDER E.D.: Opracowanie niemieckiej bibliografii z zastosowaniem elektronicznego przetwarzania danych. Tłum. [z niem.]: M.Horodyska. 1969 nr 2/15/ s. 30-38.
102. STOLARSKA E.: Przykład selektywnego rozpowszechnienia informacji z wykorzystaniem maszyny matematycznej. 1969 nr 2/15/ s. 17-29, sum.
Opracowano na podstawie artykułów: Anthony L.J., Cheney A.G., Whelan E.K.: Some Experiments in the Selective Dissemination of the Information in the Field of Plasma Physics. "Information Storage and Retrieval." vol. 4: 1968 nr 2 s. 187-200.
Anthony L.J., Carpenter D.H., Cheney A.G.: Selective Dissemination of Information Using a KDF 9 Computer. "Aslib Proceedings" vol. 20:1968 nr 1 s. 40-64.
103. ŠVANKMAJER M.: Problemy maszynowego wyszukiwania informacji w dziedzinie historii. Tłum. [z czes.]: A.Luberadzka. 1967 nr 1/10/ s. 58-67.
104. TELL B.V.: Podstawy sporządzania zapisów bibliograficznych za pomocą EMC [Elektroniczna Maszyna Cyfrowa] w oparciu o uogólniony system programów "ABACUS" [Ab Atomenergi Computerized User-oriented Services]. Tłum. [z ang.]: A.Malinowski. 1968 nr 1/12/ s. 14-22.
105. WNEK S.: Zagadnienie małej mechanizacji informacji na wystawie "Inforga 65". 1965 nr 2/7/ s. 37-50.

x

106. American Documentation. Published quaterly by American Documentation Institute. Washington 1950- , 4°. Omów.: GIESZEWSKA T. 1965 nr 2/7/ s. 99-102.
107. Charley Del Marmol : Le traitement électronique de la documentation juridique. Études et documents du CNBOS. No 290 Bruxelles 1967 ss. 16.
Rec.: MATUSIAK B.: Zastosowanie elektroniki w dokumentacji prawniczej. 1969 nr 1/14/ s. 129-134.

108. Computer Based Information Retrieval System. Ed. by D. Houghton. London 1968 Clive Bingley ss. 136.
Omów.: STOLARSKA E.: Zautomatyzowane systemy wyszukiwania informacji. 1971 nr 2/19/ s. 82-87.
Referaty wygłoszone na sympozjum w Liverpoolu w 1968 r.
109. Henley J.P.: Computer - based Library and Information Systems. London 1970 Macdonald ss. 84.
Omów.: STOLARSKA E.: Wykorzystanie komputerów w bibliotekach i informacji naukowej. 1971 nr 2/19/ s. 87-91.
110. Hopcroft J.E., Ullman J.D.: Formal Languages and their Relation to Automata. Reading, Mass. 1969 Addison-Wesley Publish. Company ss. 242, ilustr.
Rec.: STOLARSKA E.: Języki formalne i automaty. 1970 nr 2/17/ s. 97-99.
111. Information Retrieval. A Critical View. Ed. by George Schecter Washington 1967 Thomson Book Company 8° ss. 282.
Rec.: STOLARSKA E.: Nowoczesne systemy wyszukiwania informacji. 1969 nr 1/14/ s. 138-140.
112. Kaufmann H.: Informations Verarbeitung und Automatisierung. R. Oldenburg Verlag München und Wien 1966 s. 72.
Rec.: SIKORSKI D.: Przetwarzanie informacji i jej automatyzacja. 1968 nr 1/12/ s. 55-56.
113. Indskanov A.: Preveždat čovekyt i mašinata. Sofia 1967 Nauka i izkustvo ss. 156.
Rec.: KARPIŃSKA H.: Problemy przekładu maszynowego. 1968 nr 2/13/ s. 83-86.
114. Meadow Ch.T.: The Analysis of the Information Systems. A Programmer's Introduction to Information Retrieval. J. Wiley and Sons, Inc., New York 1967 ss. 301.
Rec.: STOLARSKA E.: O stosowaniu elektronicznej techniki obliczeniowej w informacji naukowej. 1968 nr 1/12/ s. 53-54.

115. Melčuk I.A., Ravič R.D.: Avtomatičeskij perevod 1949-1963. Kritikobibliografičeskij sprevočnik. Moskva 1967 Vsesojuznyj Institut Naučnoj i Techničeskoj Informacii, ss. 517.
Rec.: PLAK H.: Bibliografija literatury o maszynowym przekładzie. 1968 nr 1/12/ s. 50-52.
116. Salton G.: Automatic Information Organisation and Retrieval. Mc Graw-Hill Book Company New York 1968 ss. 514.
Rec.: STOLARSKA E.: Automatyczne organizowanie i wyszukiwanie informacji. 1971 nr 1/18/ s. 83-86.

X X

117. NOWOŚCI w dziedzinie techniki reprograficznej. 1962 s.61-62.

Informacja o ciekawszych aparaturach i urządzeniach oraz przyborach laboratoryjnych dla dokumentacji.

118. ROŻAŃSKA W.: Maszyna matematyczna instrumentem badań naukowych. /Ogólnokrajowe Sympozjum Naukoznawcze - Jabłonna 1-3 grudzień 1969 r./. 1969 nr 2/15/ s. 73-81.

zob. też poz.: 19, 34, 47, 51, 66, 76, 80, 81, 184, 246, 306

Ź r ó d ł a i n f o r m a c j i

119. BAŃKOWSKA J., SKWARNICKA Z.: Informator o bibliotekach i ośrodkach informacji naukowej regionu krakowskiego. 1970 nr 1/16/ s. 97-101.
120. GÓRNIĄKOWA H.: Źródła informacji w dziedzinie chemii. 1966 nr 1/8/ s. 55-69.
121. GÓRNIĄKOWA H., LANGE H.: Analiza długości trwania cyklu wydawniczego i aktualności literatury cytowanej w kilku czasopiśmiech polskich z dziedziny chemii. 1968 nr 2/13/ s. 42-49.

122. GÓRNIAKOWA H., ZIEMBA W.: Kilka uwag na temat czasopism z dziedziny chemii. 1969 nr 2/15/ s. 47-50, sum.
123. KRASICKI J.: Uwagi na temat informacji naukowej na podstawie "Informators o wynikach zakończonych badań naukowych w rolnictwie, leśnictwie i technologii rolno-spożywczej". 1970 nr 1/16/ s. 62-71, sum.
124. KRÓLIKOWSKA A.: Analiza ciągłości informacyjnej i cyklu wydawniczego polskich czasopism naukowych z zakresu mechaniki teoretycznej i stosowanej. 1968 nr 2/13/ s. 50-62.
125. MLICZEWSKA R.: Zbiory graficzne jako źródło informacji. /Ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb nauk technicznych/. 1971 nr 1/18/ s. 58-68, sum.
126. NAŁĘCZOWA Z.: Niektóre charakterystyki czasopism prymarnych w dziedzinie fizyki. 1966 nr 2/9/ s. 101-103.
Na podstawie raportu International Council of Scientific Unions wydanego w Paryżu w czerwcu 1966 r. pt. Some Characteristics of Primary Periodicals in the Domain of the Physical Sciences.
127. OSTROWSKA T.: Próba analizy cyklu wydawniczego polskiego czasopiśmiennictwa medycznego. 1968 nr 2/13/ s. 63-69.
128. OSTROWSKA T.: Struktura polskich czasopism lekarskich i jej wartość informacyjna. 1969 nr 1/14/ s. 89-106, sum.
129. FLAK H.: Działy informacji w polskich czasopismach socjologicznych. /Ogólna charakterystyka/. 1969 nr 1/14/ s. 107-114, sum.
130. FLAK H.: Działy informacji w wybranych zagranicznych czasopismach socjologicznych. 1971 nr 1/18/ s. 25-29, tśl., sum.
131. FLAK H.: Kartoteka polskich prac badawczych z dziedziny informacji naukowej. 1970 nr 1/16/ s. 93-96.
Omówienie kartoteki sporządzanej w Pracowni Metodologii ODiIN PAN.

132. ASLIB [Association of Special Libraries and Information Bureau] Proceedings Incorporating Aslib Information. Published monthly by ASLIB. London 1949- , 8°. Omów.: OSTROWSKA T. 1966 nr 2/9/ s. 93-95.
133. Boletín del Instituto de Documentación e Información Científica y Técnica. [Miesięcznik wyd.] Academia de Ciencias de la República de Cuba. La Habana 1960- , 4°. Omów.: DĄBROWSKA J. 1965 nr 1/6/ s. 95-97.
134. Burkett J., Plumb Ph.: How to Find Out in Electrical Engineering. A Guide to Sources of Information. Oxford 1967 Pergamon Press 8° ss. 234.
Rec.: WRÓBLEWSKA S.: Przewodnik po źródłach informacji z dziedziny techniki elektronicznej. 1969 nr 1/14/ s. 143-145.
135. Dokumentation - Zeitschrift für Theorie und Praxis der Dokumentation- und Informationsarbeit. [Dwumiesięcznik wyd.] Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Institut für Dokumentation. Leipzig 1953- , 8°. [Od czerwca 1964 pod zm. tyt.]:
ZIID [Zentralinstitut für Information und Dokumentation] Zeitschrift Probleme der Information und Dokumentation in Wirtschaft und Wissenschaft. Berlin 1965- , 4°. Rec.: ŻEROMSKA P. 1966 nr 1/8/ s. 81-85.
136. Encyclopedia of Library and Information Science. Vol. 1: A to Assoc. Editors A. Kent, H. Lancour. New York 1968 M. Dekker 8° ss. 676, ilustr.
Rec.: STOLARSKA E.: Pierwsza encyklopedia z dziedziny bibliotekoznawstwa i nauki o informacji. 1970 nr 1/16/ s. 76-79.
137. FID-News Bulletin. General Secretariat of the International Federation for Documentation. The Hague 1951- , 4°. Omów.: SZALAKANI A. 1966 nr 2/9/ s. 97-98.

138. Handlist of Basic Reference Material for Librarians and Electronic Engineering. Com. by E.M.Codlin, 4 rev. issue, London I Aslib Electronics Group 1967.
Omów.: WRÓBLEWSKA S.: Źródła informacji z zakresu elektrotechniki i elektroniki. 1969 nr 2/15/ s. 67-68.
139. Informator o zagranicznych centrach informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej. CIINTE Warszawa 1966 s. 138 + XXXII.
Rec.: DOREMBOWICZ M.: O zagranicznych ośrodkach informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej. 1967 nr 2/11/ s. 119-121.
140. Journal of Documentation. Devoted to the Recording, Organization and Dissemination of Specialized Knowledge.
ASLIB London 1945- , 8°.
Omów.: CIESZEWSKA T. 1965 nr 1/6/ s. 101-102.
141. Microbiology Abstracts. Section A. Industrial and applied microbiology [Compiled and published by Information Retrieval Ltd.], London 1965- , 8°.
Section B. General Microbiology and Bacteriology. [Published monthly], London 1965- , 8° i Virology Abstracts. [Published monthly with an annual index by Information Retrieval Ltd.] London 1967- , 8°.
Omów. OSTROWSKA T. 1968 nr 1/12/ s. 56-57.
142. Nachrichten für Dokumentation. [Kwartalnik. Wyd.] Deutschen Gesellschaft für Dokumentation. Frankfurt am Main 1949- , 4°.
Rec.: CIESZEWSKA T., ŻEROMSKA F. 1965 nr 1/6/ s. 103-106.
143. Naučno-techničeskaja informacija. Gosudarstvennyj Komitet Soveta Ministrov SSSR po Koordinacii Naučno-techničeskich Rabot. Akademija Nauk SSSR. Vsesojuznyj Institut Naučnoj i Techničeskoj Informacii. Moskva 1963- , 4°.
Rec. PRAWDZICOWA D. 1964 nr 2/5/ s. 50-54.
144. Revue Internationale de la Documentation. [Kwartalnik Wyd.] Federation Internationale de la Documentation. La Haye, 4°.
Rec. CIESZEWSKA T. 1965 nr 1/6/ s. 98-100.

145. Signal'naja Informacija. Elektronika i ee primenene. Probnyj vypusk. 15-31 oktjabrja 1966 g. Moskva 1966 Akademijskij Nauchnyj Institut Naučnoj Informacii ss. 26.
Rec.: DOWIATT-PLAK H. 1967 nr 1/10/ s. 95-96.
146. Studii si cercetări de documentare și bibliologie. [Kwartalnik. Wyd.:] Centrul de Documentare Științifică al Academiei RPR și Biblioteca Academiei RPR. București 1964-80.
Omów.: ŚWITAŃSKI Z. 1965 nr 1/6/ s. 93-94.
147. Tudományos és műszaki tájékoztatás. Országos muszaki Könyvtar és Dokumentációs Központ. Budapest 1960- , 4°. Omów.: MROCZKO E. 1966 nr 1/8/ s. 86-89.
148. ZIID [Zentralinstitut für Information und Dokumentation]-Mitteilungen. Berlin 1964- , 8°. Rec.: ŻEROMSKA F. 1966 nr 1/8/ s. 79-80.
149. Zpravodaj pro útvarj vědeckých informací ČSAV [Československá Akademie Věd]. [Kwartalnik. Wyd.:] Patentové Středisko ČSAV. Praha 1964- , 8°. Omów.: DOREMBOWICZ M. 1964 nr 2/5/ s. 49.

x x

150. AIP /American Institute of Physics/ inauguruje opłaty za abstrakty. 1963 nr 1/2/ s. 72.
Komunikat wg Scientific Information Notes 1962 No 5 s. 2.
151. A.P.: Katalogi międzynarodowe filmów archeologicznych, etnograficznych i folklorystycznych. 1971 nr 1/18/ s. 101-102.
Wymienione katalogi powstały staraniem UNESCO.
152. BIBLIOGRAFIA bieżących przewodników bibliograficznych 1962 nr 1 s. 65.
Komunikat wg Aslib Proceedings vol. 14:1962 No 2.

153. DANE dotyczące zbiorów światowych periodyków biologicznych.
1963 nr 1/2/ s. 73.

Komunikat wg Scientific Information Notes 1962 No 5.

154. INFORMATOR o specjalistycznych bibliotekach nowojorskich.
1962 nr 1 s. 66.

Komunikat wg Aslib Proceedings. Vol. 14:1962 No 3.

155. INFORMATOR światowych wydawnictw medycznych. 1962 nr 1
s. 65-66.

Komunikat wg Aslib Proceedings. Vol. 14:1962 No 3.

156. M.D.: Informatory ODIIN o zagranicznych ośrodkach i źród-
łach informacji naukowej. 1964 nr 2/5/ s. 69-70.

157. M.D.: Zmiany w organizacji sprowadzania mikrofilmów z za-
graniczy. 1968 nr 2/13/ s. 105-106.

158. M.D.: Źródła informacji o naukowych czasopismach zagrani-
cznych. 1966 nr 2/9/ s. 121-122.

159. NOWA seria Ref[erativnogo] Żurnala . 1962 nr 1 s. 67-70.

160. WIEDZA o abstraktach w Stanach Zjednoczonych. 1962 nr 1
s. 66.

Komunikat wg FID News Bulletin. Vol. 12:1962 No 7.

zob. też poz.: 101, 106, 115, 225, 266

P o t r z e b y u z y t k o w n i k ó w i n f o r m a c j i

161. DOWGIRDOWA C.: Próba analizy potrzeb pracownika naukowe-
go w zakresie uzyskiwania informacji naukowej w Instytucie
Podstawowych Problemów Techniki PAN. 1967 nr 2/11/ s.91-95.

162. JAKOBSZE A.: Potrzeby użytkowników informacji naukowej w
wybranych zakładach Instytutu Fizyki PAN. 1967 nr 2/11/
s. 95-99.

163. KOWALEWSKI Z.: W sprawie potrzeb informacyjnych prscowni-
ków nauki. 1966 nr 2/4 s. 53-58.

164. KRÓLIKOWSKA A.: O analizie poczytności zbiorów. 1970 nr 2/17/ s. 77-81.
165. SIKORSKI D.: Pracownicy naukowcy Centrum Obliczeniowego PAN o potrzebach w zakresie informacji. 1967 nr 2/11/ s.100-104.
166. WYCZAŃSKA K.: Badanie potrzeb pracowników w zakresie informacji naukowej na terenie Polskiej Akademii Nauk. 1967 nr 2/11/ s. 88-90.
167. WYSOCKI A.: Potrzeby użytkowników informacji naukowej. /Ogólna charakterystyka stanu badań/. 1967 nr 2/11/ s. 61-81.

x

168. Holm B.E.: How to Manage Your Information. New York 1968 Feinhold Book Corporation 8° ss. 292, ilustr.
Rec.: STOLARSKA E.: Poradnik dla użytkowników informacji. 1970 nr 1/16/ s. 72-76.

x x

169. BADANIE potrzeb informacji w placówkach PAN. 1966 nr 2 /9/ s. 126.
Komunikat o rozpoczęciu badań przeprowadzanych przez ODiIN PAN.

zob. też poz.: 64, 289

R e p r o g r a f i a

170. DOREMBOWICZ M.: Reprodukacja dokumentów naukowych i wymiana mikrofilmów jako forma usług informacyjnych. 1969 nr 2/15/ s. 51-57, sum.
171. KLAENDER Z.: "Inforga 65" - dział aparatury reprograficznej. 1965 nr 2/7/ s. 25-36, tabl. 5.
Wystawa "Inforga 65" w Moskwie w 1965 r.

172. KLAWENDER Z.: "Photokina 66". 1966 nr 2/9/ s. 69-73.
Pod tą nazwą została zorganizowana w okresie od 1 X do 9 X 1966 r. w Köln wystawa światowa sprzętu fotograficznego i kinowego.
173. KLAWENDER Z.: Praktyczne wskazówki do wykonywania kopii dyfuzyjnych na kopiarkach typu Dokufu. 1968 nr 2/13/ a. 100-103.
174. NAWROCKI B.: Zagadnienia reprodukcji fotograficznej w prawie autorskim. 1967 nr 1/10/ s. 41-57.

X X

175. INSTYTUT technologii reprograficznej. 1962 nr 1 s. 65.
Komunikat wg Aslib Proceedings. Vol. 14:1962 No 1. Cel i data założenia instytutu.
176. K.L.: Seminarium szkoleniowe z zakresu prawa autorskiego związanego z reprodukcją dokumentów. 1966 nr 2/9/ s.124-126.
Seminarium odbyło się w Warszawie w dn. 17 XII 1966 r.
177. KLAWENDER Z.: Kursy barwnej fotografii organizowane przez Fabrykę Filmów ORWO w Wolfen /NRD/. 1964 nr 2/5/ s.66-68.
178. KLAWENDER Z.: Powołanie Zespołu Konsultantów do Spraw Ośrodków Reprograficznych P N i MOiSzw. 1968 nr 1/12/ s. 69-72.
Zespół powołano w dn. 6 III 1968 r. Skład i zadania zespołu.
179. KLAWENDER Z.: Wystawa "Repro 65". 1965 nr 1/6/ s.114-117.
Wystawa odbyła się w Londynie w dn. 15-19 III 1965 r. zorganizowana przez: The Drawing Office Manufacturers' and Dealers' Association. Wystawa w przeważającej części poświęcona była metodom szybkiego kopiowania dokumentów.
180. KONFERENCJA w sprawie reprodukcji dokumentów. 1964 nr 1 /4/ s. 43.

Konferencja odbyła się w Warszawie w dn. 11-12 XII 1963 r. Organizatorem był ODIIN PAN.

181. MIEDZYNARODOWY Kongres Reprografii. 1963 nr 1/2/ s. 70.
Komunikat o projektowanym kongresie. Według Bulletin de l'UNESCO á l'intention des bibliothèques. Vol.16: 1962 No 6.
182. NOWOŚCI z dziedziny techniki. 1964 nr 1/4/ s. 42-43.
Dot. nowego typu aparatu do sporządzania mikrokopii.
183. Z.K.: Aparatura mikrofilmowa firmy Carl Zeiss Jena. 1967 nr 2/11/ s. 149-152, tabl. 4.
184. Z.K.: Wystawa: Środki techniczne stosowane w dokumentacji i informacji w zakresie reprografii dokumentów i mechanizacji precyzyjnych. 1965 nr 2/7/ s. 137-139.
Wystawa zorganizowana przez ODIIN PAN w Warszawie w dn. od 2 XI do 6 XI 1965 r.

zob. też poz.: 117

IV. SZKOLENIE PRACOWNIKÓW INFORMACJI NAUKOWEJ

P o l s k a

185. DOWIATT-PLAK H.: Omówienie odpowiedzi na ankietę w sprawie akcji szkolenia w zakresie informacji naukowej w PAN i Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego. 1966 nr 2/8/ s. 59-67.
186. DZIADKIEWICZOWA B.: Stan faktyczny a potrzeby w zakresie szkolenia i doszkalania pracowników dokumentacji i informacji naukowej w Polsce. 1965 nr 1/6/ s. 25-26.
187. GÓRNIĄKOWA H.: O potrzebie seminariów w zakresie informacji naukowej. 1965 nr 1/6/ s. 69-71.

188. KROLL H., PIETRZAK A.: Program dwuletniego cyklu kursów szkoleniowych w zakresie informacji naukowej dla pracowników PAN i MOiSzW. 1968 nr 1/12/ s. 57-61.
189. LEITGEBER B., WYCZAŃSKA K.: Z zagadnień szkolenia pracowników dokumentacji i informacji. /Obecna sytuacja w Polsce/. 1964 nr 1/4/ s. 10-13.
W opracowaniu wykorzystano materiały zebrane przez B. Dziadkiewiczową.
190. PIETRZAK A.: Dwuletni program dokształcania pracowników informacji naukowej PAN i MOiSzW w latach 1968/1969. 1970 nr 1/16/ s. 87-92.
191. REMEROVA K.: Organizacja studium podyplomowego z zakresu informacji naukowej. 1967 nr 1/10/ s. 22-30.
Postulat zorganizowania studium.

X X

192. A.P.: Drugi dwuletni program dokształcania pracowników informacji naukowej PAN i MOiSzW w latach 1970/1971. 1970 nr 2/17/ s. 106-108.
193. A.P.: Dwuletni program dokształcania pracowników informacji naukowej placówek PAN i MOiSzW. 1971 nr 1/18/ s. 97-101.
194. A.P.: Kurs podstawowy z zakresu informacji naukowej./Warszawa 2-11 VI 1970/. 1970 nr 2/17/ s. 108-110.
195. A.P.: Kurs szkoleniowy w Kazimierzu Dolnym. 1968 nr 2/13/ s. 104-105.
Kurs odbył się w dn. 4-12 X 1968 r.
196. A.P.: Kurs szkoleniowy w Warszawie. 1968 nr 1/12/ s. 75-76.
Kurs odbył się w dn. 6-13 III 1968 r.
197. A.P.: Kurs szkoleniowy w Warszawie. 1969 nr 2/15/ s. 82-84.

W ramach dwuletniego programu szkolenia organizowanego przez ODiIN PAN odbył się kolejny kurs w dn. 3-13 XI 1969.

198. A.P.: Kurs szkoleniowy w Zakopanem. 1967 nr 2/11/ s. 138-139.

Kurs odbył się w dn. 6-15 XI 1967 r. Program obejmował podstawowe wiadomości z zakresu informacji naukowej.

199. A.P.: Kurs z zakresu mechanizacji i automatyzacji procesów informacyjnych. Warszawa, 16-26 XI 1970. 1971 nr 1/18/ s.96-97.

200. A.P.: Piąta sesja dwuletniego kursu informacji naukowej. /Zakopane 27 IV - 8 V 1971/. 1971 nr 2/19/ s. 122-125.

201. A.P.: Podstawowy kurs doskonalenia w dziedzinie dokumentacji i informacji naukowej /Warszawa 31 V - 12 VI 1971/. 1971 nr 2/19/ s. 125-127.

202. B.D.: Kursy szkoleniowe Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN. 1965 nr 2/7/ s. 132-136.

W 1965 r. zorganizowano 3 kursy - podano tematy zagadnień omawianych na kursach.

203. B.L.: Kurs szkoleniowy: Wybrane zagadnienia informacji naukowej w dziedzinie nauk społecznych. 1966 nr 1/8/ z. 104-106.

Kurs odbył się w dn. 20-22 VI 1966 r.

204. B.L.: Seminarium szkoleniowe z zakresu ochrony i informacji patentowej. 1966 nr 2/9/ s. 123-124.

Seminarium odbyło się w dn. 22 XI 1966 r.

205. J.M., Z.S.: Kurs dla pracowników informacji w Krakowie. 1969 nr 1/14/ s. 167-168.

Kurs odbył się w dn. 2-7 XII 1968 r.

206. R.M.: Kurs szkoleniowy poświęcony podstawowym zagadnieniom pracy dokumentacyjnej. 1964 nr 2/5/ s. 58-59.

Kurs odbył się w Warszawie w dn. 19-24 I 1964 r.

207. Z.S., J.B.: Kurs na temat kartoteki obrzeżnie perforowanej /Kraków 21-26 IX 1970/. 1970 nr 2/17/ s. 110-116.

zob. też poz.: 176

I n n e k r a j e

208. KOBLITZ J.: Szkolenie pracowników informacji naukowej w NRD. Tłum. [z niem.]: J.Grobelny. 1967 nr 2/11/ s.38-52.
209. LIEBESNY F.: Kształcenie bibliotekarzy i dokumentalistów w Wielkiej Brytanii. Tłum. [z ang.]: M.Starkiewicz. 1969 nr 2/15/ s. 40-46, sum.
210. MERTA A.: System szkolenia specjalistów informacji naukowej w Czechosłowackiej Akademii Nauk. Tłum. [z cze.]: L.Nortowski. 1964 nr 2/5/ s. 13-19.

x

211. FLAK H.: Działalność szkoleniowa w zakresie informacji i dokumentacji naukowej Wszechzwiązkowego Instytutu Informacji Naukowej i Technicznej w Moskwie. 1969 nr 1/14/ s. 155-161.

zob. też poz.: 63, 301, 309

V. INFORMACJA NAUKOWA W POLSCE

Z a g a d n i e n i a o g ó l n e

212. KIERUNKI rozwoju informacji naukowej w Polsce. 1966 nr 2 /9/ s. 3-6.
213. KRÓLIKOWSKA A.: Typy działalności ośrodków informacji placówek naukowych i gospodarki narodowej. 1969 nr 2/15/ s. 10- sum.

214. PŁĄTZAK A.: Problemy informacji naukowej w Polskiej Akademii Nauk i Resorcie Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. 1967 nr 1/10/ s. 3-9.
215. RADOŹYCKI J.: Międzynarodowa wymiana wydawnictw jako forma współpracy instytucji naukowych. [Cz.] 1: Tradycje i stan obecny. 1968 nr 2/13/ s. 3-24. [Cz.] 2: Niektóre problemy w świetle wymiany wydawnictw PAN. 1969 nr 1/14/ s. 3-32, sum.

x x

216. J.G.: Druga ogólnokrajowa narada bibliografów. 1966 nr 1 /8/ s. 106-109.
217. M.D.: Komisja Główna Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej. 1967 nr 1/10/ s. 119-121.
Zarządzeniem Nr 80 Przewodniczącego KNiT z dn. 8 XII 1966 powołana została wyżej wymieniona komisja.
218. SYMPOZJUM naukowców w Jabłonie k/ Warszawy. 1964 nr 1/4/ s. 50.
Symposium odbyło się w dn. 21-23 V 1964 r.; omawiano zagadnienie efektywności badań naukowych.

I n f o r m a c j a n a u k o w a w P A N

219. BAŃKOWSKA J.: Działalność bibliotek placówek PAN połączonych w Polskę. 1971 nr 2/19/ s. 68-81, sum.
220. FORMY organizacyjne dokumentacji i informacji naukowej w placówkach naukowych PAN /stan na dzień 1 XII 1963 r./.
1963 nr 2/3/ s. 48-49.
221. GAWĘCKA A.: Dział dokumentacji i informacji naukowej w Zakładzie Geofizyki PAN. 1965 nr 1/6/ s. 83-84.
222. KOWALSKA K.: Problemy dokumentacji i informacji naukowej w Instytucie Zoologicznym PAN. 1964 nr 2/5/ s. 31-36.

223. KRYGIER B.: Organizacja działalności informacyjnej w Wydziale Nauk Technicznych Polskiej Akademii Nauk. 1969 nr 1/14/ s. 115-128, tabl. 2, sum.
224. KUCZYŃSKA I., MICHAŁOWSKA K.: Pracownia Informacji i Dokumentacji Naukowej w Instytucie Nauk Prawnych PAN. 1965 nr 1/6/ s. 73-80.
225. MAJ Z.: Katalog Centralny Nabytków Zagranicznych Bibliotek PAN. 1965 nr 2/7/ s. 67-77.
226. MOCZYŃSKI K.: Stan obecny i perspektywy rozwoju informacji naukowej w Centrum Obliczeniowym PAN. 1966 nr 2/9/ s. 75-84.
227. MOSTOWSKA M.: Praca informacyjna w bibliotece Instytutu Matematycznego PAN. 1965 nr 1/6/ s. 81-82.
228. RUZIEWICZ E.: Wyszukiwanie informacji naukowych w bibliotece literaturoznawczej. 1966 nr 2/9/ s. 85-89.
229. SPRAWOZDANIE z działalności dokumentacyjno-informacyjnej w placówkach PAN w roku 1963. 1964 nr 1/4/ s. 40-41.
230. SZYMANOWSKA Z.: Działalność informacyjna w Wydziale Nauk Rolniczych i Leśnych Polskiej Akademii Nauk. 1968 nr 2 /13/ s. 25-36.
231. TYMOWSKI J.: Zarys działalności informacyjnej w Zakładzie Hodowli Doświadczalnej Zwierząt PAN. 1966 nr 1/8/ s. 71-78.
232. WÓJCIK J.: Informacje o ważniejszych pracach biblioteki [Polskiej Akademii Nauk w Warszawie] w 1966 r. 1966 nr 2 /9/ s. 91-92.

x

233. Praca informacyjna w placówce naukowej. Materiały z sympozjum pracowników informacji naukowej Polskiej Akademii Nauk i Czechosłowackiej Akademii Nauk. Świnoujście 25-28 V 1966 r. Warszawa 1966 ss. 468.

Rec.: ZASADOWA H.: Problemy pracy informacyjnej w placówkach naukowych. 1967 nr 2/11/ s. 105-109.

X X

234. A.S.: Ośrodek d/s Ochrony Patentowej i Wykorzystania Badań Naukowych PAN. 1967 nr 1/10/ s. 122-123.

Działalność ośrodka.

235. KOMÓRKI dokumentacji i informacji naukowej placówek Polskiej Akademii Nauk. 1963 nr 1/2/ s. 62.

W komunikacie podany wykaz placówek PAN, które posiadają wydzielone komórki dokumentacji i informacji naukowej.

236. KONFERENCJA dokumentalistów i bibliotekarzy PAN. 1963 nr 2/3/ s. 50.

Konferencja odbyła się w dn. 20-21 VI 1963 r.

237. K.W.: Sympozjum na temat: Praca informacyjna w placówce naukowej pracowników informacji naukowej Polskiej Akademii Nauk i Czechosłowackiej Akademii Nauk w Świnoujściu w dn. 25-28 V 1966, zorganizowane przez ODiIN PAN. 1966 nr 1/8/ s. 99-103.

238. R.M.: Narada kierowników działów dokumentacji i informacji placówek PAN. 1965 nr 1/6/ s. 111-113.

Narada odbyła się w dn. 12 III 1965 r. - poświęcona zagadnieniom organizacyjnym i metodologicznym.

zob. też poz.: 289

D z i a ł a l n o ś ć O D i I N P A N

239. DOREMBOWICZ M.: Doświadczenia ODiIN PAN w obrocie zagranicznymi reprodukcjami dokumentów naukowych. 1967 nr 1/10/ s. 91-94.

240. GROSZYŃSKA J.: Z działalności wydawniczej ODiIN PAN 1966 nr 2/9/ s. 105-109.

241. PLAN pracy Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN na rok 1963. /Opracowanie akrócone/. 1963 nr 1/2/ s. 19-21.
242. PLAN pracy ODiIN PAN na 1965 rok. 1964 nr 2/5/ s. 41-43.
243. PROBLEMY poruszone na konferencji dla bibliotekarzy i dokumentalistów, zorganizowanej przez ODiIN PAN w Warszawie w dniach 20-21 VI 1963 r. 1963 nr 2/3/ s. 51-53.
244. SPRAWOZDANIE z działalności ODiIN PAN za rok 1962./Skrót./ 1963 nr 1/2/ s. 16-19.
245. SPRAWOZDANIE z działalności ODiIN PAN w 1964 r. 1964 nr 2/5/ s. 37-41.
246. ZADROŻNY S.: Zastosowanie kart perforowanych w ODiIN. 1965 nr 2/7/ s. 79-87, tabl. 2.

x x

247. A.B.: Przegląd Informacji o Naukoznawstwie - wydawnictwo ODiIN PAN. 1965 nr 2/7/ s. 128-132.
248. A.P.: Powołanie Zespołu do Spraw Organizacji przy ODiIN PAN. 1967 nr 2/11/ s. 136-138.
Zespół został powołany w dn. 5 X 1967 r., komunikat podaje skład Zespołu.
249. A.P.: Powołanie Zespołu do Spraw Szkolenia przy ODiIN PAN. 1967 nr 1/10/ s. 114-115.
Zespół został powołany w dn. 19 III 1967 r., komunikat podaje skład Zespołu.
250. A.P.: Przyjazdy zagranicznych specjalistów do Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN oraz wyjazdy zagraniczne pracowników ODiIN w pierwszej połowie 1966 roku. 1966 nr 1/8/ s. 97-99.
251. A.P.: Z prac Zespołu do Spraw Organizacji. 1968 nr 1/12/ s. 72-73.

252. A.P.: Z prac Zespołu do Spraw Sakolenia. 1968 nr 1/12/ s. 74-75.
253. D.L.: Pobyt przedstawicieli ODiIN w Pradze. 1964 nr 2/5/ s.68.
254. D.L.: Przyjazdy zagranicznych specjalistów do Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN. 1967 nr 1/10/ s. 117-119.
Dotyczy okresu od połowy 1966 r. do czerwca 1967 r.
255. E.L.: Przyjazdy zagranicznych specjalistów do Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN. 1968 nr 1/12/ s. 77-79.
Dotyczy okresu od czerwca 1967 r. do maja 1968 r.
256. E.L.: Przyjazdy zagranicznych specjalistów do Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN. 1969 nr 1/14/ s. 163-165.
Dotyczy okresu od kwietnia 1968 r. do maja 1969 r.
257. J.G.: Powołanie Zespołu do Spraw Wydawnictw Informacyjnych przy ODiIN PAN. 1967 nr 2/11/ s. 134-136.
Komunikat podaje skład i kierunki działania Zespołu.
258. J.G.: Z prac Zespołu do Spraw Wydawnictw Informacyjnych. 1968 nr 1/12/ s. 73-74.
259. KOMUNIKAT Komisji Informacji Naukowej przy Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich. 1967 nr 1/10/ s. 129-130.
Komunikat dotyczy założenia Komisji i jej zadań.
260. K.W.: Powołanie Zespołu Metodycznego do Spraw Informacji Naukowej przy ODiIN PAN. 1968 nr 1/12/ s. 65-69.
Zespół powstał w dn. 2 IV 1968 r., komunikat podaje skład Zespołu.
261. K.W.: Sprawozdanie z pracy informacyjno-dokumentacyjnej w PAN za 1966 rok. 1967 nr 1/10/ s. 108-113.

262. M.D.: Naukoznawstwo w ODiIN PAN. 1969 nr 2/15/ s. 84-85.
Na miejsce Komisji Naukoznawstwa powstał w dn. 27 V 1969 r. Komitet Naukoznawstwa; komunikat podaje zadania i skład nowego Komitetu.
263. M.D.: Przyjazdy zagranicznych specjalistów w roku 1965 do Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN. 1965 nr 2/7/ s. 107-109.
264. M.D.: Współpraca ODiIN PAN z niektórymi pokrewnymi placówkami Nismieckiej Akademii Nauk - NRD. 1965 nr 2/7/ s. 110-112.
265. NOWA pracownia ODiIN PAN. 1968 nr 1/12/ s. 65.
Powołanie w dn. 26 III 1968 r. Pracowni Organizacji Informacji Naukowej w Krakowie.
266. NOWA publikacja ODiIN - "Katalog mikrofilmów". 1963 nr 2/3/ s. 55-56.
267. POSIEDZENIE Rady Naukowej Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk. 1964 nr 2/5/ s. 57.
Posiedzenie odbyło się w dn. 4 XII 1964 r.

zob. też poz.: 27, 56, 156, 283

I n f o r m a c j a n a u k o w a w
s z k o ł a c h w y ś z y c h

268. KŁOSSOWSKI A., ROSE E.: Informacja naukowa w uczelniach podległych Ministerstwu Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. 1967 nr 1/10/ s. 10-21.
Opracowano na podstawie ankiety Departamentu Koordynacji Badań MOiSzW rozesłanej w kwietniu 1967 r.
269. LAMPARSKA E.: Niektóre formy pracy Oddziału Informacji Naukowej w Bibliotece Głównej Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie. 1971 nr 1/18/ s. 69-77, sum.

270. MICHALIK J., SKWARNICKA Z.: Aktualne problemy informacji naukowej w bibliotekach szkół wyższych. 1969 nr 1/14/ s. 71-88, tabl., sum.
Opracowanie oparte na danych aktualnych w dn. 31 XII 1967 r.
271. SKWARNICKA Z.: Kierunki rozwoju służby informacyjnej w bibliotekach szkół wyższych. 1971 nr 1/18/ s. 3-12, sum.
272. ŻMIGRODZKI Z.: Uwagi na temat informacji naukowej w wyższych szkołach technicznych. 1968 nr 1/12/ s. 43-49.

I I

273. A.P.: Konferencja dyrektorów bibliotek głównych szkół wyższych. 1967 nr 1/10/ s. 115-116.
Konferencja odbyła się w Warszawie w dn. 22 V 1967 r., dotyczyła współpracy Departamentu Koordynacji Badań i Kształcenia Kadr Naukowych MOiSzW i ODIIN PAN w zakresie informacji naukowej.
274. M.D.: Sesja problemowa Biblioteki Głównej Politechniki Szczecińskiej. 1965 nr 1/6/ s. 113-114.
Sesja odbyła się w dn. 26-27 IV 1965 r.
275. MICHALIK J., SKWARNICKA Z.: Konferencja poświęcona zagadnieniom informacji naukowej w szkołach wyższych. 1969 nr 1/14/ s. 165-167.
Konferencja odbyła się w Krakowie w dn. 4 XI 1968 r.

I n f o r m a c j a n a u k o w a w
p o s z c z e g ó l n y c h n a u k a c h

276. ADLER H.: Niektóre potrzeby informacji i dokumentacji a biblioteka specjalna, biologiczna. 1965 nr 1/6/ s. 63-68.
277. ADYNOWEKI T.: Aktualny stan i problemy informacji naukowej w medycynie. 1970 nr 2/17/ s. 55-68, sum.
Na przykładzie działalności służb informacji w ZSRR, na Węgrzech, w Czechosłowacji, Bułgarii, NRD i w Polsce.

278. SZYMANOWSKA Z.: Ogólne uwagi na temat przepływu informacji w rolnictwie. 1969 nr 1/14/ s. 33-51, sum.

279. SZYMANOWSKA Z.: Zagadnienia informacji rolniczej w Polsce 1967 nr 2/11/ s. 53-60.

Oprac. na podst.: Materiały ze Zjazdu Przedstawicieli Bibliotek WSR w Lublinie, 22-23 VI 1964 r., pt.: Zagadnienia informacji rolniczej w Polsce. Lublin 1965 Wyd. Wyższ. Szk. Roln. w Lublinie ss. 156 oraz protokołów z narad przedstawicieli bibliotek WSR z 1966 i 1967 r.

280. WALTOŚ S.: Problem informacji w naukach prawnych w Polsce. 1969 nr 1/14/ s. 52-70, sum.

281. ZAWILIŃSKA W.: Celowość współpracy bibliotek prawniczych. 1967 nr 1/10/ s. 82-90.

x x

282. T.O.: Konferencja na temat dokumentacji i informacji medycznej zorganizowana przez Główną Bibliotekę Lekarską. 1971 nr 2/19/ s. 127-130.

Konferencje odbyła się w dn. 29 XI 1971 r.

283. T.O.: Konferencja na temat dokumentacji medycznej. 1970 nr 1/16/ s. 110-112.

Konferencja została zorganizowana przez Pracownię Metodologii ODiIN PAN w dn. 21 IV 1970 r.

284. T.O.: Seminarium na temat dokumentacji i informacji medycznej. 1971 nr 2/19/ s. 130-132.

Seminarium odbyło się w dn. 16-18 XII 1971 r., tematem obrad był postęp w zakresie informacji medycznej w Polsce.

VI, INFORMACJA NAUKOWA W RÓŻNYCH KRAJACH

B e l g i a

285. BIERNACKI A.: Ośrodki informacji i dokumentacji naukowej w Belgii. 1966 nr 2/9/ s. 39-47.

B u ł g a r i a

286. CVETKOVA E.: Służba informacji i dokumentacji naukowej przy Centralnej Bibliotece Bułgarskiej Akademii Nauk. Tłum. [z ros.]: J.Groszyńska. 1965 nr 2/7/ s. 55-56.
287. PLAK H.: Bułgarska służba informacji na przykładzie wybranych instytucji naukowych. 1970 nr 2/17/ s. 130-137.

zob. też poz. 277

C z e c h o s ł o w a c j a

288. Volný J.: Dobudovat a zkvalitnit soustavu VTEI. Bulletin Technických a Ekonomických Informací 1967 nr 3 s. 1-17.
Omów.: DOWIATT-PLAK H.: O rozbudowie i ulepszeniu systemu informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w Czechosłowacji. 1967 nr 2/11/ s. 115-119.

Streszczenie referatu wygłoszonego na II ogólnokrajowej konferencji pracowników informacji.

x x

289. H.P.: Sympozjum polsko-czechosłowackie: Badanie potrzeb pracowników naukowych w zakresie informacji oraz zagadnienie mechanizacji procesu informacyjnego. Smolenice 22 X - 26 X 1967 r. 1967 nr 2/11/ s. 122-125.
290. K.L.: Organizacja i działalność Patentowego Střediska oraz kilka problemów działalności informacyjnej w ČSAV [Československa Akademie Věd.]. 1965 nr 1/6/ s. 117-119.

291. OŚRODKI dokumentacji i informacji naukowej w Czechosłowackiej Akademii Nauk. 1964 nr 2/5/ s. 62-64.

Informator o ośrodkach w Czechosłowacji wydany przez ODiIN PAN.

292. T.O.: Dokumentacja medyczna w Czechosłowacji. 1970 nr 2 /17/ s. 137-142.

zob. też poz.: 149, 233, 237, 277

F r a n c j a

293. ŁUBIŃSKA M.: Rozwój informatyki we Francji. 1966 nr 2 /9/ s. 49-52.

x x

294. A.P.: Ośrodki dokumentacji i informacji naukowej we Francji. 1965 nr 2/7/ s. 124-128.

Omówienie informatora wydanego przez ODiIN PAN.

295. OŚRODEK Francuskiej Dokumentacji Naukowo-Technicznej. 1963 nr 1/2/ s. 65.

Ośrodek powstał na terenie Polski w 1961 r., do zadań Ośrodka należy działalność w zakresie dokumentacji oraz współpraca polsko-francuska.

zob. też poz.: 8

I n d i e

296. INDYJSKI ośrodek badań i kształcenia w zakresie dokumentacji. 1963 nr 1/2/ s. 69.

Komunikat o powstaniu Ośrodka wg Bulletin de l'UNESCO á l'intention des bibliothéques vol.16:1962 No 6.

J a p o n i a

297. INFORMACJA naukowa w Japonii. 1962 s. 67.

Według FID New Bulletin vol.12:1962 No 7.

298. M.D.: Ośrodki dokumentacji i źródła informacji w Japonii.
1965 nr 2/7/ s. 122-124.

Omówienie informatora wydanego przez ODIIN PAN.

J u g o s ł a w i e

299. B.K.: Działalność służby dokumentacji i informacji w Jugosławii w okresie powojennym. 1967 nr 1/10/ s. 126-129.

zob. też poz.: 100

N i e m i e c k a R e p u b l i k a D e m o k r a t y c z n a

300. ENGELBERT H.: Problemy dokumentacji i informacji naukowej w naukach społecznych w NRD. Tłum. [z niem.] 1966 nr 2/9/ s. 7-18.
301. MAJEWSKI Z.: Szkolenie pracowników informacji naukowej w zakresie nauk społecznych w Uniwersytecie im. Humboldta w Berlinie. 1967 nr 1/10/ s. 31-40.

zob. też poz.: 101, 135, 142, 148, 277

N i e m i e c k a R e p u b l i k a F e d e r a l n a

302. WATACY R.: Techniczna Biblioteka Informacyjna w Hanowerze. 1966 nr 1/8/ s. 94-95.

x

303. Busse G. von, Ernestus H.: Das Bibliothekswesen der Bundesrepublik Deutschland. Eine Einführung. Wiesbaden 1966 ss. 303, ilustr.
- Rec.: GROSZYŃSKA J., Biblioteki w NRD. 1969 nr 2/15/ s. 68-70.

R u m u n i a

304. ATANASIU P.: Ośrodek Dokumentacji Naukowej Akademii Socjalistycznej Republiki Rumunii. [Tłum. z rum.] 1966 nr 1/8/ s. 3-8.

zob. też : 146

S t a n y Z j e d n o c z o n e A m e r y k i

305. GROSZYŃSKA J.: Ośrodki informacji naukowej w Stanach Zjednoczonych. 1962 nr 1 s. 19-28, tabl. 2.

Oprac. na podst. art.: G.S.Simpsona z American Documentation 1962 No 1.

X

306. Scientific American. Gerard Piel. New York vol.215:1966 nr 3 September, 4°.
Rec.: TUDRUJ M.: Specjalny zeszyt Scientific Documentation. 1967 nr 1/10/ s. 96-105.

X X

307. DOKUMENTACJA nowych książek. 1963 nr 1/2/ s. 71.
Komunikat wg News Bulletin 1962 No 11. Dot. założenia Ośrodka Dokumentacji i Nabytków w Stanach Zjednoczonych.
308. NAUKOWA służba informacyjna w USA. 1963 nr 1/2/ s. 71.
Komunikat o wydaniu przez naukową służbę informacyjną w USA przewodnika wybranych specjalistycznych służb informacyjnych w dziedzinie nauk fizycznych i biologicznych. Według FID News Bulletin 1962 No 11.
309. Z.M.: Szkolenie pracowników informacji naukowej w uniwersytetach amerykańskich /USA/. 1967 nr 1/10/ s. 124-125.

zob. też poz.: 8, 106, 150, 154, 160

S z w a j c a r i a

310. LEITGERER B.: O działalności Biblioteki Głównej ETH /Eidgenössische Technische Hochschule/ w Zurychu. 1965 nr 2 /77/ s. 89-97.

W ę g r y

311. DZIADKIEWICZOWA B.: Z organizacji informacji naukowej w zakresie ekonomii na Węgrzech. 1964 nr 2/5/ s. 64-65.
312. PRUSZYŃSKI J.: Informacja i dokumentacja w dziedzinie nauk prawnych w WRL. 1969 nr 2/15/ s. 85-89.

zob. też poz.: 277

Z w i ą z e k S o c j a l i s t y c z n y c h
R e p u b l i k R a d z i e c k i c h

313. ARUTJUNOV N.B.: Informacja naukowo-techniczna w ZSRR. Tłum. [z ros.] : J.Choroszuszyzna. 1967 nr 2/11/ s. 10-27.
314. GORKOVA V.I.: Wszechwiązkowy Instytut Informacji Naukowo-Technicznej Akademii Nauk ZSRR. Tłum. [z ros.] H. Kaczanowska. 1964 nr 2/5/ s. 3-12.
315. KACZANOWSKA H.: Problemy organizacji informacji naukowo-technicznej w ZSRR. 1962 nr 1 s. 15-17.

Sprawozdanie z narady w Moskwie w dn. 14-15 XII 1961 r.

X

316. Beljaeva N.G., Ivanov V.I.: Informacionnoe obsluživanie v oblasti prava. "Sovetskoe Gosudarstvo i Pravo". 1969 nr 12 s. 18-27.
- Rec.: PRUSZYŃSKI J.: Zagadnienia informacji w dziedzinie nauk prawnych w ZSRR. 1970 nr 1/16/ s. 81-86.

317. KRÓLIKOWSKA A.: Działalność informacyjna Wszechzwiązkowego Instytutu Informacji Naukowej i Technicznej i Instytutu Problemów Mechaniki AN [Akademii Nauk] ZSRR w Moskwie. 1969 nr 1/14/ s. 149-155.

318. MICHAŁOWSKA K.: Instytut Państwa i Prawa Akademii Nauk ZSRR w Moskwie. 1969 nr 1/14/ s. 161-163.

zob. też poz.: 13, 150, 277

Opracowała:
Krystyna Gąsowska

INDEKS NAZWISK I KRYPTONIMÓW

A.B. zob. Biernacki Andrzej

A.K. zob. Królikowska Aleksandra

A.P. zob. Pietrzak Andrzej

A.S. zob. Samsonowiczowa Agnieszka

A.S. zob. Shalakani Alina

A.W. zob. Wysoki Adam

Adler Henryk 276

Adynowski Tadeusz 277

Antoniewicz Jerzy 64

Arutjunov N.B. 313

Atanasin Pia 304

B.B. zob. Bero Bogdan

B.D. zob. Dziadkiewiczowa Barbara

B.K. zob. Krygier Barbara

B.L. zob. Leitgeber Bogusław

B.W. zob. Matusiak Bożenna

Bauer Gerd 90

Bańkowska Janina 119, 207,
219

Bellert Irena 91

Bero Bogdan 17, 28

Biernacki Andrzej 247, 285

Budzanowska Maria Rec. 89

- Cieszewska Teresa Rec. 106,
140, 142, 144
Cvetkova Emilia 286
D.L. zob. Lewandowska Daniela
Dąbrowska Jadwiga Rec. 133
Dembowska Maria 18
Dobrowolski Zygmunt 88
Dorembowicz Michał 156-158,
170, 217, 239, 262-264,
274, 298 Rec. 139, 149
Dowgirdowa Celina 161
Dowiatt-Plak H. zob. Plak
Halina
Dubinin M.M. 1
Dziadkiewiczowa Barbara 186,
202, 311
E.L. zob. Legiec Ewa
Engelbert Hainz 300
Gardin Jean-Claude 97
Gawecka Aldona 221
Gorkova V.I. 314
Gorniakowa Halina 46, 47, 72,
120-122, 187
Groszyska Jadwiga 216, 240,
257, 258, 305 Rec. 16, 303
H.G. zob. Górniakowa Halina
H.P. zob. Plak Halina
J.B. zob. Bańkowska Janina
J.G. zob. Groszyska Jadwiga
J.M. zob. Michalik Jan
Jakobsze Agnieszka 162
Jakubowska Emilia 2
K.L. zob. Leski Kazimierz
K.M. zob. Michałowska Katarzyna
K.W. zob. Wyczanska Krystyna
Kaczanowska Halina 315
Karpinska Hanna Rec. 113
Klawender Zbigniew 171-173,
177-179, 183, 184
Klossowski Andrzej 268
Koblitz Joseph 208
Kowalska Krystyna 222
Kowalewski Zdzisław 163
Krasicki Jan 123
Kroll Halina 188
Królikowska Aleksandra 38,
39, 124, 164, 213, 317
Krygier Barbara 95, 223,
299, Rec. 11, 15
Kuczyńska Izabella 224
Lamparska Eleonora 269
Lange Halena 121
Legiec Ewa 255, 256
Lsitgeber Bogusław 189,
203, 204, 310
Leska Maria 65
Leski Kazimierz 19, 31, 34,
35, 48-52, 96, 98, 176,
290
Lewandowska Daniela 253, 254
Liebesny Felix 209
Ludskanov Alexandr 66
Łubieńska Maria 20, 293
Ługowski Bronisław 21
M.D. zob. Dorembowicz Michał
Maj Zdena 225
Majewski Zygmunt 301, 309
Marthaler Marc P. 3
Matusiak Bożenna 47 Rec. 107
Merta Augustin 99, 210
Michalik Jan 205, 270, 275
Michałowska Katarzyna 53,
224, 318
Mliczewska Regina 125, 206,
238

- Moczyński Kasimierz 226
 Morsztynkiewiczowa Irena 22
 Mostowska Maria 227
 Mroczko Eugeniusz Rec. 147
 Nałęczowa Zofia 126
 Nawrocki Bolesław 174
 Ostrowska Teresa 127, 128,
 282-284, 292 Rec. 132, 141
 Pietrzak Andrzej 27, 40, 41
 57, 58, 151, 188, 190,
 192-201, 214, 248-252,
 273, 294
 Plak Halina 129-131, 185,
 211, 287, 289 Rec. 10, 71,
 78, 115, 145, 288,
 Poluśkin V.A. 67
 Prawdzicowa Dorota Rec. 143
 Pruszyński Jan P. 100, 312
 Rec. 73, 77, 316
 R.M. zob. Mliczewska Regina
 Radożycki Jan 215
 Ramerowa Krystyna 191
 Rose Elżbieta 268
 Róssa György 4
 Rożańska Wanda 68, 118
 Rusiewicz Edward 228
 Samsonowiczowa Agnieszka 42
 Šašková Viera 92
 Schröder Eva D. 101
 Shalakani Alina 234 Rec. 137
 Sikorski Damian 165
 Rec. 14, 112
 Skwarnicka Zofia 119, 205,
 207, 271, 275
 Slaweczka Flastimil 5
 Stolarska Ewa 93, 102
 Rec. 12, 76, 79-81, 108-111,
 114, 116, 136, 168
 Švankmajer Milan 103
 Szymanowska Zofia 230,
 278, 279
 Ślusarski Wiesław 62
 Świtalski Zbigniew
 Rec. 94, 146
 Tell Björn V. 104
 Toman Jiří 69, 99
 Tudruj Marek Rec. 75, 306
 Tymowski Jarosław 231
 Vovkanyč S.I. 70
 W.S. zob. Ślusarski Wiesław
 Waltoś Stanisław 280
 Watacy Róża 302
 Wiśniewska Małgorzata
 Rec. 74
 Wnęk Stanisław 105
 Wojtasiewicz Olgierd A. 91
 Wójcik Julian 232
 Wójcik Tadeusz Rec. 88
 Wróblewska Sylwia
 Rec. 134, 138
 Wyczańska Krystyna 6-8,
 23, 36, 54, 166, 189,
 237, 260, 261
 Wysocki Adam 24, 25, 43,
 44, 45, 167
 Z.K. zob. Klawender Zbigniew
 Z.M. zob. Majewski Zygmunt
 Z.S. zob. Skwarnicka Zofia
 Zadrożny Stanisław 246
 Zasadowa Hanna Rec. 233
 Zawilińska Wanda 281
 Ziemia Wiesława 122
 Zwiśryński S.M. 70
 Żeromska Felicja 26
 Rec. 135, 142, 148
 Żmigrodski Zbigniew 272

СОДЕРЖАНИЕ

От Редакции	5
1. К.Лески, М.Леска: Научная информация как область знания	7
2. А.Димер: Классификация, тезаурус и что дальше? Проблема "третьего поколения" в документации и информации	29
3. А.Круликовская: Анализ потребностей в области публикации результатов научных исследований	44
4. Х.Мытник: Информационная деятельность библиотеки института в высшем учебном заведении	55
5. Я.Баньковская: Картотека с краевой перфорацией: "Научная информация и библиотечное дело"	67
Р е ц е н з и и и о б з о р ы	
1. Современные исследования и успехи в области документации и научной информации /Е.Столярская/	78
2. Автоматическая классификация по ключевым словам /Е.Столярская/	81
3. Современные методы научной информации - система Р.А.С.С.А.Л. /М.Лубенская/	83
4. Задачи и организация Центра информации Немецкой Академии наук "Государство и право" в Потсдаме и Бабельсберге - ГДР /И.Мачкевич/	85
5. Информация в общественных науках в Румынии /Х.Пляк ...	91
6. Эджубов Л.Г.: Всесоюзный симпозиум по проблемам правовой кибернетики /Я.Прушинский/	94
7. Антонов В.В.: К системе библиографии законодательства /Я.Прушинский/	96
8. Основные правовые нормы в области документации и в области научной, технической и экономической информации /Б.Матусьяк/	99
Х р о н и к а	106
Библиография содержания "Бюллетеня Центра документации и научной информации ЦАН" 1962-1971 /К.Гонсовска/	123